

84983

10.2.2000

**YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**EMİRGAN YERLEŞMESİ ve KORUMA
SORUNLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Mimar Rabiya Yeşim DOLUNAY

**F.B.E.Mimarlık Anabilim Dalı Röleve Restorasyon Programında
Hazırlanan**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Cengiz CAN

**YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

İSTANBUL, 1999

R. Yeşim Dolunay
Cengiz Can

İÇİNDEKİLER

Sayfa

SEKİL LİSTESİ.....	iii
RESİM LİSTESİ.....	iv
ÖZET.....	viii
ABSTRACT.....	ix
1 GİRİŞ.....	1
2 EMİRGAN YERLEŞİMİ.....	2
2.1 Fiziksel ve Ekonomik Yapı.....	2
2.2 Tarihsel Süreç İçerisinde Emirgan Yerleşimi.....	9
3 EMİRGAN YAPILARI.....	13
3.1 Tarihte Emirgan Yapılarının Gelişimi.....	13
3.1.1 Baltalimanı – Emirgan Arası Yerleşimler ve Yalılar.....	14
3.1.2 Emirgan – İstinye Arası Yerleşimler ve Yalılar.....	20
3.2 Emirgan’ da Korunması Gerekli Yapılar.....	36
3.2.1 Emirgan’ daki Önemli Yapılar.....	39
3.2.1.1 Emirgan Korusu ve Emirgan Korusu Köşkleri.....	39
3.2.1.2 Emirgan Şerifler Yalısı.....	20
3.2.1.3 Emirgan Camisi.....	49
3.2.1.4 Emirgan Meydan Çeşmesi.....	50
3.2.2 Eski Eser Niteliği Taşıyan Diğer Yapılar.....	52
3.3 Tarihsel Değerlerin Tespiti ve Analizi.....	53
4 TAŞKONAK RÖLÖVE, RESTİTÜSYON ve RESTORASYON PROJELERİ.....	95
5 SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	113
KAYNAKLAR.....	114
EKLER.....	116
Ek 1 K.T.V.K.K. Tescilli Emirgan Bölgesi Eski Eser Tespit Listesi.....	116
Ek 2 Taşkonak Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon Projeleri.....	117
ÖZGEÇMİŞ.....	137

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1 1926 Emirgan Rumeli Ciheti haritası	4
Şekil 2.2 Boğaziçi'nde araziden yararlanma(1965).....	7
Şekil 2.3 Boğaziçi'nde araziden yararlanma(1989).....	8
Şekil 2.4 Nedjib Guide de Stamboul Emirghian haritası	11
Şekil 2.5 1800 – 1830 Yıllarında Boğaziçi'nde yerleşim	12
Şekil 3.1 Baltalimanı Sahilsarayı ve bahçesinin 1865'deki durumu	16
Şekil 3.2 Emirgan Meydan Çeşmesi	51
Şekil 3.3 Çalışma alanı sınırları	57
Şekil 3.4 Restorasyon uygulamaları analizi	58
Şekil 3.5 Korunması gerekli yapılar analizi	59
Şekil 3.6 Korunması gerekli yapılara getirilen müdahalelerin analizi	60
Şekil 3.7 Mevcut durum analizi	61
Şekil 3.8 Kat yükseklikleri analizi	62
Şekil 3.9 Stürüktür analizi	63
Şekil 3.10 İşlev analizi	64
Şekil 3.11 Ulaşım analizi	65

RESİM LİSTESİ

Resim 3.1 Damat Ferit Paşa Sahilhanesi.....	17
Resim 3.2 Mediha Sultan Sahilhanesi.....	22
Resim 3.3 1860/1876'da Müşir Fuat Paşa Yalısı	22
Resim 3.4 Günümüzde Müşir Fuat Paşa Yalısı.....	22
Resim 3.5 Rumeli Hisarı'ndan başlayarak İstinye körfezine kadar görünüm.....	25
Resim 3.6 Baltalimanı'nın denizden görünümü (1860).....	26
Resim 3.7 Günümüzde Baltalimanı'nın denizden görünümü	26
Resim 3.8 Boyacıköy'ün denizden görünümü (1860).....	27
Resim 3.9 Günümüzde Boyacıköy'ün denizden görünümü.....	27
Resim 3.10 1860'da Boyacıköy yalıları.....	28
Resim 3.11 Günümüzde Boyacıköy yalıları.....	28
Resim 3.12 1860'da Emirgan köy girişi görünümü.....	29
Resim 3.13 Günümüzde Emirgan köy girişi görünümü.....	29
Resim 3.14 1860 Emirgan yalıları	30
Resim 3.15 Günümüzde Emirgan yalıları	30
Resim 3.16 Emirgan'da Karadağ Temsilcisinin yalısı.....	31
Resim 3.17 Emirgan'da Karadağ Temsilcisinin yalısı.....	31
Resim 3.18 Emirgan'dan Tokmakburnu'na doğru sahil	32
Resim 3.19 Emirgan'dan Tokmakburnu'na doğru sahil	32
Resim 3.20 İsmail Paşa yalısı	33
Resim İstinye Körfezinden Emirgan'ın görünüşü	34
Resim 3.22 Günümüzde İstinye Körfezinden Emirgan'ın görünüşü.....	34
Resim 3.23 Emirgan ve Yeniköy'e bakış.....	35
Resim 3.24 Emirgan yerleşimi sahil görünüşü.....	38
Resim 3.25 Emirgan Korusu'nda Sarı Köşk	41
Resim 3.26 Şerifler yalısı ve harem binası yıkılmadan önce	45
Resim 3.27 Şerifler yalısı	45
Resim 3.28 Şerifler yalısı	46
Resim 3.29 Şerifler yalısı planı	47
Resim 3.30 Şerifler yalısı sofanın görünüşü.....	48
Resim 3.31 Emirgan Camisi.....	49
Resim 3.32 Emirgan Meydan Çeşmesi	50

Resim 3.33 Emirgan Camisi.....	66
Resim 3.34 Şerifler Yalısı	66
Resim 3.35 90 ada, 42-46 parsel.....	67
Resim 3.36 90 ada, 46 parsel.....	67
Resim 3.37 92 ada, 29-29-30 parseller.....	68
Resim 3.38 92 ada, 32-33 parseller.....	68
Resiml 3.39 92 ada, 4-5-6 parseller	69
Resim 3.40 96 ada, 6 parsel.....	69
Resim 3.41 130 ada, 6 parsel.....	70
Resim 3.42 130 ada, 12 parsel.....	70
Resim 3.43 130 ada, 10-11 parseller.....	71
Resim 3.44 130 ada, 10-11 parseller.....	71
Resim 3.45 129 ada, 12-13-14-15-17-18 parseller	72
Resim 3.46 129 ada, 15 parsel.....	72
Resim 3.47 99 ada, 13 parsel.....	73
Resim 3.48 99 ada, 11-12 parsel.....	73
Resim 3.49 99 ada, 13 parsel.....	74
Resim 3.50 99 ada, 5 parsel.....	74
Resim 3.51 99 ada, 3 parsel.....	75
Resim 3.52 99 ada, 3-2-1 parsel	75
Resim 3.53 99 ada, 2 parsel.....	76
Resim 3.54 99 ada, 3 parsel.....	76
Resim 3.55 100 ada, 20-19 parsel.....	77
Resim 3.56 99 ada, 22-23 parsel.....	77
Resim 3.57 99 ada, 22-23-24 parsel.....	78
Resim 3.58 100 ada, 21 parsel.....	78
Resim 3.59 100 ada, 18 parsel.....	79
Resim 3.60 100 ada, 15 parsel.....	79
Resim 3.61 100 ada, 12 parsel.....	80
Resim 3.62 100 ada, 8 parsel.....	80
Resim 3.63 104 ada, 5 parsel.....	81
Resim 3.64 104 ada, 6 parsel.....	82
Resim 3.65 100 ada, 1 parsel.....	82

Resim 3.66 92 ada, 25-48 parsel.....	83
Resim 3.67 92 ada, 22-51 parsel.....	83
Resim 3.68 92 ada, 35 parsel.....	84
Resim 3.69 92 ada, 3-2 parsel.....	84
Resim 3.70 96 ada, 2-1 parsel.....	85
Resim 3.71 92 ada, 37 parsel.....	85
Resim 3.72 92 ada, 37-35 parsel.....	86
Resim 3.73 98 ada, 4-3 parsel.....	86
Resim 3.74 98 ada, 1 parsel.....	87
Resim 3.75 94 ada,4 parsel	88
Resim 3.76 94 ada, 4 parsel.....	88
Resim 3.77 88 ada, 45-46 parsel.....	89
Resim 3.78 98 ada, 7 parsel.....	89
Resim 3.79 98 ada, 7-1 parsel.....	90
Resim 3.80 97 ada, 2-3 parsel.....	90
Resim 3.81 130 ada, 4 parsel.....	91
Resim 3.82 130 ada, 2-1 parsel.....	91
Resim 3.83 130 ada, 2 parsel.....	92
Resim 3.84 94 ada, 11 parsel.....	92
Resim 3.85 94 ada, 12 parsel.....	93
Resim 3.86 94 ada, 6 parsel.....	93
Resim 3.87 94 ada, 1 parsel.....	94
Resim 3.88 94 ada, 2 parsel.....	94
Resim 4.1 Taşkonak ön cephe	98
Resim 4.2 Ön cephe	99
Resim 4.3 Ön cephe giriş kapısı	99
Resim 4.4 Ön cephe Mektep sk.....	100
Resim 4.5 Ön cephe	100
Resim 4.6 Ön cephe 3.kat görünüşü	101
Resim 4.7 Ön cephe giriş kapısı	101
Resim 4.8 Arka cephe	102
Resim 4.9 Arka cephe	102

Resim 4.10 Arka cephe	103
Resim 4.11 Arka cephe 3.kat.....	103
Resim 4.12 Z. 02 Giriş holü	104
Resim 4.13 Z. 02 Giriş holü	104
Resim 4.14 Z.02' den Z.06' ya geçiş	105
Resim 4.15 Z.05-1.05.....	105
Resim 4.16 Z.05-1.05.....	106
Resim 4.17 Z.05-1.05.....	106
Resim 4.18 Z.04 Ön bahçeye çıkış	107
Resim 4.19 Z.04Arka bahçeye çıkış	107
Resim 4.20 Z.06.....	108
Resim 4.21 Z.07.....	108
Resim 4.22 Z.04' den 1.kata çıkış merdiveni	109
Resim 4.23 1.02	109
Resim 4.24 2.02 ön cephe pencereleri	110
Resim 4.25 2.02	110
Resim 4.26 1.04-2.07 mekanları.....	111
Resim 4.27 1.04-2.07 arka cephe pencereleri.....	111
Resim 4.28 1.03-2.05 mekanları.....	112
Resim 4.29 Üst kata çıkan merdivenler	112

ÖZET

İstanbul ili, Sarıyer ilçesi, Emirgan Mah., köy içi yerleşmesinde tarihi doku içerisinde yerini alan yapılar dikkate alınmıştır. Bu çalışmada tarihsel gelişim süresinde, yapıların günümüzde ki durumları ve koruma sorunları incelenmiştir.

Emirgan mahallesi; yeri, ekonomik yapısı, tarih ve yerleşimi ile proje dahilinde gözden geçirilmiştir. Tarih de Emirgan yapılarının gelişimi tespit edilmiş ve bölgedeki anıtsal yapılar irdelenmiştir. Araştırma bölgesi dahilinde yer alan yapıların tespitleri ve analizleri yapılmıştır. Pilot yapı projesi çerçevesinde de genelden özele indirgenerek, çalışmalardan daha detaylı sonuç alınması amaçlanmıştır.

16.yy. başlarına kadar düzenli bir yerleşime sahip olmayan; fakat sonraki yıllarda önemi gittikçe artan Emirgan, son yüzyıl içerisinde önemli bir yapılaşma süreciyle karşı karşıya kalmıştır. Tüm bu etkenler çerçevesinde tarihi dokuyu tehdit eden faktörler ile olası gelişimi ve değişimi göz önüne alınmıştır. Tarihsel çevrenin korunması için, yapılan analizler yardımıyla tespitlerde bulunulmuş ve çözüm önerileri getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tarihsel süreç, analiz, tarihi doku.

ABSTRACT

In the city of Istanbul, the administrative district of Sarıyer, the ward of Emirgan and the placement of village the building which take place in the historical case were taken into consideration. For this work in historical development time the situation and the protectment of problems of the building nowadays were examined.

The ward of Emirgan were examined with it's place, economic structure, it's history and settlement conditions in this project. In history, the development of Emirgan buildings were established and the manumental buildings in that region were inspected. The aim of the thesis is, to get a detailed result from general to private within the limits of pilot building project.

Emirgan did not have an ordered settlement up to the beginning of the 16th century, however the place faced with an important building process by the increasement of the place importance in recent years. Subject to this factor, the factor which threaten the historical case with the development and the transformation of the historical case were taken into account. To protect the historical environment, some solution suggestions were given by the help of analysis.

Key Words: Historical process, analysis, historical case.

1 GİRİŞ

Amaç

Bu çalışmada, geçmişi 17.yüzyıla kadar dayanan ve uzun yıllar Mirgün Mahallesi adı ile bilinen Emirgan köy içi yerleşimi incelenmiştir. Tarihsel gelişim süreci içerisinde, Emirgan ve yakın çevresinde yer alan yapıların geçirdiği değişiklikler tespit edilmiştir. Bununla birlikte günümüzde mevcut olan korunması gerekli yapılarında koruma sorunları ve restorasyon uygulamaları irdelenmiş, bir Boğaziçi Köyü olarak kurulan Emirgan'ın, tarihi dokusundan gittikçe uzaklaştığı tespit edilmiştir. Bu sebeple Emirgan köy içi yerleşiminde kapsamlı koruma çalışmaları yapılması gerekmektedir. Emirgan yerleşimi ve koruma sorunları üzerine yapılan bu araştırmanın söz konusu olan çalışmalara katkısı olacağı düşünülmüştür.

Kapsam

Emirgan yerleşimi, yeri, konumu, fiziksel ve ekonomik yapısı ile birlikte bir bütün olarak incelenmiştir. 17.yy.' dan itibaren bölgede başlayan yapılaşma ve bu tarihsel süreç içerisinde Baltalimanı ve İstinye arasında yer alan yapıların gelişimleri ile ilgili araştırmalar yapılmıştır. Günümüzde Emirgan köy içi yerleşiminde yer alan korunması gerekli önemli yapılar hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca korunması gerekli yapılarla birlikte diğer yapılarla ilgili tespit ve analiz çalışmaları yapılmıştır. Buna bağlı olarakda çözüm önerileri getirilmiştir.

Yöntem

Tarihsel dokudaki bozulmaların ve yeni yapılaşmanın tespiti için Emirgan mahallesi ve yakın çevresinin fotoğrafları; (Eldem, 1979), (Erdenen, 1994), (Erdem, 1998) gibi kaynaklardan tespit edilmiş ve günümüz fotoğrafları ile karşılaştırılmıştır. Köy içinde yer alan korunması gerekli yapılar incelenmiş ve günümüzdeki kullanımları tespit edilmiştir. Araştırma bölgesi sınırları dahilinde, tarihsel değerlerin tespiti için analiz çalışmaları yapılmıştır. Bunun dışında bu çalışmalarda çeşitli kaynaklardan alınan bilgiler, tarihi belge niteliği taşıyan fotoğraflar ve yapıların günümüzdeki kullanımları dikkate alınmıştır. Koruma sorunları daha sonra genelden özele indirgenmiş ve pilot yapı çerçevesinde incelenmiştir. Taşkonak adı ile bilinen yapının rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri hazırlanmıştır. Bununla birlikte yapıya ilişkin koruma ve işlev önerileri getirilmiştir.

2 EMİRGAN YERLEŞİMİ

2.1 Fiziksel ve Ekonomik Yapı

Yeri ve Sınırları

Kuzey-güney doğrultusunda uzanarak Karadeniz ile Marmara'yı birleştiren İstanbul Boğazı, hem il topraklarını, hem de kenti Asya ve Avrupa yakası olmak üzere ikiye böler. İstanbul Boğazı'nın uzunluğu, orta çizgisi boyunca yaklaşık 30 km.'dir. Genişliği kuzeydeki Rumeli ve Anadolu fenerleri arasında 3.6 km, güneydeki Ahırkapı feneri ile Haydarpaşa limanı arasında 2.5 km.dir. En dar yeri ise Anadolu ve Rumeli Hisarları arasında yaklaşık 700 m.dir.

Emirgan ise: İstanbul Boğazı'nın Rumeli yakasında, Baltalimanı ile İstinye arasındaki semttir. İdari olarak Sarıyer İlçesine bağlı bir mahalle olan Emirgan, geçmişte Emirgan köy yerleşmesi ile birlikte halen ayrı mahalleler olan Boyacıköy, Baltalimanı ve Reşit Paşa'yı da kapsamıştır. Emirgan Mahallesi'nin çevre mahallelerle sınırlarını çizen sokaklar, Yunus Ağa Sokağı, Zergedan Sokağı, Boyacıköy Çeşme Sokağı, Hakkak Yümni Sokağıdır.

Doğal Yapı

İl toprakları genel olarak bir plato niteliği taşır. Bu toprakları parçalayan vadilerden en önemlileri İstanbul Boğazı ve Haliç'tir. İstanbul Boğazı, Paleozoyik (birinci) Zamanda (y.570-225 milyon yıl önce) oluşan bir kütle içinde kazılmış ve Kuvarterner (dördüncü) dönemde (y.2.5 milyon yıl öncesinden günümüze) deniz suları altında kalmış eski bir akarsu vadisidir. Boğaz kenarları dik riالى bir kıyı biçiminde ortaya çıkarken, bu vadiye açılan akarsuların ağızlarında da kara içine az yada çok sokulan İstinye ve Tarabya'daki gibi koylar oluşmuştur. İstanbul Boğazı'nda Karadeniz'le Marmara arasındaki su alışverişini sağlayan iki akıntı sistemi vardır. Beykoz, Büyükdere, İstinye ve Bebek koylarında da küçük ters akıntılara rastlanılır (Anabritannica, 1997). Bu akıntı sistemi, uzun süre denizden ulaşım sağlanan Emirgan gibi Boğaz Köylerine ulaşımı zorlaştırmıştır.

İklim ve bitki örtüsü

Bizans İmparatorluğu döneminde Baltalimanı'ndan İstinye koyu kıyılarına kadar büyük bir servi ormanı mevcuttu. 18.yy. ortalarına kadar, Boğaz'ın her tarafında olduğu gibi Emirgan'da ormanlık bir alanla kaplıydı. Günümüzde ise, Emirgan bitki örtüsü incelendiğinde

Emirgan Korusu'nun önemini koruduğu görülmektedir. Etrafi duvarlarla çevrili koru 323.74 m2.dir(İst. Kültür ve Sanat Ans., 1983). Koruda çam, selvi, köknar, kristal çamı, salkım söğüt, kestane, at kestanesi, meşe, dişbudak, ıhlamur, pırnal, akasya gibi daha birçok süs bitkisi, gül, leylak, menekşe, lale bahçeleri ile pükül sazı, ve çeşitli bitkiler bulunmaktadır.

Ulaşım

Her iki yakası İstanbul Boğazı ile ayrılmış olan İstanbul'da, kent içinde ulaşım her zaman sorunlu bir kentsel işlev olmuştur. Kara ulaşımının yanı sıra deniz ulaşımı da, İstanbul' da her zaman için önem taşımıştır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde kent içi ulaşım da deniz yolu ve deniz ulaşım araçları, yolların ve kara taşıt araçlarının azlığı ve gelişmemişliği yanında, kentin iki yakasının denizle ayrılmış olması nedeniyle bugünkünden de daha büyük öneme sahip olmuştur. Özellikle 1750-1850 yılları arasındaki kent içi ulaşım da, pazar ve yolcu kayıkları oldukça önemli rol oynamıştır. Bu sebeple de Boğaziçi'nde pek çok yalının aralarına, kayıkların yanaşabileceği iskeleler yapılmıştır. Ara sıra birkaç yalı boyunca uzanan bir rıhtıma rastlansa da bunlar genellikle çok dar olduğundan geçişler büyük ölçüde zorlaşmıştır (Eldem, 1979). 1850'de Şirket-i Hayriye kurulmuş ve böylece İstanbul Boğazı'nda vapur seferleri başlamıştır. 1970'li yıllarda İstanbul'da, ulaşım için olduğu kadar mekansal yapı açısından da en önemli yenilik, Boğaz'ın iki yakasının bir köprü ile bağlanması olmuştur. Boğaziçi Köprüsü ve çevre yolları, hızlı büyüme sonucunda kısa sürede kent içi ulaşım ağının omurgası haline gelmiştir. İstanbul Boğazı'nda yapılan ikinci köprü, Fatih Sultan Mehmet Köprüsü adıyla çevre yolları tamamlanmadan 1988'de açılmıştır. Bununla birlikte İstanbul Boğazı, iki yakası arasında ulaşımı zorlaştıracak ölçüde geniş değildir. Gemilerin seyrini engelleyecek sığlık ve kayalıkları bulunmayan yeterli genişlikte bir su yolu olarak çok eski çağlardan beri önemli bir deniz ulaşım eksenidir. Emirgan semtine deniz ulaşımı irdelendiğinde, Şirket-i Hayriye'nin Boğaziçi adlı salnamesinde günlük vapur yolcusunun 400 olduğu belirtilir. 1956-1960 arasında İstanbul imar hareketleri çerçevesinde açılan "Boğaz sahil yolu" Emirgan'dan da geçirilmiş; rıhtım deniz doldurulmak suretiyle yeniden inşa edilmiştir (Yaltırık, 1994). Bunun dışında Şekil 2.1' de yer alan 1926 tarihli Rumeli Ciheti haritaları incelendiğinde Emirgan merkezindeki yollar ile birlikte, pek çok sokak adının değiştiği ve Mirgün iskelesinin de kaldırıldığı görülebilmektedir. Günümüzdeki Emirgan merkezinin yerleşimi ve ulaşımı da Şekil 3.11' de görülmektedir. Cami, çeşme ve muvakkithanenin yer aldığı sokak araç trafiğine kapatılarak yayaların kullanımına açılmıştır.

Şekil 2.1 1926 tarihli Emirgan merkezinin haritası
(Emirgan Rumeli ciheti haritaları 1/500-1926)

Nüfus, sosyal ve kültürel durum

Osmanlı İmparatorluğu döneminde, Emirgan daha çok saray mensuplarının ya da padişaha yakın kişilerin tercih ettiği bir semt olmuştur. III. Selim ve II. Mahmut dönemlerinde hazırlanan Bostancıbaşı Defteri'ne göre adı geçen dönemde Emirgan'da, zimmet halifesi, defterdar, gümrükçü, kadı, surre emini, müderris vb. gibi devlet erkanı oturmaktadır. Günümüzde ise sahildeki büyük yapıların dışında, Emirgan'daki nüfusun çoğu memur yada esnaf olarak çalışmaktadır. Son yıllarda işadamlarının ve sanatçıların da tercih ettikleri bir semt olmuştur.

1970'lerde İstanbul, büyük bir nüfus artışının da etkisiyle konut ve ulaşım gibi temel altyapı gereksinimlerinde büyük boyutlara varan sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Emirgan'da bu hızlı nüfus artışından etkilenmiş küçük bir boğaz köyü olma özelliğini yitirmeye başlamıştır. Ayrıca Emirgan sahil yolunun yapılması da Emirgan mahalle nüfusunun (Emirgan, Boyacıköy, Baltalimanı ve korunun batı yamaçlarındaki Reşitpaşa yerleşmeleri dahil olmak üzere) artmasına neden olmuştur. Emirgan mahallesinin nüfusu 1955'de yaklaşık 4.000 iken, göçle ve doğumla devamlı olarak artmıştır. 1965'de Reşitpaşa ayrı bir mahalle olarak ayrılmış ve 1965'de Emirgan'ın nüfusu yaklaşık 7.000, Reşitpaşa'nın nüfusu ise 4.000 olmuştur. 1985'de mahallelerin nüfusları, sırasıyla 8.000 ve 10.000 iken, 1990'da Emirgan'ın nüfusu hemen hemen aynı kalırken, geride yer alan Reşitpaşa Mahallesi'nin nüfusu 11.000'e ulaşmıştır. Emirgan'ın nüfusu 1965 sayımında 6.872 kişi iken, 1998 sayımında 20.000 kişi olmuştur. Bununla birlikte 1965-1989 yılları arasında semtte şehrsel alan gittikçe büyümüştür.

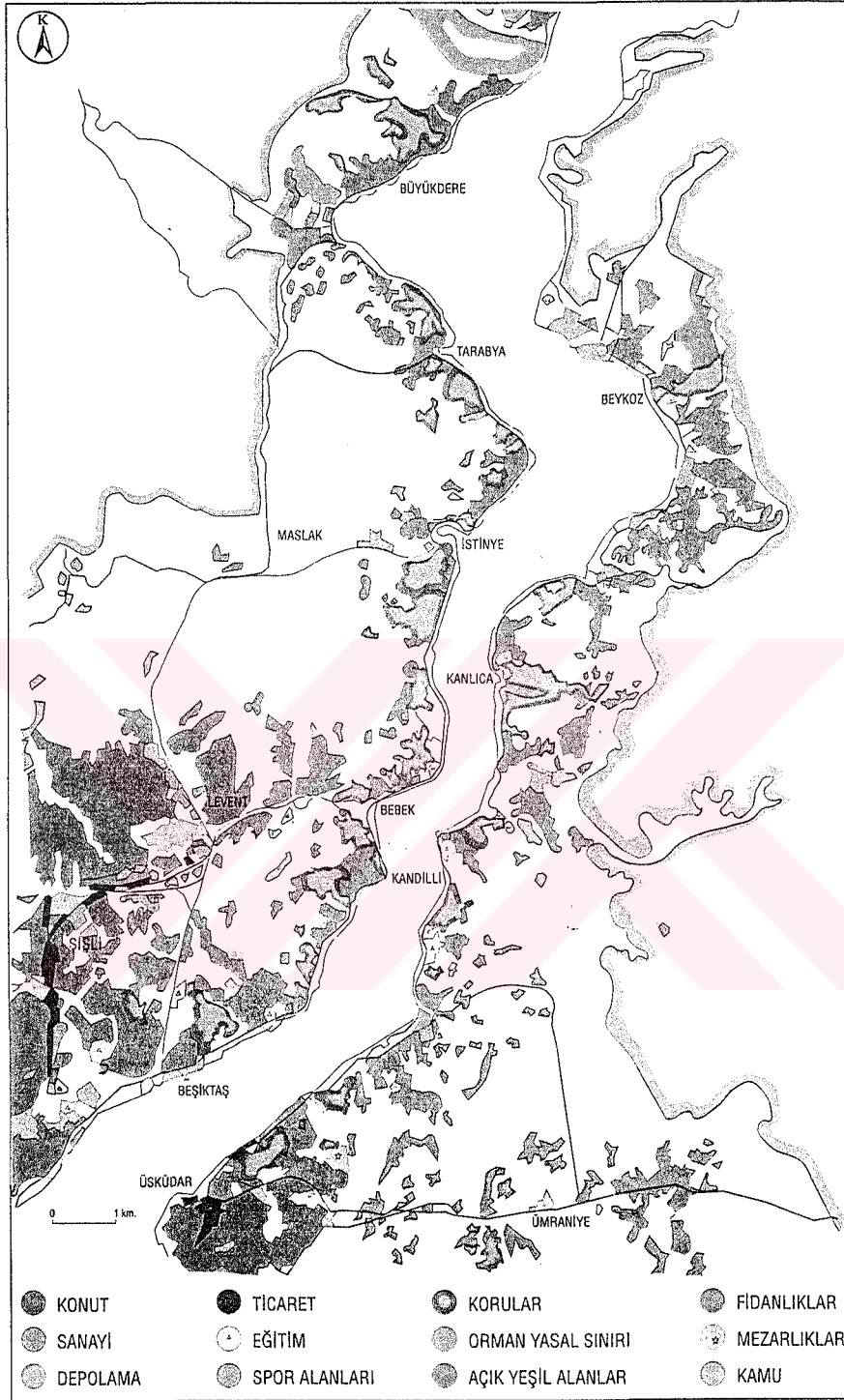
Ticaret ve ekonomik durum

İstanbul'un geleneksel ve en önemli işlevi eskiden beri ticaret olmuştur. Bununla birlikte İstanbul gerek doğal güzelliği ve zengin tarihsel mirası, gerekse ulaşım ve konaklama olanaklarının gelişkinliği bakımından Türkiye'nin en önemli turizm merkezlerindedir. Özellikle İstanbul Boğazı'nda geleneksel uğraşlardan balıkçılık da önemini korumaktadır. Emirgan bir boğaz köyü olarak geliştiği için daha çok konut alanları yer almış ve ticaret açısından gelişmemiştir. Mesire yerleri, çay bahçeleri ve çeşitli ticari işletmeler bu bölgedeki ticari hareketi sağlamaktadır.

Mesire yerleri

İstanbul ilinin ilgi gören, ama her geçen gün azalan mesire yerlerinden en önemlilerinin arasında Emirgan Korusu, Yıldız Parkı, Gülhane Parkı, Çamlıca Tepesi ve Adalar yer almaktadır. Boğaz kıyı şeridinde bulunan İstinye ve Emirgan semtleri, gerek yoğunlukla açık olan boğaz şeridi nedeniyle, gerek yeşil alanlarıyla gerekse de kahvehaneleriyle en çok kullanılan gezinti yerlerinden olmuştur. Bununla birlikte Emirgan Korusu dışında, sahil yolu çay bahçeleri ve lokantaları ile, gezinti ve dinlence alanı olarak Emirgan, Boğaziçi'nde tercih edilen yerlerdendir. Özellikle Emirgan Cami ve çeşmesinin yanında çınarlar altındaki açık Çınaraltı Kahvesi ve çevresi yıllardan beri özelliğini kaybetmemiştir. 19.yy.da ve 20.yy.ın başlarında tanınmış edebiyatçıların, aydınların sohbet toplantılarına tanıklık etmiştir. 1960'lardan sonra "Çınaraltı Sohbetleri" yavaş yavaş yok olmuş, bunun yerini, özellikle tatil günleri Boğaziçi'ne gelen yoğun bir kalabalık almıştır.

Boğaziçi'nde arazi kullanımı incelendiğinde sahil kesiminde daha çok konut alanlarının yer aldığı görülmektedir. 1965 ve 1989 yıllarında yapılan araştırmalar incelendiğinde Emirgan' da da konut bölgesinin gittikçe geliştiği ve yeşil alanların da azaldığı görülmektedir. Bunun dışında Emirgan'ın ticaret bölgesi olarak bir gelişme kaydetmediği gözlemlenmektedir (Şekil 2.2 ve 2.3).

Şekil 2.2 Boğaziçi'nde araziden yararlanma(1965)
(Aysu, 1989)

bu bilgiler ycs c r l y t u c l l i y i t i

2.2 Tarihsel Süreç İçerisinde Emirgan

Emirgan ismini 17.yy.ın ilk yarısında IV. Murad'ın yakın arkadaşı olan "Emirgüneoğlu"ndan almıştı. İstanbul'un fethinden önce Baltalimanı'ndan İstinye'ye kadar olan bölge servi ormanı ile kaplı olduğundan, Emirgan bölgesine, "servi ormanı" anlamına gelen "Kyparaka" denilirdi (İst.Kültür ve Sanat Ans.,1983). C.C. Carbognano'nun "18.yy. sonunda İstanbul" adlı eserinde ise "Emirgüneoğlu eski Kyparodes'dir" şeklinde tanımlamaktadır. Fatih Sultan Mehmet, fetihden önce burayı tersane olarak kullanmıştı. İstanbul'un fethinden sonra 100 yıl kadar boş kalan bölge, uzun bir süre iskan olmamıştı. 16. yy.ın ortalarında, ünlü devlet adamlarından Münşeât yazarı Nişancı Feridun Bey'e (Paşa) verilmişti.

Feridun Bey, sonradan Emirgan ismini alacak olan bu yerde yazlık bir köşk ile bir av kasrı yaptırdı. Bahçeler kurdu ve buraya Feridun Bey Bahçeleri adı verildi. 16.yy.da, III. Mehmet döneminde Damat İbrahim Paşa, Feridun Bey'in bahçelerinde büyük ziyafetler veriyordu. Bir sonraki padişah olan Sultan IV. Murat döneminde ise bu bahçeler el değiştirmişti. IV. Murat, H.1045 senesinde Revan şehrini aldığı zaman, Revan muhafızı Emirgüneoğlu Tahmasb Kulu Han, padişaha itaat etmiş ve Halep Paşalığına tayin edilmişti. Fakat oraya gittikten iki ay sonra, kendisi hakkında yapılan şikayet üzerine, padişah onu bu görevden alarak yanına gelmesini emretmişti. Sultan IV. Murat, Emirgüneoğlu'na tekrar paşalık rütbesini vermiş, ona Feridun Paşa'nın malikanesiyle Ahırkapı'da bir konak, Kağıthane köyünde de bir çiftlik vermiş, bununla birlikte tüm masraflarını da hazinesinden temin etmişti. Emirgüneoğlu Tahmasb Kulu Han'ın adını da Yusuf Paşa olarak değiştirmişti. Yusuf Paşa, IV. Murat'ın ölümünden sonra padişaha yakınlığı dolayısıyla, 1641'de Sultan İbrahim'in emriyle idam ettirilmiştir. (İncicyan, 1976). Sultan İbrahim, IV. Murat'ın Yusuf Paşa'ya vermiş olduğu emlaklarında hacz etmiş, Boğaziçi'nde ki yalısı ile köşkünü, korular ile beraber Kara Mustafa Paşa'ya vermişti. Mustafa Paşa'nın idam edilmesinden sonra bir süre boş kalan yalı daha sonra Şeyhülislam Mirza Mustafa Efendiye verildi. 1723 yılında Şeyhülislam'ın ölümünden sonra yalı ve bahçeleri Mehmet Salim Efendi'ye geçti. 1740'da ölen Salim Efendi'den sonra Şeyhülislam Vassaf Abdullah Efendi bir süre yalı ve korunun sahibi oldu. Ardından Abdullah Efendi'nin oğlu Esad Efendi, daha sonra da Esad Efendi'nin oğlu Mehmet Şerif Efendi yalı ve korunun sahipleri oldu. Mehmet Şerif Efendi'nin 1778'de ölümünden sonra arazi bütünüyle devlete geçti. Dönemin padişahı I. Abdülhamid, varis bırakmadan ölen Şeyhülislam Esad Efendizade Mehmet Şerif Efendinin yalısı ve bahçelerinin yerinde, bir "Boğaziçi Köyü"

yapılmasını istemiş, bir cami, bir hamam ve dükkanlarla yeni bir köy kurdurmuştu. Bununla birlikte Mirgün Sarayı adı ile bilinen ve Emirgüneoğlu Yusuf Paşa'nın adı ile anılan bu bahçelerdeki yalılarda zamanla yok olmuşlardır. 1778'den itibaren yeniden miri arazi olan bahçe 1. Abdülhamid tarafından bir imarete vakfedilmiş, ayrıca geri kalan arazi parsellenip buraya yerleşmek isteyen halka satılmıştı. 1781-1782 yıllarında Sultan I. Abdülhamid annesi Hümaşah Hatun ile oğlu Mehmet'in anısına Emirgan Camisi ile Türk-Rokoko tarzındaki çeşmeyi inşa ettirmişti.

Bununla birlikte gümrüğüde Rumeli Hisarı'ndan buraya aldırılmıştı. III.Selim döneminde ise (1789-1807) Emirgan, devlet ileri gelenlerinin tercih ettiği tanınmış semtlerden biri olmuştu. 18.yy sonlarında, eski Feridun Paşa bahçelerinin ve Emirgan sarayının yerinde artık dönemin tanınmış kişilerine ait sahilhaneler bulunuyordu. İngiliz Mahmut Efendinin , Valide Kethüdası Yusuf Ağa'nın eski Mirgün sarayı arsaları üstünde kaşaneleri (evleri) vardı. 19.yy.da Emirgan, Ağa Hüseyin Paşa'nın sonraları Gümrükçü Osman, Serasker Hüsrev, Sadrazam Koca Reşid, Mustafa Naili, Sabri, Şerif Abdullah, ve Hıdiv İsmail Paşa'ların ikamet ettikleri Boğazın tercih edilen semtlerinden olmuştu (Şehsuvaroğlu).

Gümrükçü Osman Paşa'nın inşa ettirdiği büyük sahil saray sonradan Serasker İsmail Paşa'ya intikal etmiş ve Seraskerin ölümü ile bu muhteşem yalı bir süre fer'iye dairesi olarak kullanılmış ve bazı yabancı misafirler burada ağırlanmıştı. Hıdiv İsmail Paşa bu yalıyı ve arkasındaki koruları miriden satın almış, eski Mısır Hıdivi ölümüne kadar bu sahilhanede yaşamıştı. Sultan Abdülmecid döneminde (1839-1861) Emirgan daha da gelişmiş, yeni yapılar eklenmiş, cami yanına muvakkithane yaptırılmıştı.

Emirgan Cami'sinin bitişiğindeki Şerif Abdullah Paşa Yalısı semtin anıtsal değer taşıyan önemli yapılarından. Sultan II. Abdulhamid döneminde yalı, Mekke Emiri Şerif Abdullah tarafından kullanılmıştır. Harem ve selamlık bölümlerinden oluşan yalının haremlik kısmı 1958'de sahil yolu geçilirken yıkılmıştır. Selamlık kısmı ise restore edilip bugün Şerifler Yalısı adı ile birinci derece tarihi eser olarak koruma altına alınmıştır.

Emirgan, uzun süre Emirgüne oğlu Tahmasb Kulu Han'ın adını çağrıştıran Mirgün adı ile anılmıştır. 1933-1934 yılları ise arasında Boyacıköy'le birlikte "Uluköy"adı verilmiş fakat bu isimde uzun süre kullanılmamıştır. Mirgün adı daha sonra değişerek Emirgan halini almıştır.

Şekil 2.4 Nedjib Guide De Stamboul Emirghian haritasi

3 EMİRGAN YAPILARI

3.1 Tarihde Emirgan Yapılarının Gelişimi

İstanbul Boğazı'nda yer alan yalılar, büyük boyutlu, geçici olarak ikamet edilen ve ahşap olan bir sayfiye konutu olarak inşa edilmiş, imparatorluğun son dönemlerine kadar da bu niteliğini büyük ölçüde korumuştur. Yaz için tasarlanan ve ısınma sorunu düşünülmemiş bu yapılar genellikle harem ve selamlık denilen iki ayrı konutun yan yana getirilmesi ile oluşur. Sahibinin devlet içerisindeki statüsü yükseldikçe yalılar saraylaşırlar. Mimari planları incelendiğinde, aynı girişli harem ve selamlık bölümleri ile birlikte, avlu yada bahçelerde de mutfakların yer aldığı anlaşılmaktadır. Köşk ve yalılarda yazlık kullanım özelliğine bağlı olarak orta sofaların daha çok kullanıldığı bilinmektedir. Sofalar hemen hemen tüm plan tiplerinde bahçe ya da denize bakmaktaydı. Ayrıca yalı ve köşklebahçeye ve denize açılan büyük odalar yer alırdı. Yalı ve köşkerin sadece yaz için düşünülmüş olmaları İstanbul'a özgü bir mevsimlik göç olayına neden olmuştu. 19.yy.'ın ikinci yarısında yalılarda boyutlar giderek büyümüş, simetri önemli bir tasarım ilkesi olarak kullanılmış, orta sofalar tasarımın özenle vurgulandığı öğeler haline gelmişti. İç süslemeler ise 18.yy.'ın birinci yarısından sonra, değişerek tamamı ile bir batılı süsleme geleneğine dönüşmüştür. Özellikle II. Abdülhamid döneminde(1876-1909) peyzaj konulu panolar, tavan ve duvarları süslemek için daha sık kullanılmaya başlamıştır. Uygulanan bu mimari ortam Osmanlı toplumunun egemen üst tabakaları ve sarayın köklü olarak Batılılaşmak isteklerinin en belirgin örneği olmuştur.

Boğaziçi'nin konut alanı olarak kullanılması, güçlü devlet adamlarının ve sarayın önyak olduğu bir yapı etkinliği olarak başlamıştır. Başka bir deyişle yalı, daha çok bir sultan konutu, bir kıyı kasrı, bir sahil saray olarak ortaya çıkmıştır. Yönlendirici bir diğer özelliği de ulaşımın deniz yoluyla gerçekleştirilmesidir. Pahalı ve zaman alıcı bu ulaşım sistemine ancak saray mensupları ve zenginler sahip olduğu için, yerleşimde bu yönde olmuştur.

Bu yalıların bir çoğu arkalarında birkaç resimden başka hiçbir belge bırakmadan yok olmuşlardır. Bu yok oluşun bir nedeni büyük bir hızla inşa edilen ahşap yapıların, terk edildikleri zaman bakımlarının hemen hemen olanaksız oluşudur. Bir başka nedenide, devlet adamlarının yaşamları ve görev süreleri genellikle sultanın emirlerine bağlı olmasındandır. Bu kişiler bir yere sürüldüklerinde yalıları da kendi hallerine bırakılarak yok olmakta veya padişah tarafından başka birilerine verilmekteydiler. Ahşap inşaatın ait olduğu dönem de

kolaylığı ve ucuzluğu nedeniyle, yeni sahipler kendilerine eski yalıyı yıktırarak yeni bir yalı yaptırmaktaydılar. Bununla birlikte dönemin politik durumuna bağlı olarak, yalı yapımında artma ve azalmalar görülmektedir. 18.yy.'dan sonra Boğaziçi'nin sayfiye niteliği hiç değişmemişse de Tanzimat ve II. Abdülhamid döneminde, yalı arsalarının el değiştirdiği ve yeni yalıların yapıldığı görülmektedir. 19.yüzyıla kadar Boğaz kıyıları üç veya dört kez fizyonomi değiştirmiştir. Sürekli değişimlerde yalı mimarisini, özellikle mimari üslup açısından etkilemiştir. 16yy.'a kadar Boğaziçi kıyılarına yalılardan önce, birçoğu miri arazi olan hasbahçeler yerleştirilmişti. İstanbul Boğazı'nın manzarası güzel ve bahçe yapmaya elverişli yerlerinde yer alan bu hasbahçelerinde, daha sonra ünlü sahilsaray ve kasırlar yerleşmiştir. Emirgan da bu hasbahçelerden biridir. Daha sonra büyüyerek bir Boğaz Köyü olmuştur.

3.1.1 Baltalimanı - Emirgan arası yerleşimler ve yalılar

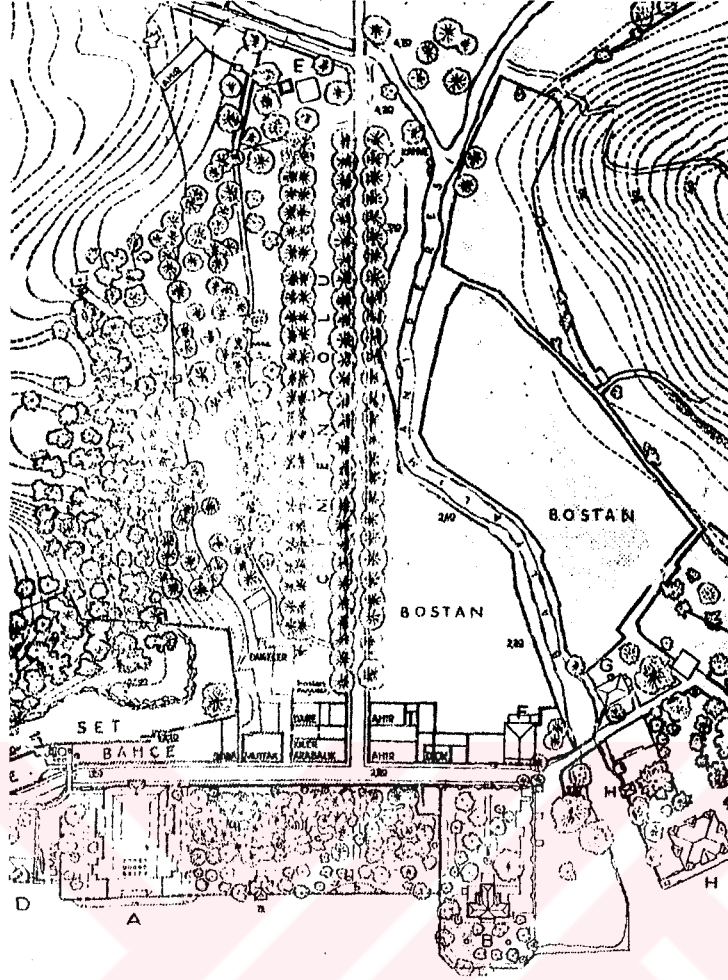
Baltalimanı semti adının, İstanbul'un fethi sırasında donanmayı Rumeli Hisarı'nın hemen arkasındaki bu limanda korumaya almış olan kaptan-ı derya Baltaoğlu Süleyman Bey'den aldığı sanılmaktadır. Eremya Çelebi Kömürçiyani 17.yy. da burada bahçeler ve köşkler olduğunu kaydetmiş olsa da Şer'iye Sicillerinde 18.yy. da bu adla bilinen bir yerleşim olmadığını kanıtlarken, arazinin II. Beyazıt Vakfı'na ait olduğu kayıtlarda belirtilmiştir. 1798 tarihli bir İrade-i seniye ile burada bazı Ermeni ve Rum mahallelerinin yerleşimine izin verildiği tespit edilmiştir. Önceleri mesire yeri olan Baltalimanı'nın, bir Boğaz Köyü olarak 19.yy'ın ortalarında Boyacıköy'le aynı zamanda gelişmeye başladığı anlaşılmaktadır. 1821'de II. Mahmud tarafından limanın ağzına bir tabya inşa ettirilmiştir.

Sultan III. Selim döneminde, Rumeli Hisarı'ndan Baltalimanı'na kadar birbirini izleyen yalı sıraları mevcuttu. Küçük yalılar iskele, hamam ve camiler çevresinde, büyükler ise Boğaz kıyılarında yerini almıştı. Baltalimanı'nda şeytan akıntısı hizasında, denize taşkın çeşmeli meydan arkasında Mekkeizade ve Köprülüzade Asım yalıları bulunuyordu. Bu yalıların yerini daha sonra Tophane Müşiri Zeki Paşa'nın büyük taş yalısı almıştı. Bunları Telgraf Nazırı Hasip Paşa, Ali İhsan Paşa ve Mısırlı Halim Paşa'nın eski yalıları yer alıyordu. Bunların hemen yanında ise Mustafa Reşit Paşa'nın daha sonra selamlık olan pembe yalısı ve sonra körfezin doldurulması ile elde edilen kıyı üzerinde yine Sadrazam Reşit Paşa'nın sahilsarayı ve uzun bahçeli cephesi yer almaktaydı. Bu sahilsarayın arkasında ise III. Selim'in biniş köşkü bulunmaktaydı. Baltalimanı deresinin denize döküldüğü yerde bulunan Sadrazam

Mustafa Reşit Paşa'nın sahil sarayı semtin en önemli yapılarından birisi olmuştur.

Mustafa Reşit Paşa Yalısı (Baltalimanı Sahil Sarayı):

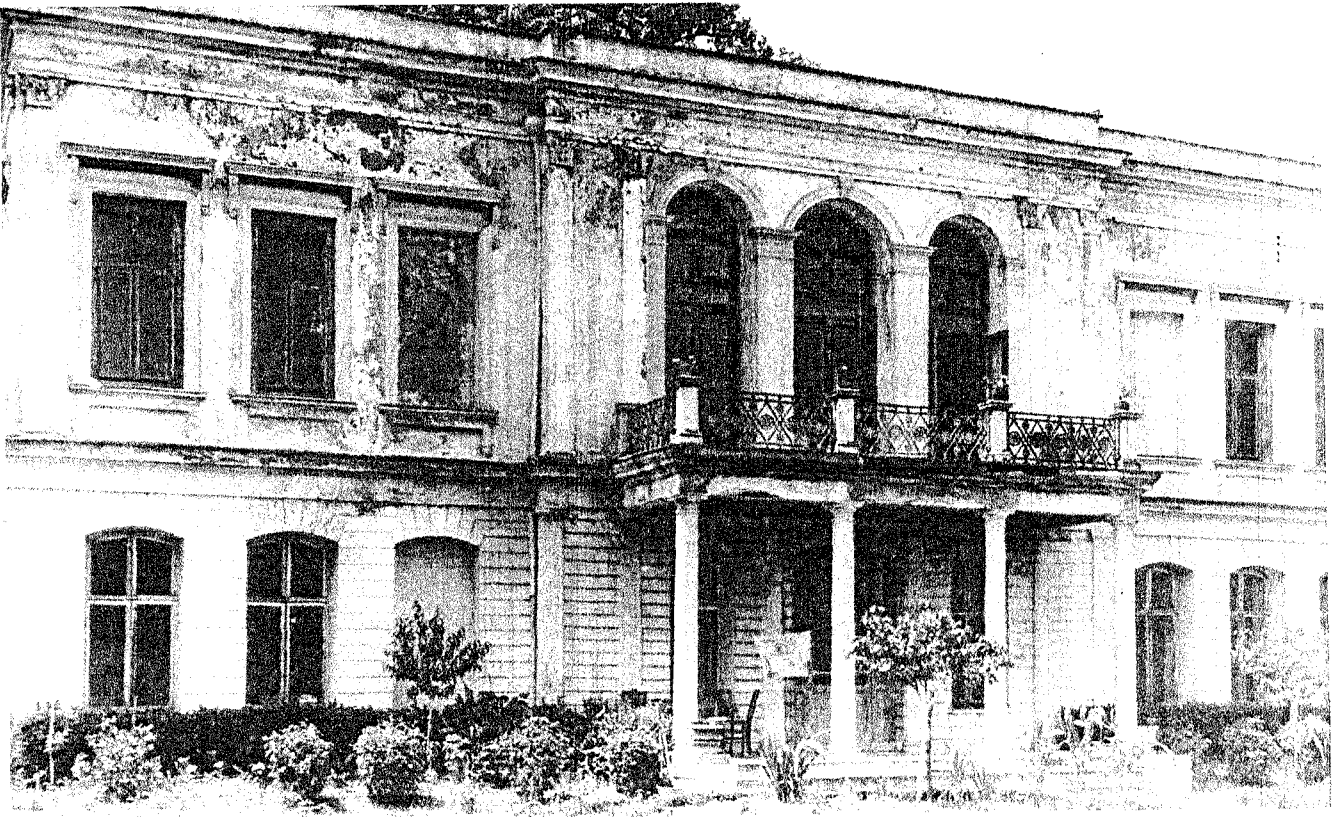
Sadrazam Mustafa Reşit Paşa, Baltalimanı'nda ahşap bir yalı yaptırmıştır. Daha sonra bu yalının yanına, mimar Fossati tarafından yapılan kagir bir yapı eklenmiştir. Osmanlı İmparatorluğu adına pek çok antlaşma, bu binada imzalandığı için Baltalimanı Antlaşmaları adı ile anılmaktadır. Reşit Paşa tarafından bir süre kullanılan yapı, Sultan Abdülmecid'in kızı Fatma Sultan'ın Reşit Paşa'nın oğlu Ali Galip Paşa ile evlenmesi sırasında, hazinece satın alınarak yeni evlilere tahsis edilmiştir. (Baltalimanı sahil sarayının 1865' deki durumu Şekil 3.1). Fatma Sultan'ın 1883'de ölmesi ile boşalan saray isteği üzerine kızkardeşi Mediha Sultan'ın emrine verilmiştir. Mediha Sultan Damat Ferit Paşa ile evlendikten sonra yalı tamir edilmiş ve yeni bir selamlık binası saraya eklenmiştir. 1922 yılına kadar Mediha Sultan'a ait olan saray, Kurtuluş Savaşı'nın ardından Cumhuriyet döneminde bir süre boş tutulmuş, daha sonra ise Balıkçılık Enstitüsü'ne devredilmiştir. Günümüzde sahil sarayın kagir yapısı, Baltalimanı Kemik Hastalıkları Hastanesi olarak, sonradan eklenen selamlık kısmı da, İstanbul Üniversitesi'nin lokali olarak kullanılmaktadır.

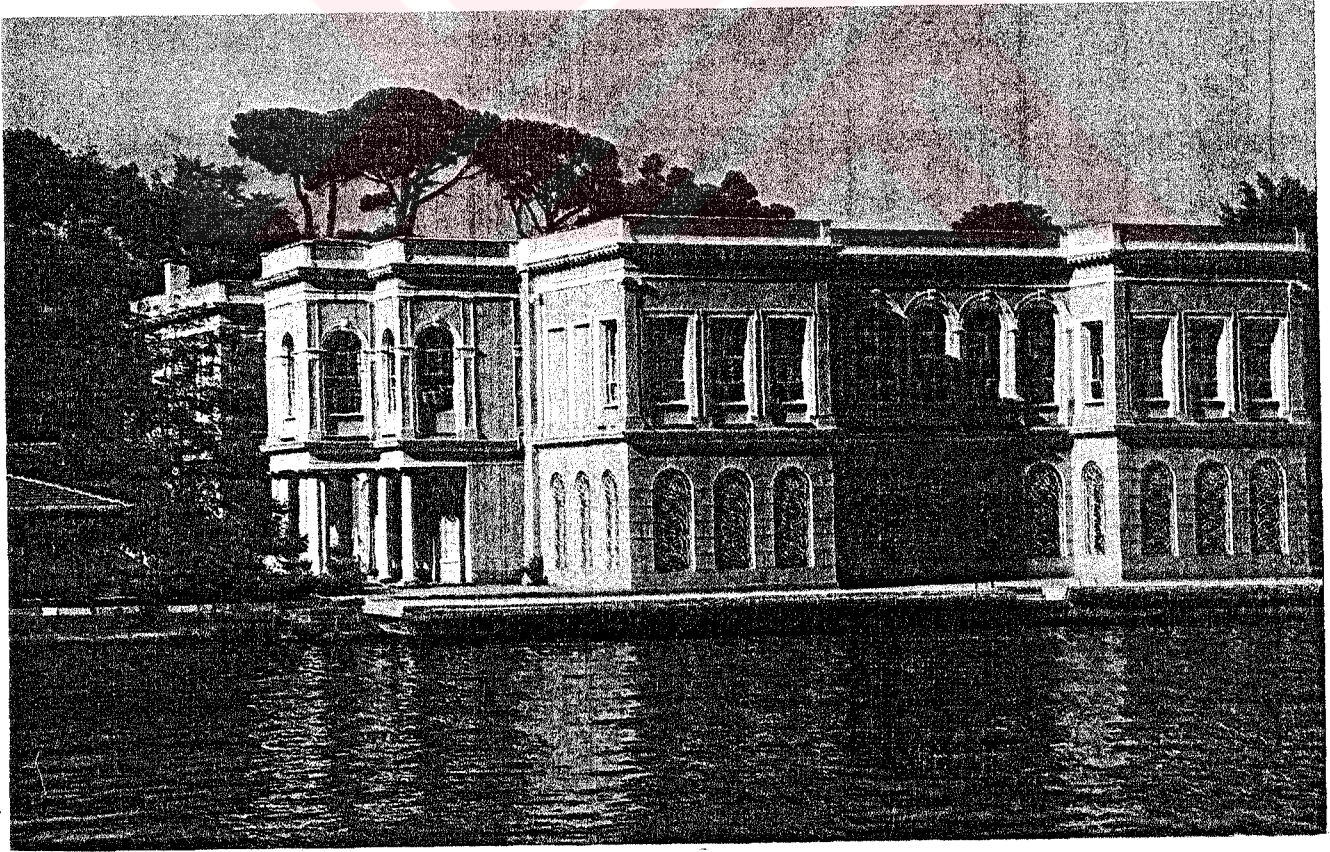
Şekil 3.1 Baltalimanı Sahilsarayı ve bahçesinin 1865'deki durumu
(Erdenen, 1994)

- A- Saray (Harem)
- B- Selamlık Köşkü
- D- Eski Selamlık Köşkü
- E- Sultan Selim Köşkü yeri
- F- Sultan Mahmut Karakolu
- G- Baltacı Süleyman Paşa Camisi
- H- Reşit Paşa ailesine ait yeni yalı ve dere üstündeki
  - a- Deniz köşkü
  - b- Gizli deniz hamamı
  - c- Suni göl
  - d- Şadırvan
  - e- Hamamlar
  - f- Köprü

(Günümüzde D, E, H, a, c, e, f mevcut değildir)

Resim 3.1 Damat Ferit Paşa'nın sahilhanesi(1942)
(Erdenen, 1994)

Resim 3.2 Mediha Sultan Sahilhanesi görünüşü
(Erdenen, 1994)

Baltalimanı Sahilsarayı'nın ilerisinde ise, Cerrahpaşa'da yer alan ve semt halkı tarafından bulgur alım satımındaki suistimal sonucu kazanılan paralar ile yapıldığına inanılarak Bulgur Palas adıyla anılan büyük kagir yapının sahibi, Bolu mebusu Habib Bey'in Yalısı yer almaktaydı. Baltalimanı çayırı da orta Boğaziçi'nin sayılı mesirelerinden olmuştur. 18.yy'ın sonlarına kadar müslümanların yer aldığı bölgede 1798'de irade-i seniye ile gayrimüslimlerin de yerleşimine izin verilmiştir. 19.yy. boyunca İstanbul'un varlıklı kesimi Baltalimanı'nda kıyı şeridi boyunca yalılar ve köşkler yaptırdılar. Bunlar Baltalimanı'ndan Boyacıköy'e kadar Ermeni ve Rum yalılarıydı. 18.yy başlarında yapılmış zengin ve büyük süslemeli yapılar daha sonraları Mısırlı İsmail Paşa ve Reşit Paşa'nın çocuklarının oldu. Ermeni ve Rum yalılarının arasında Reşit Paşa'nın çocukları için ayrı ayrı yaptırdığı büyük yalılar da yer almaktaydı. Bu yapıların bahçeleri oldukça dik ve setliydi. Önlerinden 2-3 m. genişliğinde halka açık rıhtım geçmekteydi. Kayıkhaneler hep bu rıhtımın altından geçen tonozlar arasındaydı (Eldem, 1979). Resim 3.6' de 1860 yıllarında Baltalimanı sahili ve Reşit Paşa'nın Baltalimanı Sahilsarayı görülmektedir. Resim 3.7' de ise bu sahilin günümüzdeki durumu yer almaktadır.)

Baltalimanı ve Emirgan arasında yer alan Boyacıköy; 1806 yılında, III. Selim'in fes ile bir tür kaba kumaş olan şayak boyamak ve bu sanatı İstanbul'da öğretmek amacıyla Kırklareli tarafından getirdiği Kafrariyofı adlı geniş bir ailenin buraya yerleştirilmesi sonucunda bu adı almıştır. Öncelikle 40 hane olarak bölgeye yerleşim yapılmıştır. Baltalimanı'nda bir sahilsaray inşa ettirmiş olan Sadrazam Mustafa Reşit Paşa 1857'de İtalyan mühendis Luigi Florari'ye Emirgan'a doğru uzanan, sırtlarda kendi arazisi üzerinde bir yerleşme planı hazırlatmış ve uygulamasını yaptırmıştır. Sahildeki yalılarda ise varlıklı tüccarlar, silahdar, şehriyari gibi unvan sahibi kişiler, tercümanlar ile bazı önemli devlet görevlileri ve ulemalar uzun yıllar oturmuşlardır. Boyacıköy'de yalıların arkası sarp kayalık olduğu için, semtin sahil kısmındaki rıhtımlar, yollar oldukça dardı. Bununla birlikte kayıkhaneye tonozlarının üzerlerinde ki tümsekler de geçişi zorlaştıracak kadar inişli, çıkışlıydı (Alus, 1995). Yalıların arkası oldukça dik ve set setti. Setlerin altında çeşitli hazireler ve taş odalar vardı. Bunların bir kısmında serdab denilen çok sıcak havalarda sığınmak için yer altında yapılan odalar yer alıyordu. Bir kısmında ise süsleme odaları şeklinde selsebilli ve fiskıyeli havuzlu odalar mevcuttu. En üst setten sonra arazi genişlemekte ve arka yola kadar uzanmaktaydı.

Sedad Hakkı Eldem'in 1979 yılında yayınlanan Boğaziçi Anıları adlı kitabından alınan resimler 1860 yıllarında çekilmiştir. Resimlerde Boyacıköy sahilinde görülen, yapılar sık sık

el değiştirmiş ve genellikle zengin esnafa aittir. Boyacıköy yokuşundan sonra, içlerinde birkaç tanede Ayazma bulunan Rum ve Ermeni mahalleleri başlamaktaydı. Fotoğraflarda görölen yalılar arasında Mustafa Hasan ve Emin Efendi Yalıları yer almaktaydı. Bununla birlikte Boyacıköy'de yer alan önemli yalılar arasında Daire-i Askeriye Muhasebat Reisi Müşir Sadeddin Paşa Yalısı, Mazhar Paşa Yalısı, Emirgan'a doğru Musa Saffeti Paşazade Ahmet Ziya Bey kerimesinin yalısı bulunmaktaydı.

Bostancıbaşı Defterleri adı ile bilinen ve ilki Sultan III. Selim döneminde (H.1206-M.1791) düzenlenen defterlerde Boğaziçi'ndeki yalılar ve sahipleri, sahil boyunda sırası ile belirtilmektedir. Daha sonra Reşad Ekrem Koçu tarafından da derlenen bu defterlerde yer alan Baltalimanı ve Emirgan iskelesi arasındaki yapılar sırası ile şunlardır (Koçu, 1958) :

- 1- Baltalimanı iskelesi
- 2- Körübaşında kalcıbaşı Simyon zimminin hanesi ve kayıkhanesi (Simyon'un yalısı)
- 3- Dülbendci Haçador zimminin kahvesi (Tülbentçi Haçador'un kahvesi)
- 4- Tuhafcı Yani zimminin hanesi (Hediyelik eşya satan Yani'nin yalısı)
- 5- Hanımoğlu zimminin hanesi (Hanımoğlu'nun yalısı)
- 6- Tıngiroğlu Kirkor zimminin hanesi (Kirkor Tıngiroğlu'nun Yalısı)
- 7- Mesfurun damadı Oseb zimminin hanesi (Mesruf'un damadı Oseb'in yalısı)
- 8- Mesfurun diğer hanesi (Mesruf'un diğer yalısı)
- 9- Hüdaverdioğlu sarraf Manok zimminin hanesi (Sarraf Manok'un Yalısı)
- 10- Moralı sarraf Dimitraki zimminin hanesi (Sarraf Dimitraki'nin Yalısı)
- 11- Bezirgan Vasil zimminin hanesi (Tüccar Vasil'in yalısı)
- 12- Tıngiroğlu Agob zimminin hanesi (Agop Tıngiroğlu'nun Yalısı)
- 13- Keresteci dükkanı
- 14- Ve pişgahı iskele (Boyacıköy iskelesi)
- 15- Zimmet halifesi sabık Mustafa Efendi'nin yalısı (Eski Hazine Bakanı Mustafa Efendi)
- 16- Hacegandan defterdar mektubcusu Hasan Efendi'nin Yalısı
- 17- İmaret kethüdası sabık Emin Efendinin yalısı (Eski Bayındırlık Kahya'sı)
- 18- Ebubekir Paşa'nın yeğeni İsmail Efendi'nin yalısı
- 19- Fevzi Beyzade Mehmed Bey'in yalısı (Fevzi Bey'in oğlu)
- 20- Mirgünoğlu iskelesi (Emirgan iskelesi)

Hüdaverdi, Manok, Tıngiroğlu, Kirkor ve Agop yalıları daha sonra Mısır Hidivi İsmail Paşa ve Sadrazam Mustafa Reşit Paşa'nın eline geçmiştir. Bostancıbaşı defterlerinden, günümüzde

bulunmayan yapılarla birlikte, iskeleler hakkında da bilgi alabilmekteyiz. Günümüzde mevcut olmayan Boyacıköy ve Emirgan iskelelerinin adları yine bu listelerde yer almaktadır. Şirket-i Hayriye'nin 1914 yılında yayınlanan Boğaziçi Salnamesi'nde de Boyacıköy'de bir vapur iskelesi bulunduğu belirtilmiştir. Fakat 1930 yıllarında bu iskele kaldırılmıştır.

3.1.2 Emirgan - İstinye arasındaki yerleşimler ve yalılar

19.yy.'da Boyacıköy'den sonra Emirgan yalıları gittikçe büyüyen bir ölçekle başlamaktadır. Emirgan Camisi'nin hemen yanında yer alan Mekke Şerifi Abdullah Paşa'nın yalısı, selamlık binası mimarisi bozulmadan günümüze kadar gelmiştir. Aynı sırada Galatasaray'ın eski idmancılardan Ragıb ve Talat kardeşlerin yalıları yer alırdı. Bu yalıların ilerisinde Zülüflü İsmail Paşa Yalısı yer almaktaydı. Önceleri Emirgan'daki hukukçulardan Ali Şehbaz Efendiye ait olan yalı, Askeri Mektepler müfettişi Zülüflü İsmail Paşa'ya, ondan sonrada Mısırlı prenslerden birinin emektarı olan Arnavut Bekir Efendi'nin mülkiyetine geçmiştir. İlerde ise, semtin önemli ve büyük yalılarından olan Karadağ Prensi Nikola'ya verilen yalı yer alıyordu. Yalı zamanla yok olmuş, yerine Türkiye'nin iş adamlarından biri olan Sakıp Sabancı'nın geniş bir bahçe içindeki köşkü yapılmıştı. Bahçenin içindeki at heykeli Mazhar Muhtar Paşa sarayından getirtilmiştir.

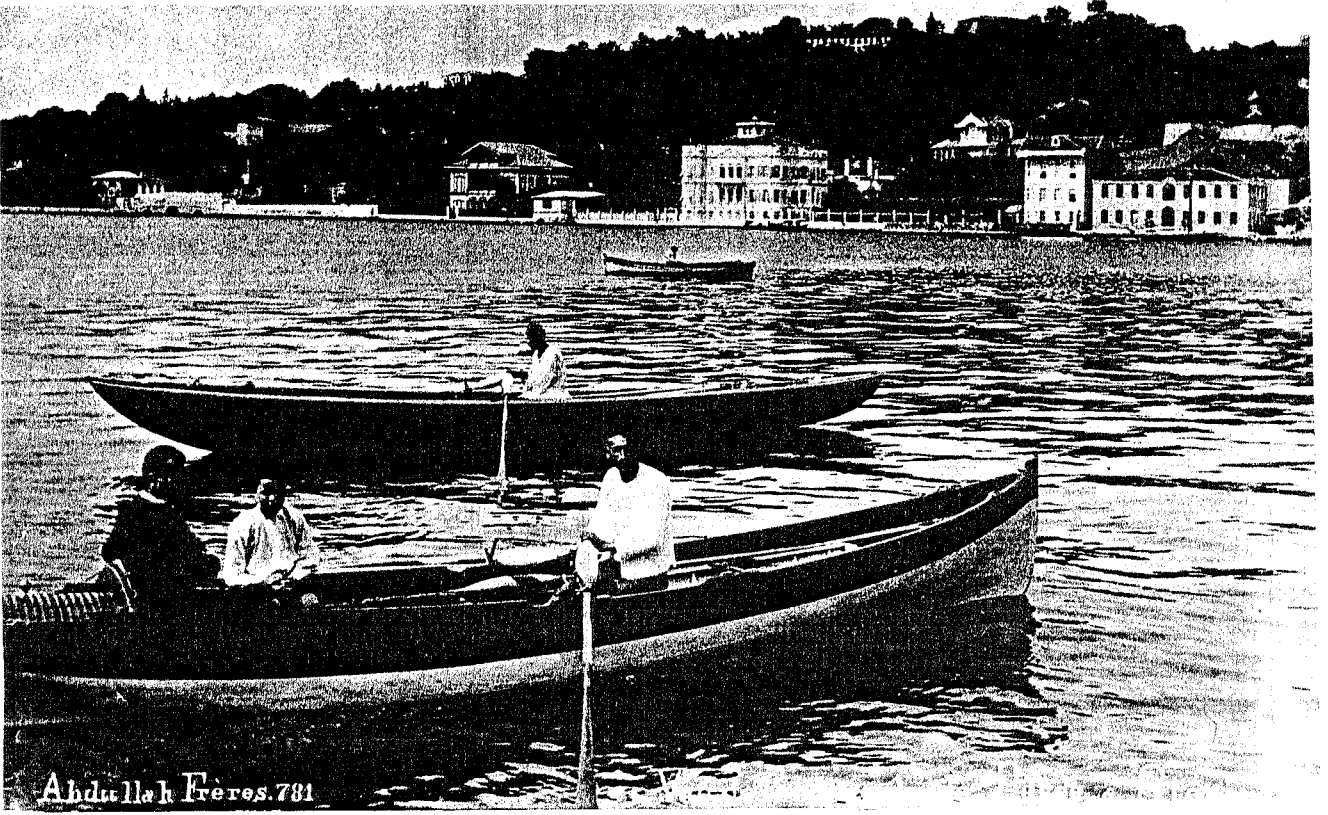
Bir diğer önemli yalıda ilk Mısır Hidivi İsmail Paşa'nın eski ve pembe yalılarıdır.

İsmail Paşa Yalısı

Bu yalının bilinen en eski sahibi, II.Mahmud döneminde bakanlığa yükseltilen, eski Mutfak Emini, Gümrükçü Osman Paşa'ydı. (Osman Paşa'nın II. Mahmud'a yakınlığı sebebiyle, padişahın zaman zaman bu yalıyı kullandığı da bilinmektedir) Yalı Osman Paşa'dan Koca Hüsrev Paşa'ya, Hüsrev Paşa'nın ölümünden sonrada Sadrazam Mustafa Reşid Paşa'ya intikal etmişti. Reşid Paşa'nın ölümünden sonrada 1858 yılında miriye geçmişti. Daha sonra Osmanlı Sarayı'nın fer'iyeye dairelerinden birisi olarak kullanılan ve yabancı misafirlerin ikametine tahsis olan yalıda, bir sürede II. Mahmud'un kızı Atiye Sultan ile Fethi Paşa'nın kızları Feride ve Seniye Hanım sultanlar oturmuşlardı. 1864 yılında Sultan Abdülaziz, hanım sultanların oturduğu Emirgan'da ki bu yalıyı Mısır Hidivi İsmail Paşa'ya verdi. Mısır valileri arasında bir tür egemenlik hakkını ilk kez 1866'da Abdülaziz'den elde ederek ilk hidiv olan İsmail Paşa, İstanbul'da yazlığı olarak Emirgan'ı seçmiş, yeni yalılar ve köşkler yaptırarak Emirgan'ı daha geliştirmiş ve koru içerisine de bir hastane inşa ettirmişti. İsmail Paşa bu yalıları yaptırmadan önce, bu arazide II. Mahmut döneminde Koca Hüsrev Paşa'nın yalısı yer

almaktaydı. İlk Mısır Hidivi İsmail Paşa'nın haremli, selamlıklı büyük yalıları, koruları 1870'lerin en önemli yapılarından olmuştur (Resim 3.18). İsmail Paşa, 1879'da siyasal nedenlerle azlinden sonra, Sultan II. Abdülhamid'in izniyle Napoli'den İstanbul'a gelerek yalısında oturmuş ve burada vefat etmişti. Ölümünden sonra bir süre ailesinin ikamet ettiği bu yalı, 1927'de vereseşi tarafından yıktırılmıştır.

İsmail Paşa Yalısı'nın biraz ilerisinde Mısır Hidivi'nin mabeyincisi Yusuf Ziya Paşa bir yalı yaptırmıştı. Tokmakburnu'nda kısa ömürlü büyük bir yalı da İbrahim Paşa Yalısıdır. İstinye körfezine girince şale biçimindeki ilk yalı Hüseyin Hilmi Paşa'nın yalısıdır. Tokmakburnu'ndaki Mısırlı İsmail Paşa'nın yalılarının ilerisinde de Müşir Fuat Paşa'nın kuleli sahilhanesi yer alıyordu. Tokmak Burnu'nda da Kabuli Efendi, Afif Paşa, Mustafa Reşit Paşa'nın Kızları'nın Yalıları sıralanıyordu (Resim 3.21). İstinye körfezi içinde İsmail Paşa Yalısı ve bu yalıya benzeyen orta boyda yalılar vardı (Resim 3.22). Bu yalıların çoğu III. Ahmet zamanından kalma eski yalıların yerini almıştı .

Resim 3.3 1860/1876'da ortada görülen yalı Müşir Fuat Paşa Yalısı
(Erdenen, 1994)

Resim 3.4 Günümüzde Müşir Fuat Paşa Yalısı Karadeniz Ekonomik İşbirliği
tarafından kullanılmaktadır.
(Erdenen, 1994)

18.yy. sonunu belgeleyen Bostancıbaşı Defterleri'nde belirtilen, Emirgan ve İstinye iskeleleri arasındaki yapılar sırası ile şunlardır:

- 1- Serapa kahveler (Kahveler)
- 2- Sultan Abdülhamid Han Efendimiz hazretlerinin camii şerifi (I. Abdülhamid Camisi) – (Günümüzde mevcut)
- 3- Ve mai leziz çeşmesi (I. Abdülhamid Çeşmesi) (Günümüzde mevcut)
- 4- Fevkinde Nakşibendi dergahı (Yukarıda Nakşibendi dergahı)
- 5- Kurbi sahili bahirde Mîrgün Gümrüğü (Deniz kenarında Mîrgün Gümrüğü)
- 6- Kuzatdan Ragîb Efendinin yalısı (Kadı Ragîb Efendi'nin yalısı)
- 7- Müderrisinden İsmail Efendinin yalısı (Müderris İsmail Efendi'nin yalısı)
- 8- Ebubekir Paşa hemşiresi hanımın yalısı
- 9- Surrei hümayun emini İrfanzade Arif Efendinin yalısı
- 10- Gümrükçü Osman Ağanın yalısı
- 11- Ve köşk (Gümrükçü Osman Ağa'nın Köşkü)
- 12- Fevzi Efendi'nin yalısı
- 13- Müderrisinden Cafer Bey'in yalısı (Müderris Cafer Bey'in yalısı)
- 14- Müderrisinden kapannaibizade Abdülhalim Efendinin yalısı (Müderris Abdülhalim Efendinin yalısı)
- 15- Tokmak Burnu nam mahaldir (Tokmak Burnu)
- 16- Kurbinzade İstinye Körfezi nam mahaldir (İstinye Körfezi)
- 17- Elhac Ahmed Efendi'nin serapa kayıkhaneleri (Elhac Ahmed Efendi'nin kayıkhaneleri)
- 18- Şerif Molla Efendi'nin yalısı
- 19- Marangoz Yıldız Emin'in yalısı
- 20- Vehhab Efendi'nin yalısı
- 21- Zuemadan Ahmed Ağanın yalısı
- 22- Kuzatdan Abdullah Efendi'nin yalısı (Kadı Abdullah Efendi'nin yalısı)
- 23- Abdurrahman Ağanın yalısı ve kayıkhanesi
- 24- Çarşı iskelesi (Günümüzde mevcut)
- 25- Numan Yazıcının yalısı
- 26- İmamoğlu Molla'nın yalısı
- 27- Benlizade Ahmed Molla'nın yalısı

- 28- İrfanzade haznedarı Hafız Efendi'nin yalısı
- 29- Raşidefendizadenin yalısı
- 30- Rasih Efendi'nin yalısı
- 31- Kalafatçı Mustafa'nın hanesi
- 32- Kalafat meydanı

Reşad Ekrem Koçu'nun dışında Haluk Şehsuvaroğlu da Boğaziçi'ne Dair adlı eserinde, III. Selim döneminde Emirgan' da ki yapıları irdelemiş ve farklı bir sıralama yapmıştır. Bu yapılar aşağıda yer almaktadır.

- 1- Kuzatdan Seyid Mustafa Efendi'nin Yalısı
- 2- Mühürdar Emin Efendi'nin Yalısı
- 3- Emirgan Camii
- 4- Üst tarafında Nakşibendi Tekkesi
- 5- Sahilde Gümrük Binası
- 6- Yanında Kahveci Mehmed Ağa Yalısı
- 7- Sırkatibi Efendi Yalısı
- 8- Seyid Hasan Efendi Yalısı
- 9- Tokmakburnu'nda Beylikçi Efendi Yalısı

Bununla birlikte Emirgan'ın eski binaları arasında; Münir Bey, Seyid Bey, Prens Mehmed Ali Paşa, Hüsam Efendi Yalıları ile Tokmakburnunda Giridli Mustafa Naili Paşa ve Tefrişatçı Kamil Bey yalıları da bulunuyordu.

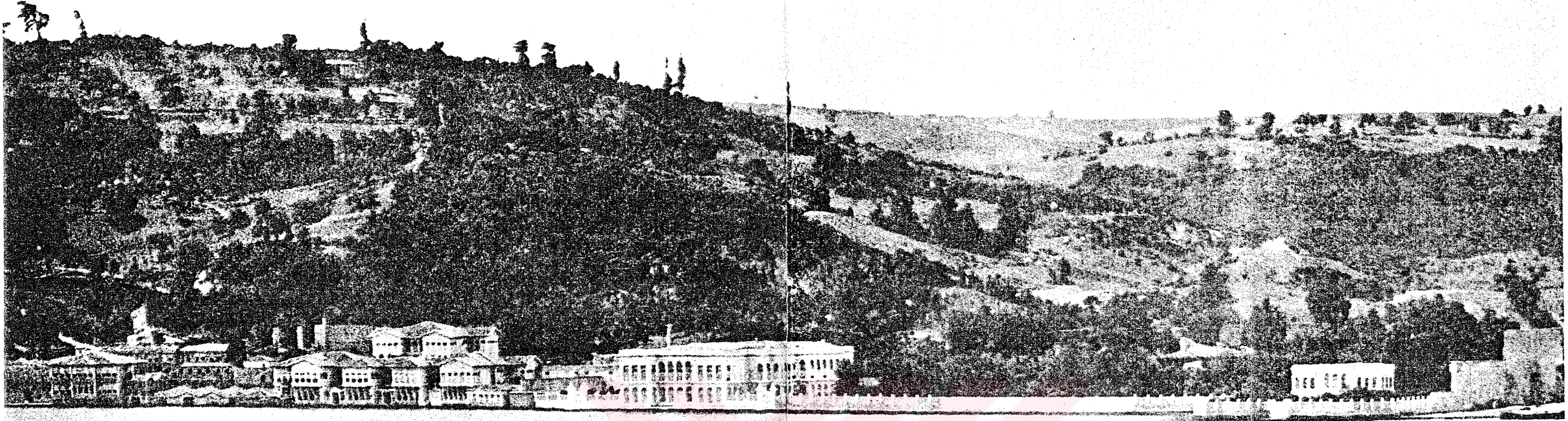
19.yy. başında İstinye Körfezi etrafında ise:

- 1- Hacı Ahmed Efendi'nin kayıkhanesi
- 2- Müderrisinden Kebirizade Esad Molla'nın Yalısı
- 3- Vahap Efendi'nin Yalısı
- 4- Mehmed Nuri Ağa'nın Yalısı
- 5- Sabık Galata Mollası Kethüdasından Elhac Arif Efendi'nin Yalıları'nın varlığı bilinmektedir.

19.yy'ın 2. yarısında ise İstinye'de yeni üslupta bazı yalılar yapılmış, bu köy yeniden şekillenen bir semt olmuştu. (Şehsuvaroğlu, 1986).

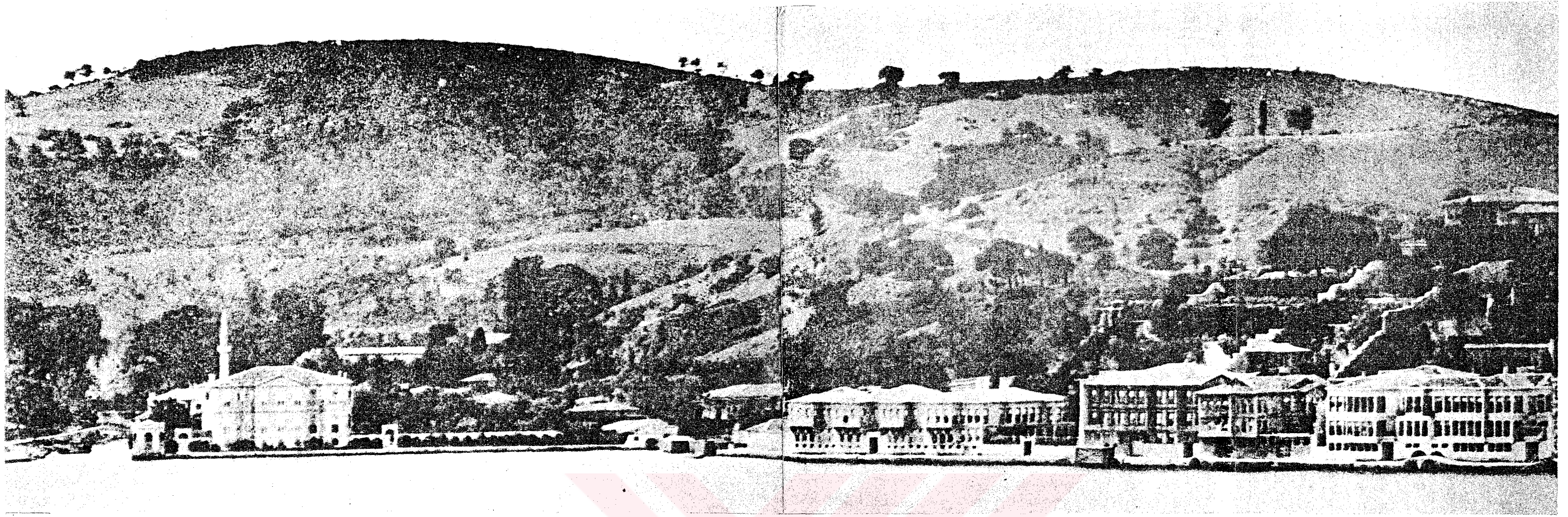
Resim 3.5 1860'da Rumelihisarı'ndan başlayarak İstinye Körfezi'ne kadar genel görünüm
(Eldem, 1979)

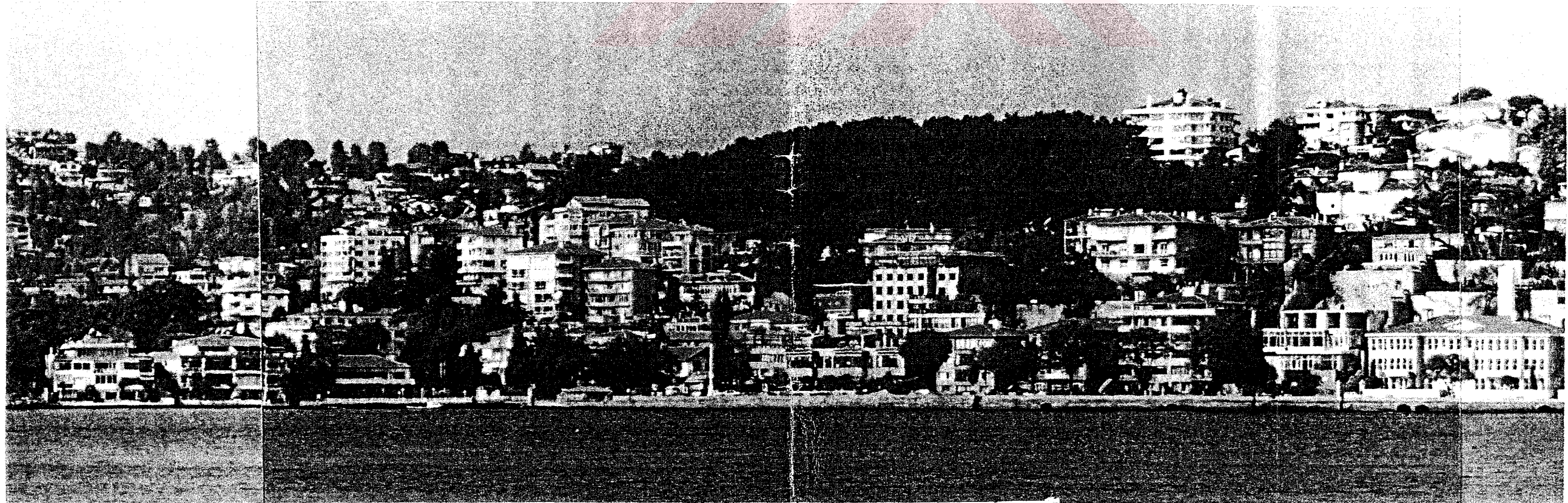
Resim 3.6 1860'da Baltalimanı'nın denizden görünüşü
(Eldem, 1979)

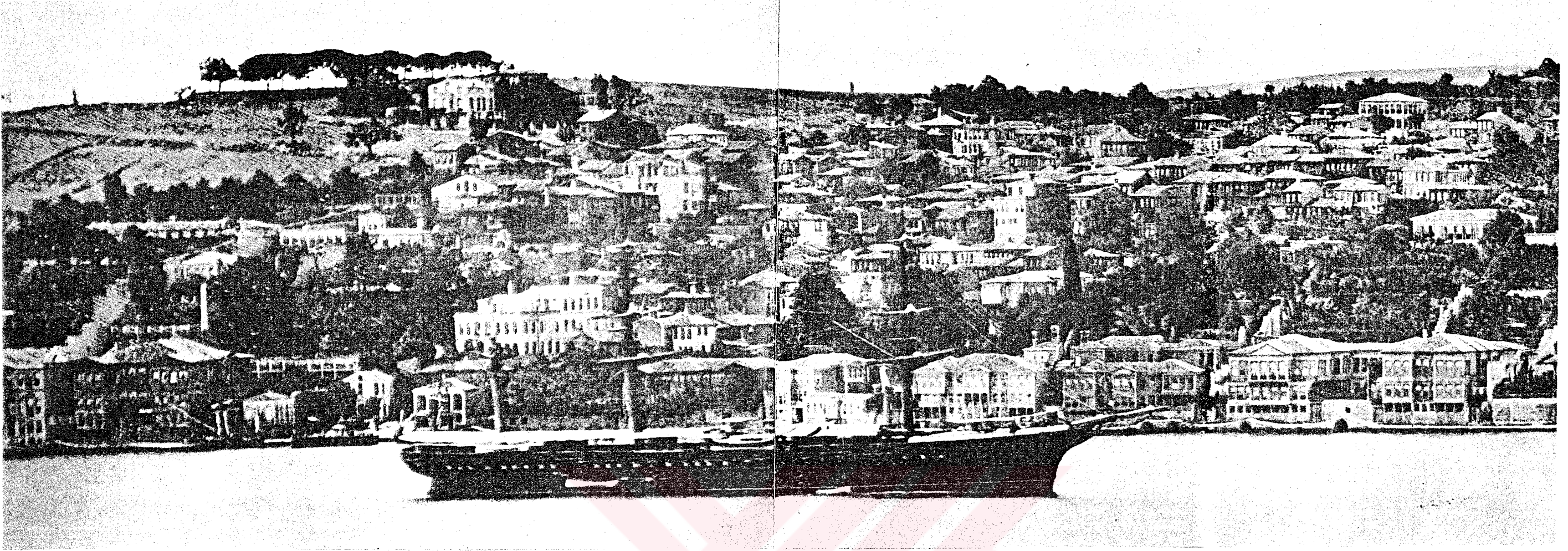
Resim 3.7 Günümüzde Baltalimanı'nın denizden görünüşü

Resim 3.8 1860'da Boyacıköy'ün denizden görünüşü
(Eldem, 1979)

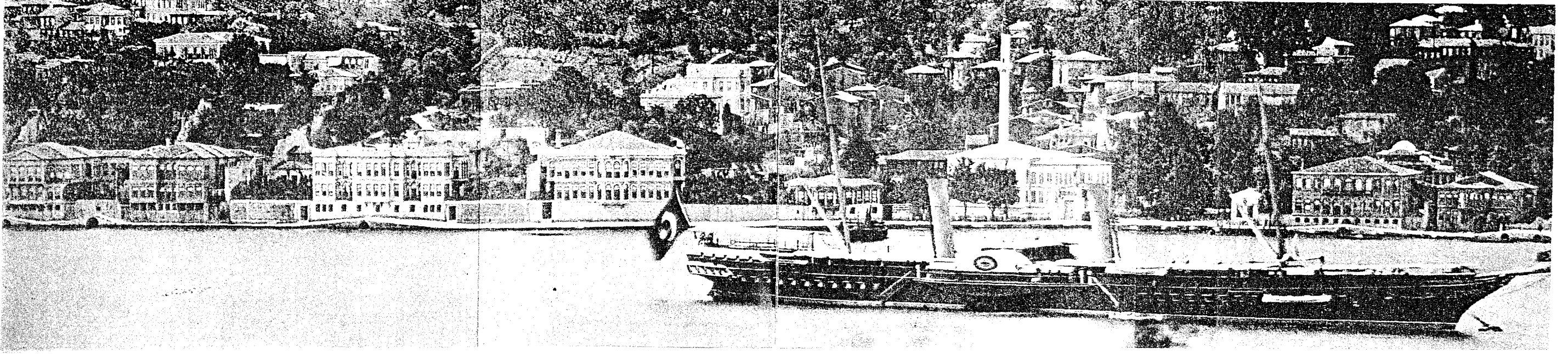
Resim 3.9 Günümüzde Boyacıköy'ün denizden görünüşü

Resim 3.10 1860'da Boyacıköy yalıları
(Eldem, 1979)

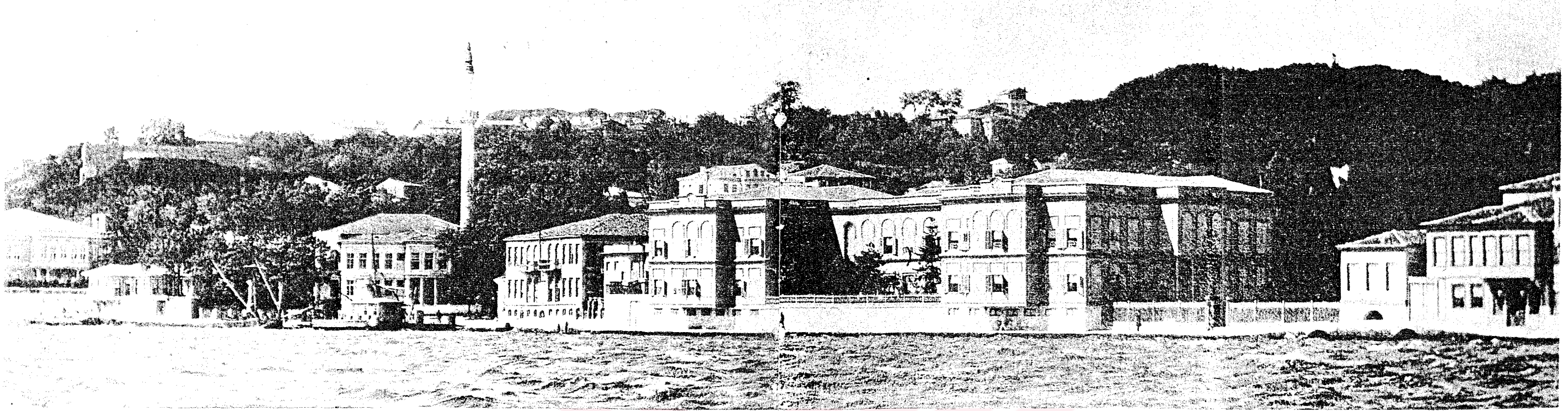
Resim 3.11 Günümüzde Boyacıköy yalıları

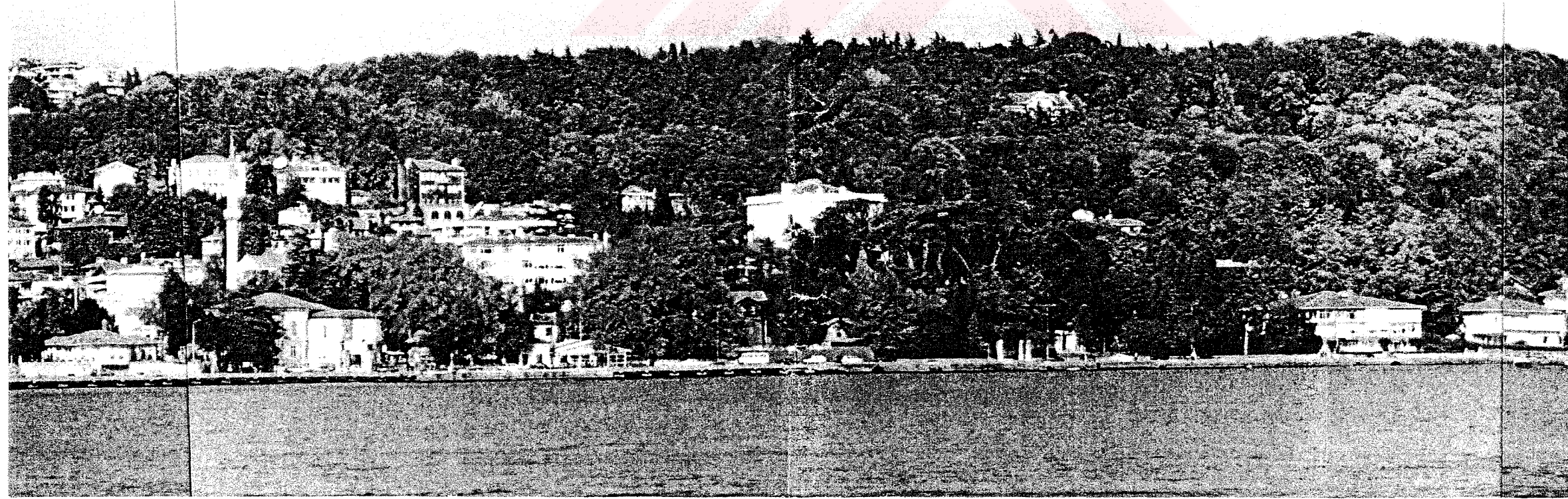
Resim 3.12 1860'da denizden Emirgan köy girişi görünümü
(Eldem, 1979)

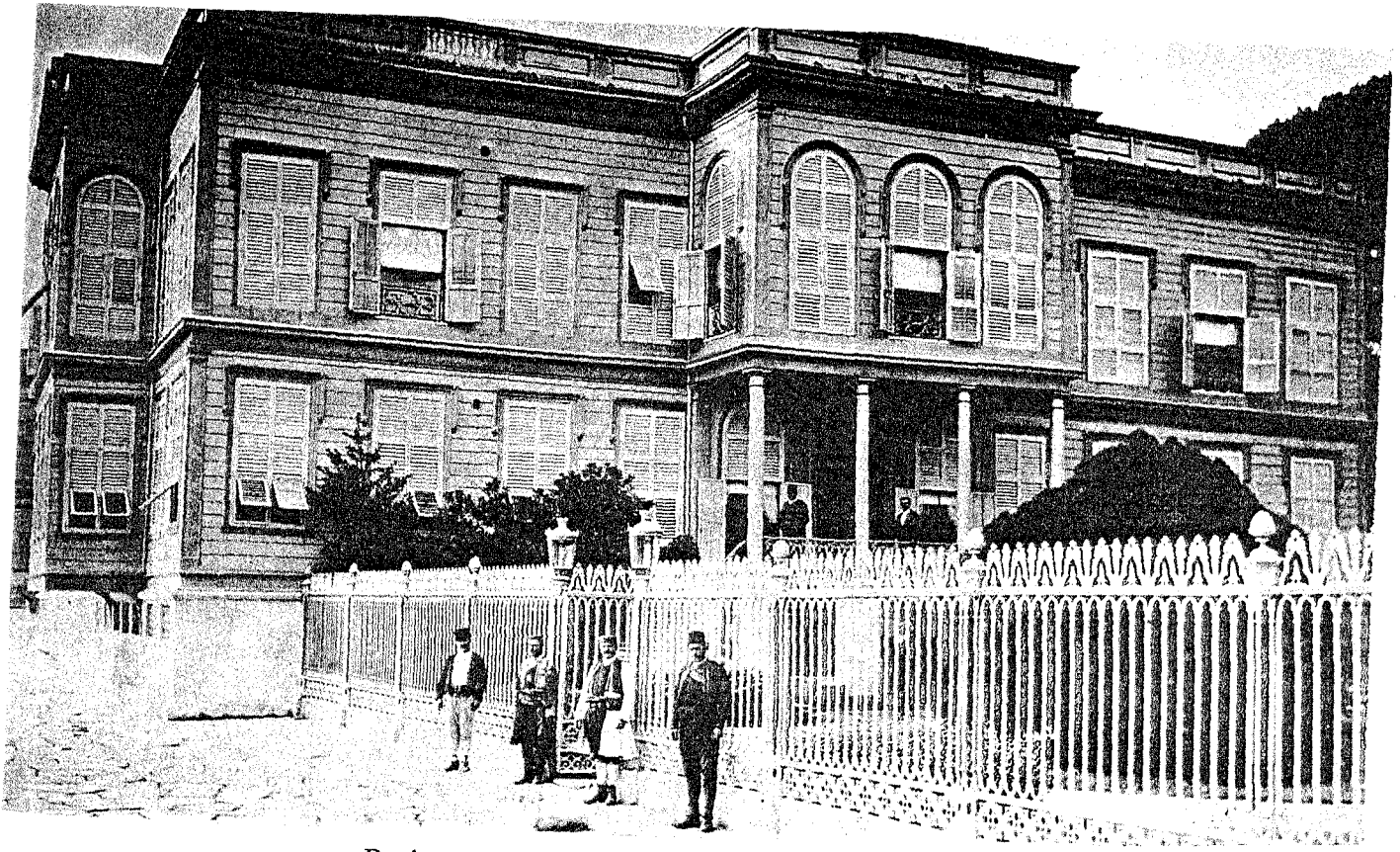
Resim 3.13 Günümüzde Emirgan köy girişi görünümü

Resim 3.14 1860 tarihli Emirgan yalıları
(Eldem, 1979)

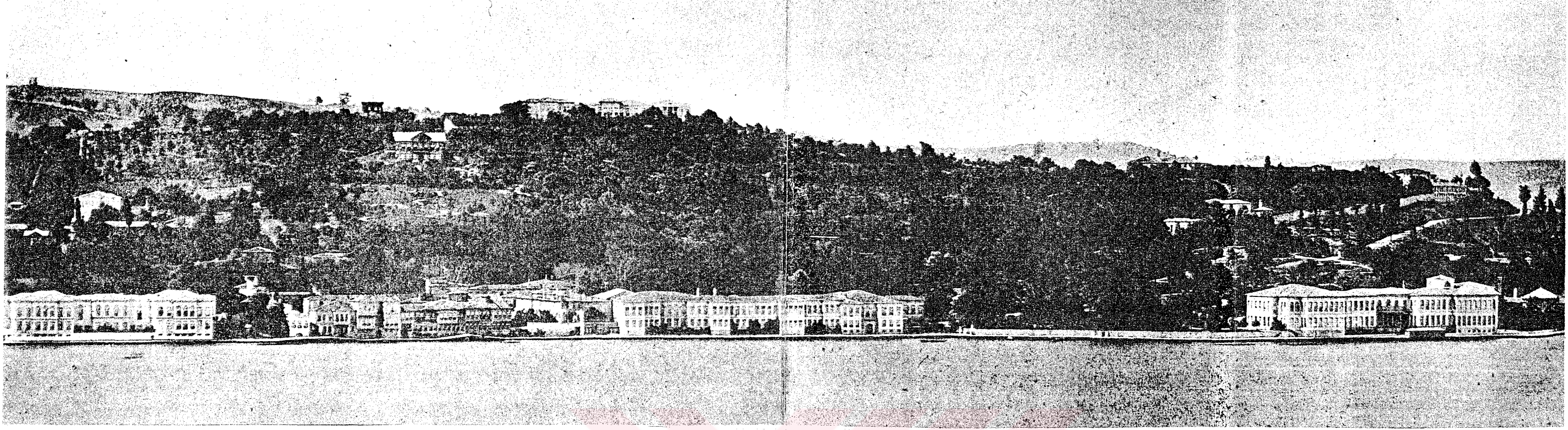
Resim 3.15 Günümüzde Emirgan yalıları

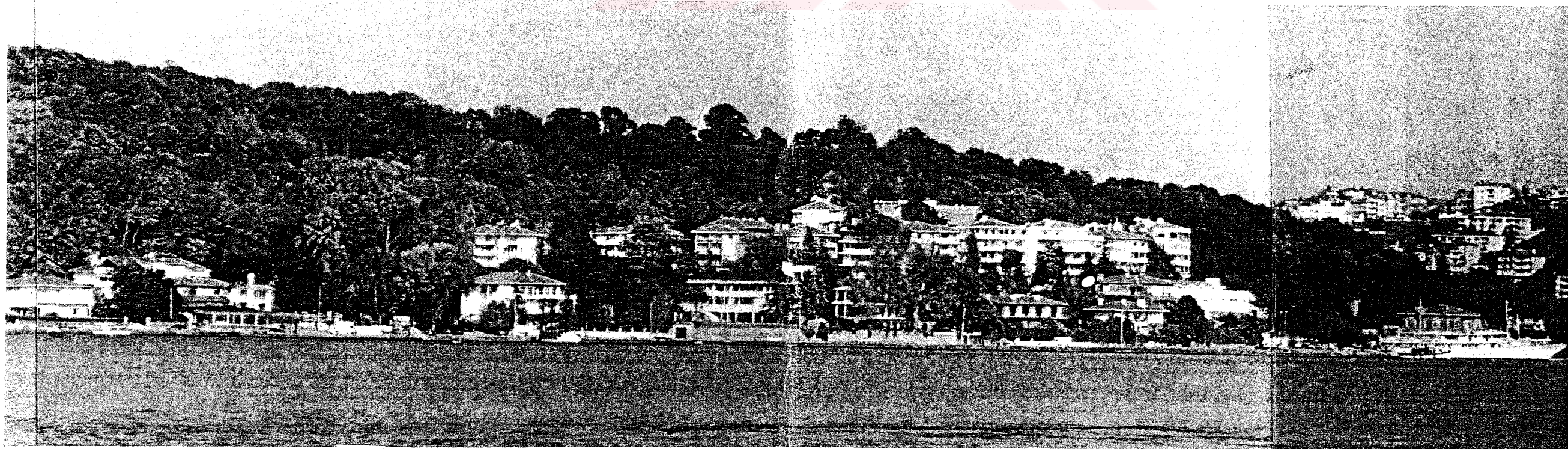
Resim 3.16 Emirgan'da Karadağ Temsilcisi'nin yalısı
(Eldem, 1979)

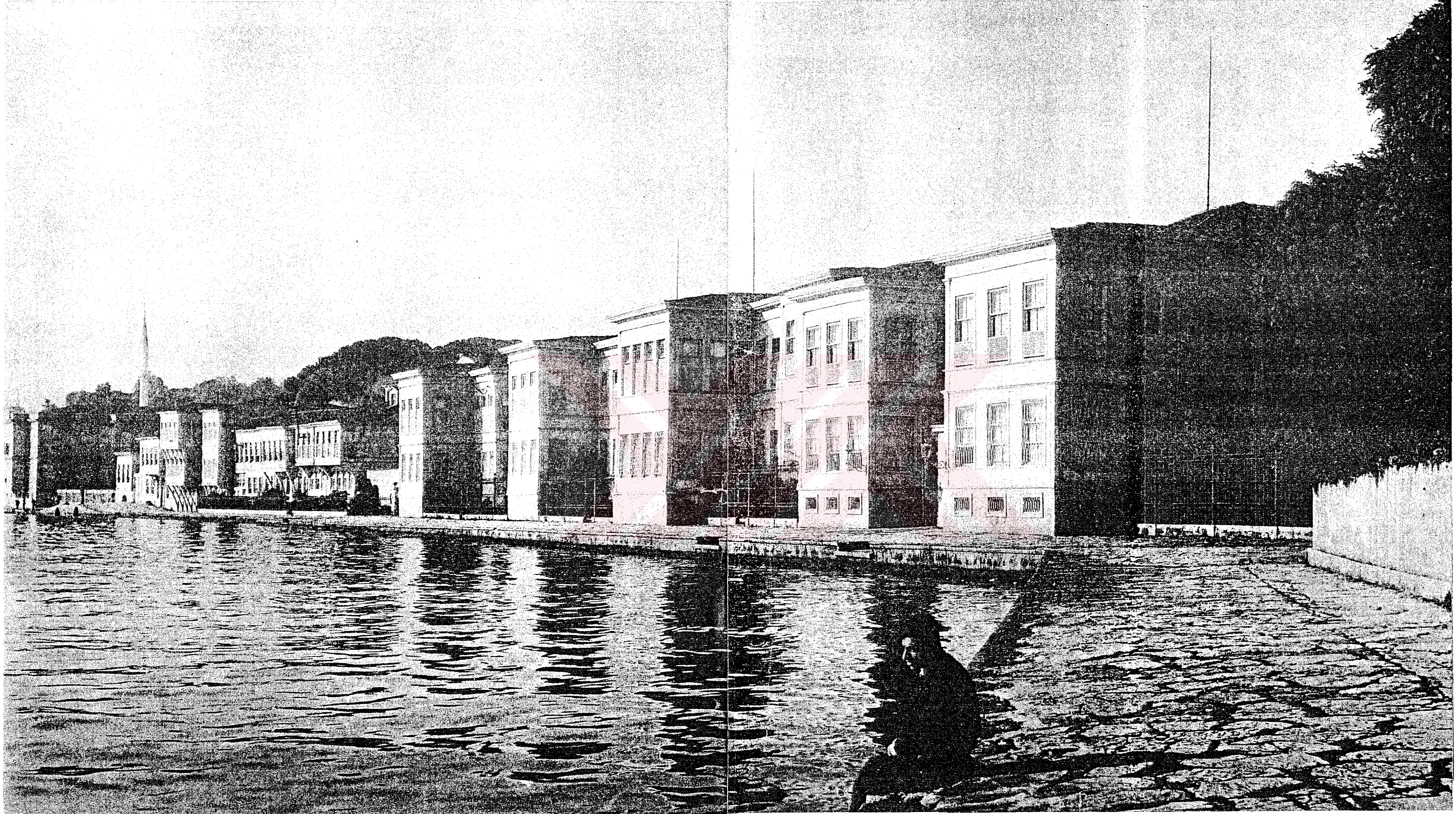
Resim 3.17 Emirgan'da Karadağ Temsilcisi'nin yalısı
(Eldem, 1979)

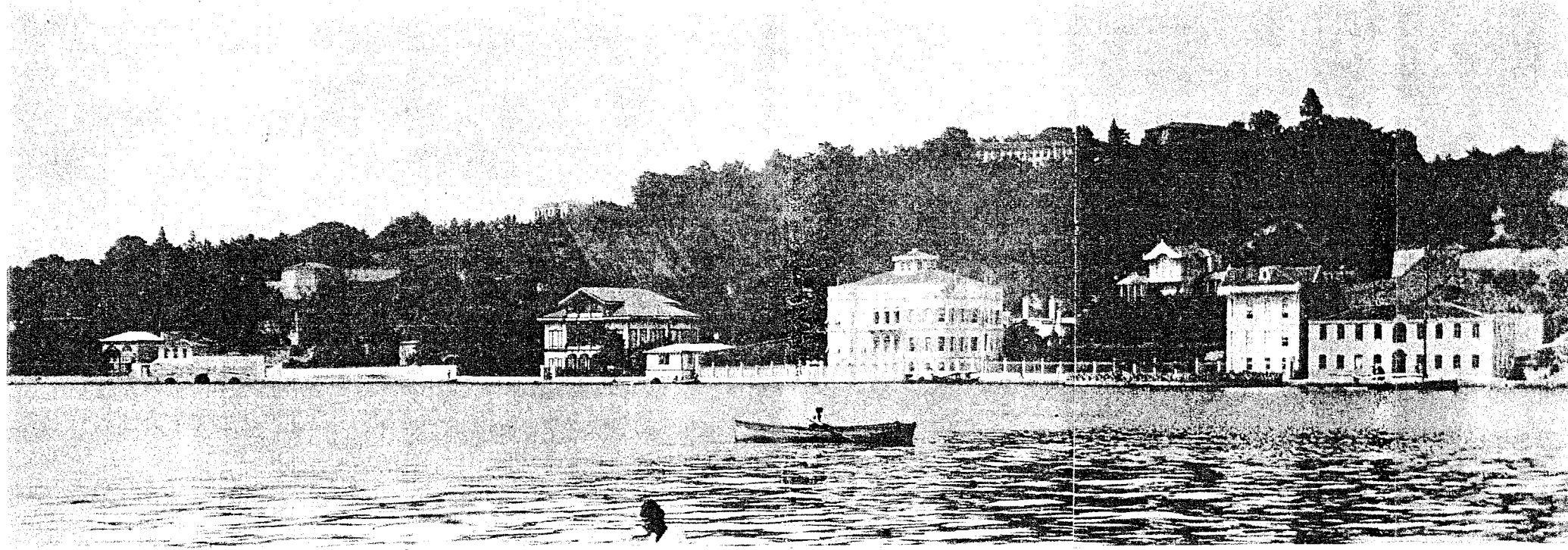
Resim 3.18 1860'da Emirgan'dan Tokmakburnu'na doğru sahil yolu
(Eldem, 1979)

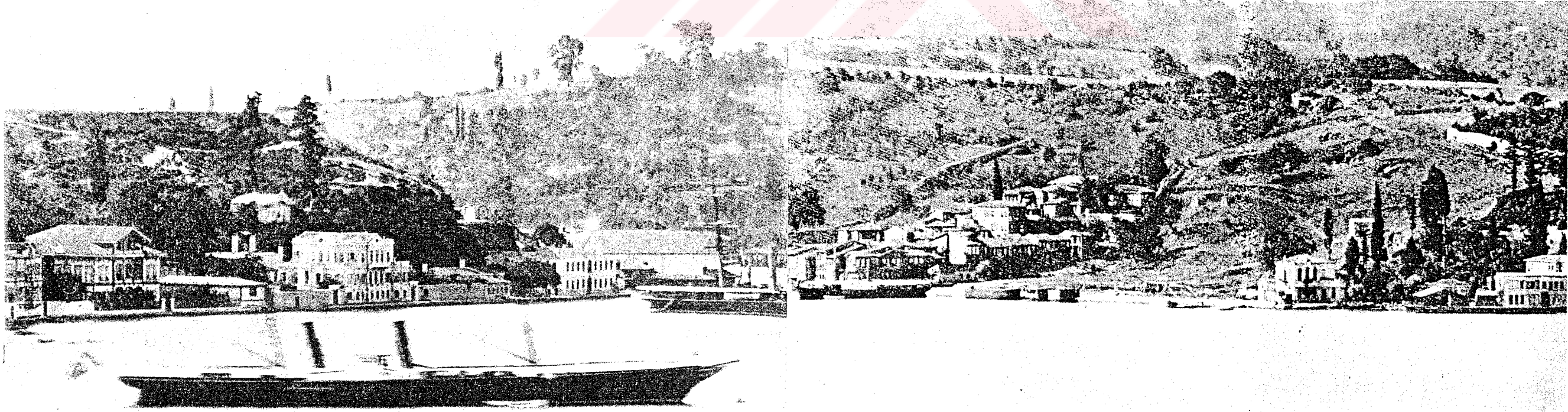
Resim 3.19 Günümüzde Emirgan'dan Tokmakburnu'na doğru sahil yolu

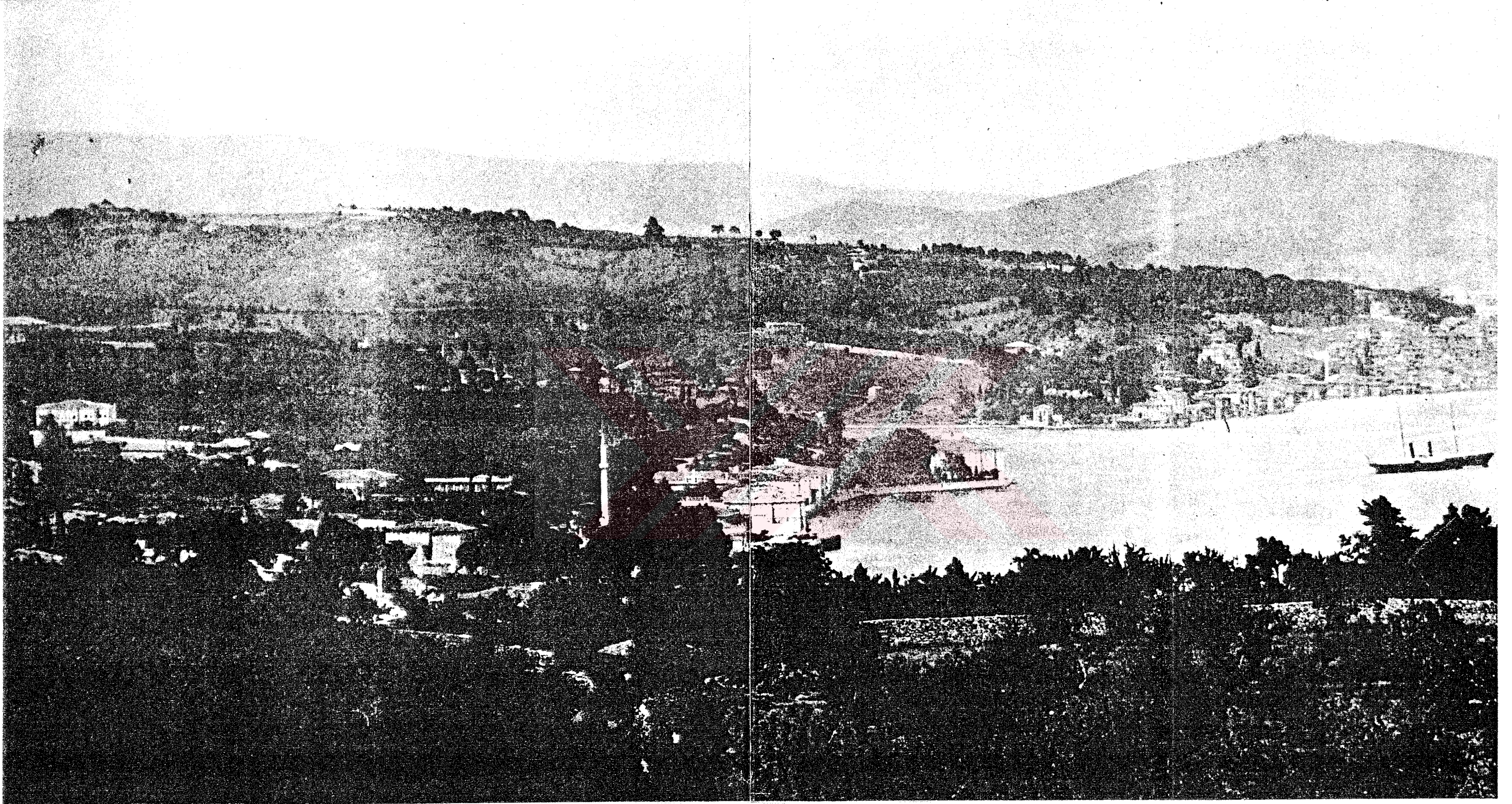
Resim 3.20 1860'da İsmail Paşa Yalısı'ndan görünüş
(Eldem, 1979)

Resim 3.21 1860'da İstinye Körfezi'nden Emirgan'ın görünüşü
(Eldem, 1979)

Resim 3.22 1860 yılında İstinye Körfezi
(Eldem, 1979)

Resim 3.23 1860'da Emirgan ve Yeniköy'e bakış
(Eldem, 1979)

3.2 Emirgan' da Korunması Gerekli Önemli Yapılar

İstanbul Boğazi kıyıları bugün, neredeyse tümüyle yoğun bir yerleşim alanı durumuna gelmiştir. Bütün yasal düzenlemelere karşın düzensiz kentsel yapılaşma nedeniyle Boğaziçi, doğal güzelliklerinin ve tarihsel yapılarının oluşturduğu zengin kültür değerlerini yitirmektedir. 20.yy'da giderek artan çevre tahribatına karşın, Emirgan kısmen de olsa bir Boğaziçi Köyü olma özelliğini korumaktadır. Camisi, çeşmeleri, köşkleri, yalıları ile geçmiş yaşatmaya devam etmektedir.

İmar planlarındaki değişiklikler, tüm İstanbul'da olduğu gibi Emirgan semtinde de etkili olmuştur. 1960'larda kentsel mekanın biçimlenişini değiştiren en önemli yenilik, imar planlardaki apartmanlaşma olarak belirmiştir. 1965'de Kat Mülkiyeti Kanunu'nun çıkmasıyla İstanbul'un kentsel alanlarındaki arsaların değerleri büyük artış göstermiş, inşaat sektörü en canlı dönemlerinden birine girerken, önce boş alanlar, daha sonra yeşil alanlar apartmanlarla dolmuştur. 1980'lerde ise, kentin pek çok semtini kapsayan istisnalar ve kıyı düzenlemeleri yapılmaya başlanmış, Boğaziçi'ndeki kıyı düzenlemeleri ve kazıklı yollar tarihsel dokuyu önemli ölçüde değiştiren uygulamalardan olmuştur.

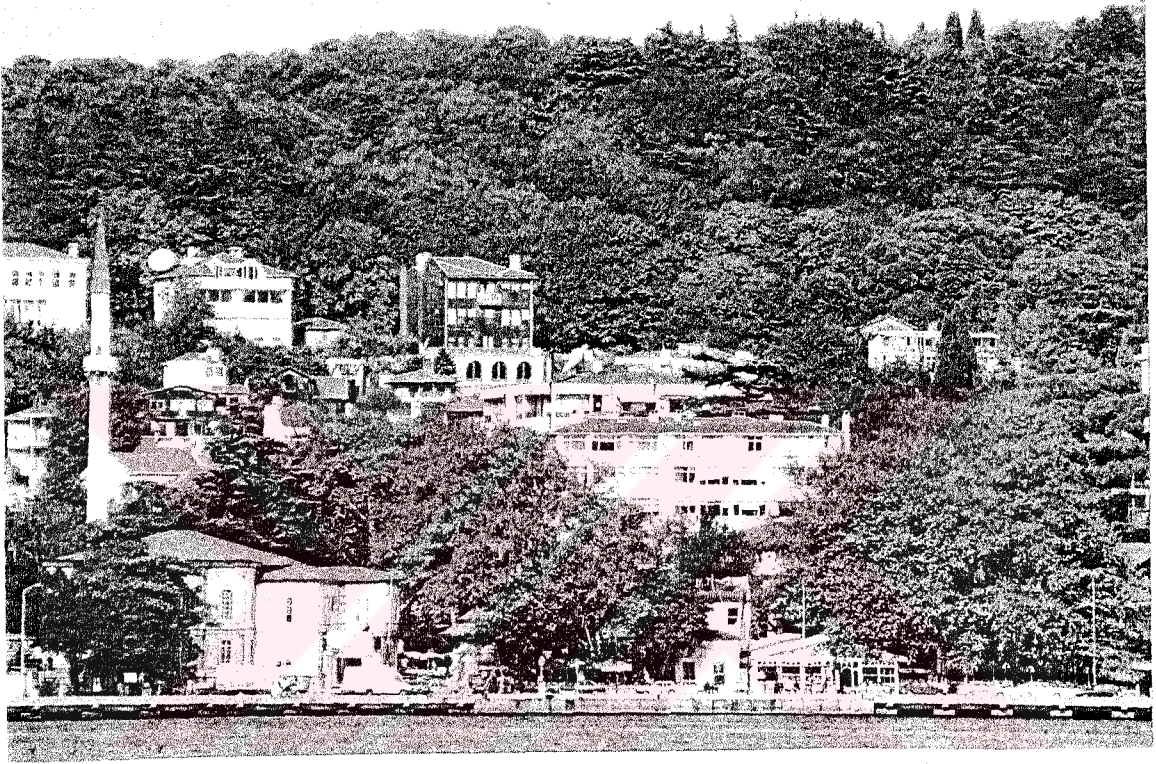
Boğaziçi'nde; 2960 sayılı yasa yürürlüğe girinceye kadar, hem imar yasası kuralları, hemde SİT kapsamında olduğundan, uzun yıllar 1710 sayılı Eski Eserler Yasası; 1983'den sonra ise, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun koşulları geçerli olmuştur. Boğaziçi Yasası'nın en önemli kurallarından biri öngörünüm bölgesinde kesin yapı yasağı getirmiş olmasıdır. 1983 tarihli imar izni verilen köyü parsellerine bile inşaat yasağı getirilmiş olması, Boğaziçi'ndeki eski eser tescili taleplerinde ve yine eski eser restorasyonu uygulamalarında patlama yaşanmasına neden olmuştur. Tüm bu yasal düzenlemelere karşın Boğaz silüetinde oluşan tahribatlara engel olunamamıştır. 20.yy'da giderek artan çevre tahribatına karşın, Emirgan bir Boğaziçi Köyü olma özelliğini korumaktadır.

Günümüzde, Emirgan'da çalışma alanı sınırları dahilinde yer alan, korunması gerekli yapılar şu şekilde sıralanabilir:

- 1 cami (Emirgan Camisi)
- 2 okul (Emirgan İlköğretim Okulu)
(Emirgan Özdemir Sabancı Lisesi)
- 1 Tekke (Emirgan Kaadiri Tekkesi)

- 1 Muvakkithane
- 4 eşme (Emirgan Meydan eşmesi)
(eşme sokağında kitablesiz bir eşme)
(I. Abdulhamid Camisi'nin avlusunda bir eşme)
(Bernagül Kalfa'nın şadırvan eşmesi)
- Park-koru (Emirgan Korusu)
- 3 Köşk (Koru içerisinde belediyeye geçmiş Hidiv Paşa Köşkleri
Sarı Köşk, Pembe Köşk, Beyaz Köşk)
- 3 Yalı (Şerif Abdullah Paşa Yalısı'nın Selamlık Bölümü)
(Sabancı ailesinin yalısı)
(Orgeneral Fahrettin Altay'ın yalısı)

Resim 3.24 Emirgan yerleşimi sahil görünüşü ve köy girişi

3.2.1 Emirgan'daki önemli yapılar

Geçmiş 16.yüzyıla dayanan ve yaklaşık beşyüz seneden beri içinde yaşanan Emirgan'dan günümüze ancak birkaç eser kalmıştır. Bu bölümde, semtin kimliğini oluşturan önemli eserlerden olan Emirgan Korusu, Şerifler Yalısı, Emirgan Camisi ve Emirgan Meydan Çeşmesi hakkında bilgilere yer verilmektedir

3.2.1.1 Emirgan Korusu ve Emirgan Korusu Köşkleri

Emirgan'ın kuzeybatısındaki yamaçlarda ve sırt üzerinde yer almaktadır. Boğaziçi'nin tanınmış korularından biridir. 19.yy.'ın ikinci yarısında Sultan Abdülaziz, Emirgüne Köyünün gerisindeki büyük arazi parçası ile koruluğu, Mısır Hıdivi İsmail Paşa'ya vermiştir. İsmail Paşa Emirgan'ın gelişmesine yardımcı olan en önemli kişilerden olmuştur. Emirgan sahilinde ahşap sahilsaraydan başka (Resim 3.20 İsmail Paşa Yalısı), sarayın arka bahçesi durumunda olan korulukta üç köşk yaptırmış, bunların yakın çevresini de bir park halinde tanzim ettirmiştir. Kız ve erkek çocukları için iki Rüşdiye Mektebi yaptırmıştır. Bununla birlikte korulukta yanında hamam ve ayrı bir memurlar dairesi bulunan bir hastane inşa ettirmiştir. Fakat bina tamamlandıktan sonra bir süre kullanılmamış, Osmanlı-Rus Savaşı sırasında yedi sekiz ay kadar faaliyette bulunan hastane savaş bitince kapatılmıştır. 1879'da yeni Mısır Hıdivi Tefik Paşa ile yapılan görüşmeler sonucunda hastane binası ve arazi, şehremanetine devredilmiştir. Fakat yeterli ödenek bulunmadığı için burası hastane olarak kullanılmamış, boş durumda olan hastane 1911 yılında Müessesat-ı Hayriye Müdüriyeti'ne verilmiştir. I. Dünya Savaşı sırasında burada bir nekahethane açılmış, savaş bitince bina boşaltılmıştır. Daha sonra 1912-1913 yılları arasında bina belediye tarafından yıktırılmıştır.

İsmail Paşa'nın ölümünden sonra Emirgan Korusu ve arazi üç çocuğu arasında paylaşılmıştı. Çocukları öldükten sonra Sultan Abdüllaziz döneminde onların veresinden Satvet Lütfi Tozan tarafından satın alınmış ve bir süre sonra bu kişi tarafından da Lütfi Kırdar'ın İstanbul valiliği ve Belediye Başkanlığı döneminde İstanbul Belediyesi'ne satılmıştır. 1943 yılında da İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından Emirgan Korusu adı ile halkın kullanımına açılmıştır.

Yüksek duvarlarla çevrili koruluk 472.000m²'dir. Tepeye yakın yerde birbiri ile bağlantılı iki gölet, iki su aynası vardır. Göletlerin arkasında kaskad-grottolar (sünger taklidi dondurma taş)

yükselir. Küçük patika merdiven ve köprülerle mağaralara girip çıkılır. Binaların ve göletlerin yakın çevresi ile koruya dikilen ağaç ve çalı türlerinin sayısı 120'den fazladır. Koru içindeki parkların düzenlemesinde, yapıcısının etkisi ve zamanın modasıyla Avrupa stili açıkça görülmektedir. Romantik İngiliz bahçe arayışı etkisini hissettirmektedir(Yaltırık, 1994)

Koruda çeşitli çam türleri, söğüt, kestane, meşe, dişbudak, ıhlamur, pınal, meyve ağaçları, çeşitli çiçek ve süs bitkileri bulunmaktadır. Ayrıca İstanbul Büyükşehir Belediyesi her yıl mayıs ayında kuru içerisinde bir "lale bayramı" düzenlemektedir. İlk defa 1960'da gerçekleştirilen bu bayram, laleciliği geliştirmek ve lale yetiştiriciliğini teşvik etmek amacıyla yapılmaktadır. Koruda Hidiv İsmail Paşa'dan kalan üç bina vardır. Bunlar Sarı Köşk, Pembe Köşk ve Beyaz Köşk'dür.

Sarı Köşk:

Şale üslubunda yapılmıştır. Bir kuş evi görünümündedir. Türk insanının geleneksel yaşama düzeninin gereği olarak bir sofa etrafında toplanan plan şeması uzun yıllar değişmeden sürmüştür. Mimarisi Sarkis Balyan'a ait olan yapıda mimarın diğer yapılarında da görülen tavan ve duvar süslemeleri, büyük yüksek kapı ve pencereler, iç mekanlarda parlak renkle zenginleştirilmiş işlemler önem taşımaktadır. 1954'de yangın geçiren köşk onarılmıştır; ancak tamamı 1979'da Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'nca restore edilerek bir katı ve bahçesi kafe olarak açılmıştır.

Sarı Köşk, üst katında üç oda bir salon, alt katta 4 oda, hol ve mutfak ile bodrum katından oluşmaktadır. Süsleme sanatının en ince özelliklerini taşımaktadır. İç tavanında çiçek motifleri yağlı boya figürler, dış cephe süslemeleri oyma el sanatının tipik örneğidir. Sarı rengi beyazla birlikte motive edilmiş bir kuş evini andırarak şekilde dekore edilmiştir. Alt katın önünde, Boğaza bakan dar şerit, iki set olarak teras haline getirilmiştir. İstinat duvarları, sarı kandıra taşından örülmüştür. Havuzun çevresindeki yola bakan istinat duvarları granit gebze taşından yapılmıştır

Resim 3.25 Emirgan Korusu'nda Sarı Köşk
(Yaltrık, 1994))

Pembe Köşk:

Korudaki yapıların en eskisidir ve klasik Türk evi stilindedir. Pembe Köşk, iki katlı tam bir Türk evi üslubunda, ahşap kaplamalı, ismine uygun olarak sardunya pembesine boyatılmıştır. Köşke giriş üç kapıdan yapılır. Bunlar protokol kapısı, ön kapı ve personel kapısıdır. Ön girişte, büyük geniş bir salon ve salona açılan iki oda, protokol kapısı girişinden ise gizli bir oda daha mevcuttur. Ayrıca birinci katta tuvalet, banyo ve mutfak vardır. Salondan ikinci kata geniş bir merdivenle çıkılır. İkinci katta merdivenden çıkınca, geniş büyük bir salon ve salona açılan iki büyük odası haricinde, salondan ara koridora geçince koridora açılan beş büyük odası ve iki küçük sandık odası daha vardır. Köşk, Mısır Hidivi Abbas Hilmi Paşa döneminde (1878 yıllarında), zamanın paşalarına seyir mekanı olarak hizmet vermiştir. Bu yapı da 1982'de Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu tarafından restore edilmiş, alt katı Türk üslubunda kafe, üst katı Boğaziçi Müze-Evi ve Boğaziçi Kitaplığı olarak halka açılmıştır. 1995 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesine devredilmiştir. Köşkte yeniden yapılan tadilatlarla birlikte, bahçesindeki çeşmenin mermerleride onarılmış ve yerlerine yerleştirilmiştir. Günümüzde ise yine bir İstanbul Büyükşehir Belediyesi İşletmesi olan Beltur A.Ş. tarafından işletilmektedir.

Beyaz Köşk

Neoklasik üslupta masif bir binadır. Bu bina da Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu tarafından restore edilmiş, salonları ile büyük hacimli odaları bir kompleks haline dönüştürülmüştür.

Uzun bir süre bakımsız olan Emirgan Korusu, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'nun çalışmaları ile kullanılabilir duruma gelmiştir. Köşkle birlikte koruda peyzaj düzenlemeleri de yapan kuruluş zemine yeni taşlar döşemiş, çeşitli yerlere ahşap parmaklıklar çekilmiş, ağaç altları gölgelik, balkon olarak düzenlenmiş, çeşitli yerlere büfeler yerleştirmiştir. 1996-1997 yılına kadar Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu tarafından işletilen kuru ve köşkler, İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından elden geçirilerek tekrar restore edilmiş ve tadilatlar sonunda İstanbul Büyükşehir Belediyesi İşletmesi olan Beltur A.Ş. tarafından, köşkler restoran ve kafeterya olarak hizmete açılmıştır.

3.2.1.2 Emirgan Şerifler Yalısı

Tarihi:

Şerifler Yalısı Emirgan'daki önemli yapılardan biridir. Bu yapının Emirgüne sahilsarayının bir parçası olduğu da söylenir (Şehsuvaroğlu,1986). Musahipzade Celal, Eski İstanbul yaşayışı adlı eserinde yalıdan "Emirgan'da IV. Murat'ın bezm-i sahilsarayı oraya başka bir özellik veriyordu. Mirgün kasrı denilen o sarayın bir kısmı hala yerinde durmaktadır. Mirgün Kasrı, II. Abdülhamit zamanında Şerif Abdullah Paşa'ya ihsan olunmuştu" şeklinde bahsetmektedir. Bostancıbaşı Defterlerinde yapılmış olan araştırmalara dayanarak, Şerifler Yalı'sının 1791-1810 tarihleri arasında Hazine-i Hümayun Başyazıcısı Feyzibeyzade Mehmed Bey tarafından yaptırılmış olabileceği belirtilmektedir (Artan, 1994).

Bu yalının bilinen en eski sahiplerinden birisi de Boğaz Muhafızı Ağa Hüseyin Paşa'dır. Hüseyin Paşa'nın vereseşi yalıyı Sabri Paşa'ya satmıştır. Daha sonraları Prenses Zeynep Kamil Hanımefendi eşi Yusuf Kamil Paşa ile İstanbul'a geldiklerinde bir yaz mevsimini bu yalıda kiracı olarak geçirmiştir. 1876 yazında da bu yalıyı Mithat Paşa kiralayarak birkaç ay oturmuştur. Sonraki yıllarda yalı, Asakir-i Mansure-i Muhammediye(yeniçeri ordusunun kaldırılmasından sonra kurulan ordu) Seraskeri Vidinli Abdullah Paşa'ya satılmıştır. 1840-1850'li yıllarda G.Fossati'nin, 'Vidinli Hüseyin Paşa Köşkü' adıyla bu yalının rölövelerini çıkarttığı bilinmektedir(Yücel, 1998).

Sultan II. Abdulhamid döneminde yalı, Mekke Emiri Şerif Abdullah tarafından kullanılmıştır. Defalarca el değiştiren yalı, 19.yy.da burayı yazlık köşkü olarak kullanan Mekke Şerifi Abdullah Paşa'nın adıyla anılmaktadır. 1938 yılında Bebek-İstinye sahil yolunun inşaatı sırasında istimlak edip yıkılması söz konusu olmuş fakat tarihi değeri göz önünde bulundurularak koruma altına alınmıştır (Şehsuvaroğlu, 1986). Yalı ancak 1946 yılına kadar bütünlüğünü koruyabilmiş, sahil yolunun genişletilmesi sırasında Harem binası yıktırılmıştır. Günümüzde Şerifler Yalısı Kültür Bakanlığı'na tahsis edilmiş ve müze olarak kullanılmaktadır.

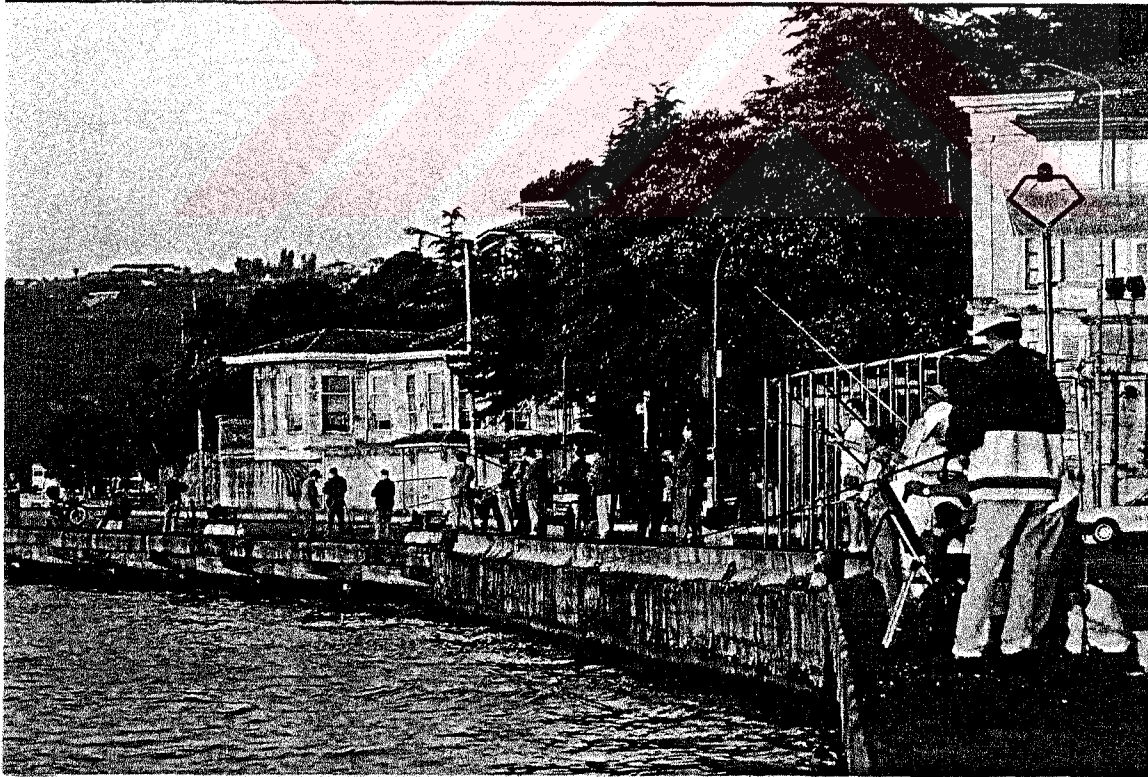
Mimarisi

Emirgan semtinde, Boğaz kıyısındaki yalının 18.yy.ın ilk yarısında yapıldığı tahmin edilmektedir. Bugün Boğaziçi'nde 18.yy.da gelişen sivil mimarlığın temsilcisi olarak ayakta kalan nadir yapılardan olup , yanındaki harem yalısı ile bir bütün olarak inşa edilmiştir. Yalı 1850-1860 yılları arasında tamamen değiştirilmiş ve eski külliyyeden bugüne yalnız selamlık divanhanesi kalmıştır. Köşkün yanındaki büyük harem dairesi, 1946 yılında sahil yolunun genişletilmesi sırasında yıktırılmıştır. Harem ve selamlık binalarının, 1930'lu yıllarda bir asma galeri ile bağlanmış oldukları belirtilmektedir (Artan, 1996). Selamlık binası doğu-batı doğrultusunda, denize dik bir eksen üzerindeki bir sofa ve bir salon ile, bu salona açılan iki yandaki odalardan oluşan tek katlı bir yapıdır. Sofaya batıdan bahçeye bakan camlı bir bölmeden geçilerek girilir. İnce uzun bu sofanın sağ yanında tek bir oda bulunur; aynı duvarın devamında da bahçeye açılan üç pencere vardır. Sol yanda ise bir wc ile biri küçük, biri büyük iki oda yer almaktadır. Sofanın önünde, kare bir orta bölümle, bunun üç yanındaki eyvanlardan oluşan "T" planlı salon yer alır. Doğu yönündeki eyvan bir cumba biçiminde, yapının üstünde oturduğu yaklaşık 2.5m. yüksekliğindeki setten dışarıya doğru taşar ve alttan eliböğründelerle desteklenir. Yapının özgün halinde set duvarı aynı zamanda rıhtımı da oluşturduğu için zamanında doğrudan denize uzanmakta olan bu cumba sonradan kıyının doldurulması ile, yapılmış yolun üzerinde kalmıştır. Günümüzde Kültür Bakanlığına ait olan yalı kendine özgü çatısı Osmanlı ev mimarisinin önemli temsilcilerindendir.

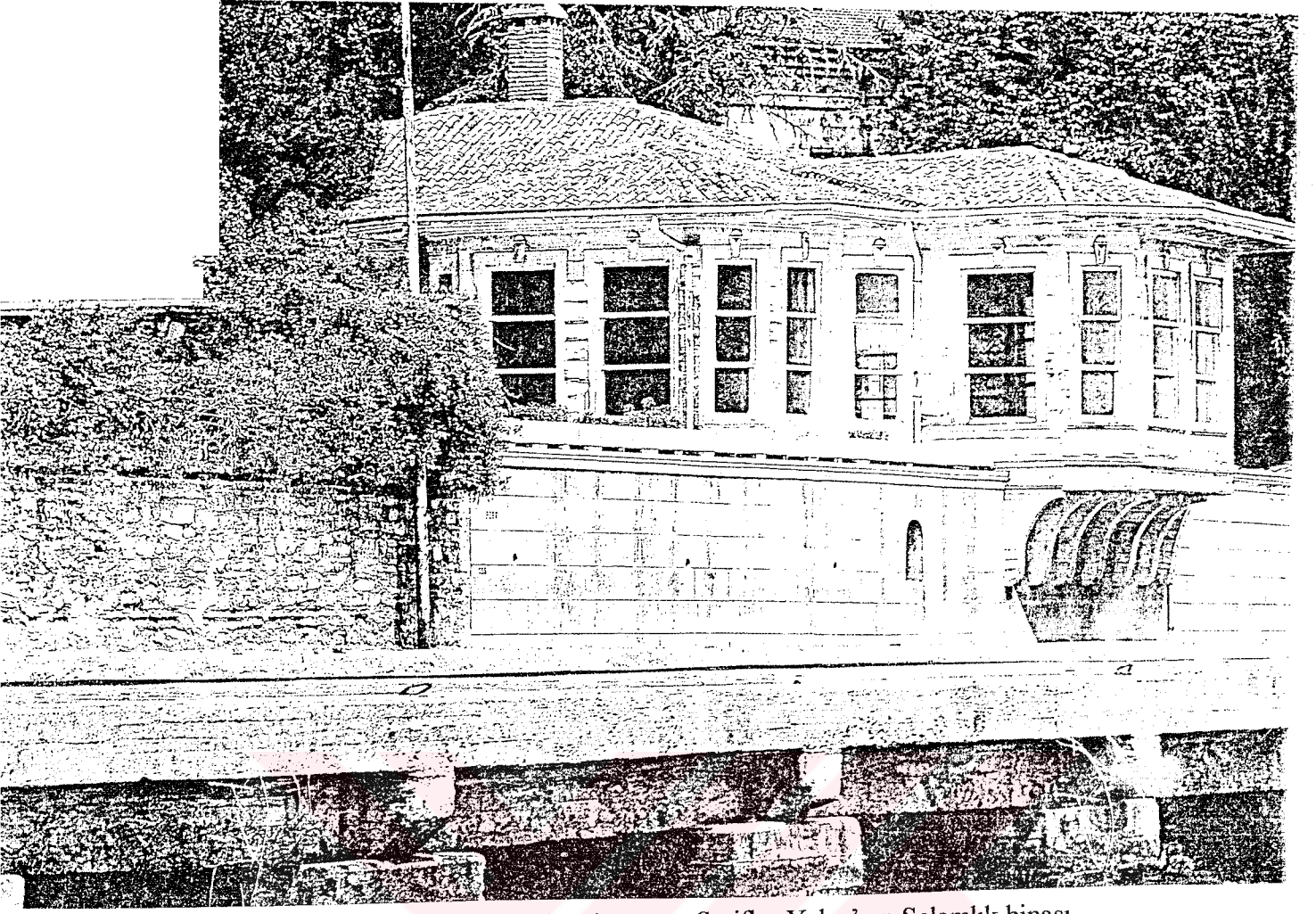
Üç yönden manzaraya açılan köşk, bu niteliği ile Amcazade Hüseyin Paşa Yalısı ve Tersane Bahçesi'ndeki Aynalıkavak Sarayı'nın Hasbahçe Kasrı'nda görülen plan özelliklerini taşır. Yalının arka tarafına, uzun bir sofa boyunca sonradan yapılan ekler, yapının karakterini bozmuştur. Salonun duvar ve pencereleri de çeşitli onarımlar sırasında özgün karakterini kaybetmiştir. Divanhanede tavan baskısı altındaki friz, boydan boya köşk ve bahçe tasvirleriyle süslüdür. Yalnız tavanlar ve kasrın en iyi korunmuş bölümü olan ocaklı odada bazı duvar kısımları kalmış, ancak eski nakışlar üzerine çekilen boyalarla altın tezhipler kapatılmış bulunmaktadır. Ahşap elemanlar bir ölçüde özgün karakterini korumuştur. Dış cephe elemanları ve pencere düzeni, duvar yüzeyleri, saçaklar ve cumbayı bir zamanlar taşımış olan furuşlar ise zaman içinde değiştirilmiştir. Kültür Bakanlığı'nca 1969-1980 arasında onarılan yalı, Topkapı Sarayı Müzesi, Türk ve İslam Eserleri Müzesi ile Divan Edebiyatı Müzesi'nden sağlanan eşyalarla döşenmiş ve müze haline getirilmiştir.

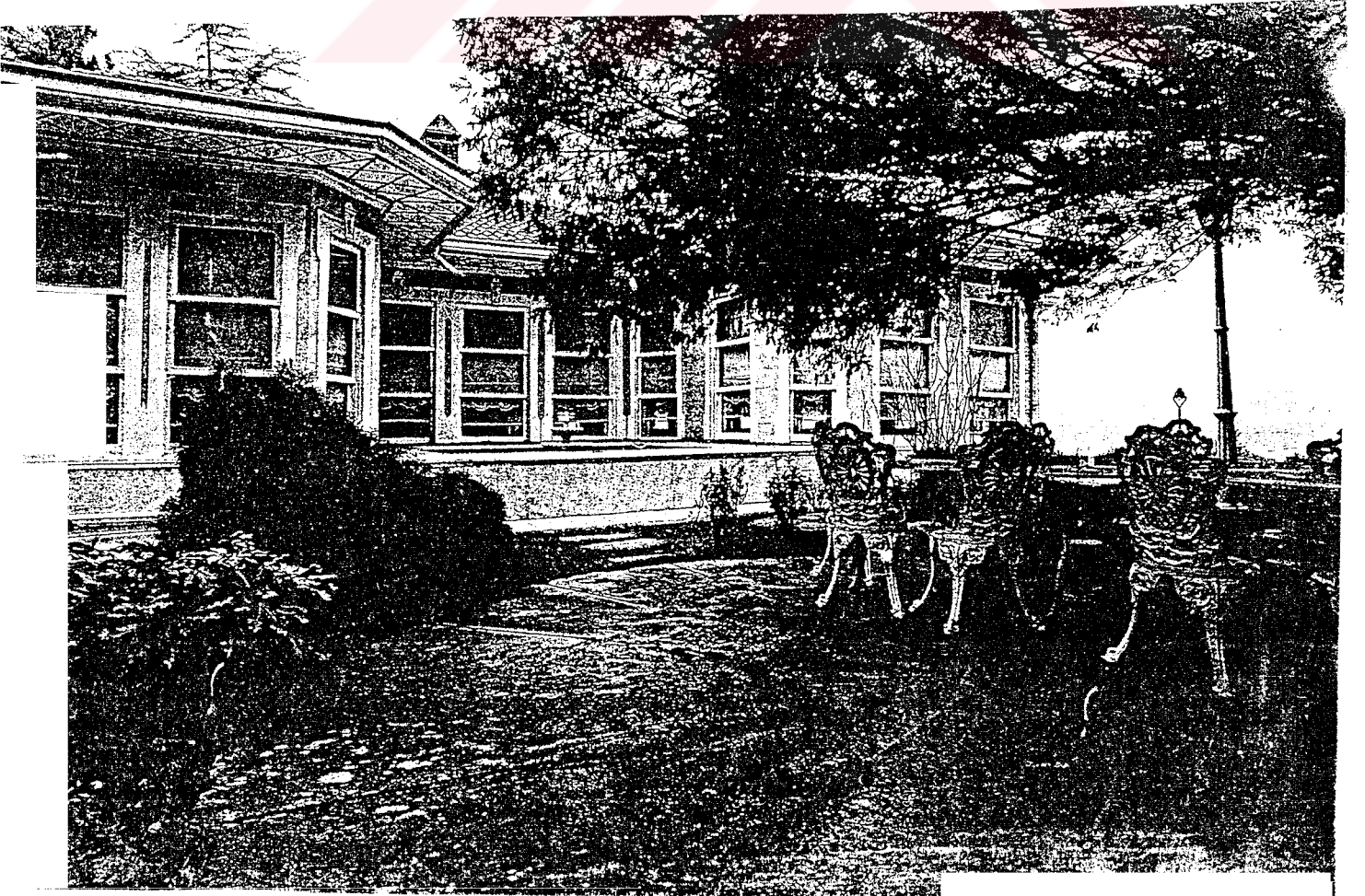
Resim 3.26 Harem binası yıktırılmadan önce Şerifler Yalısı ve Emirgan Cami
(Erdenen, 1994)

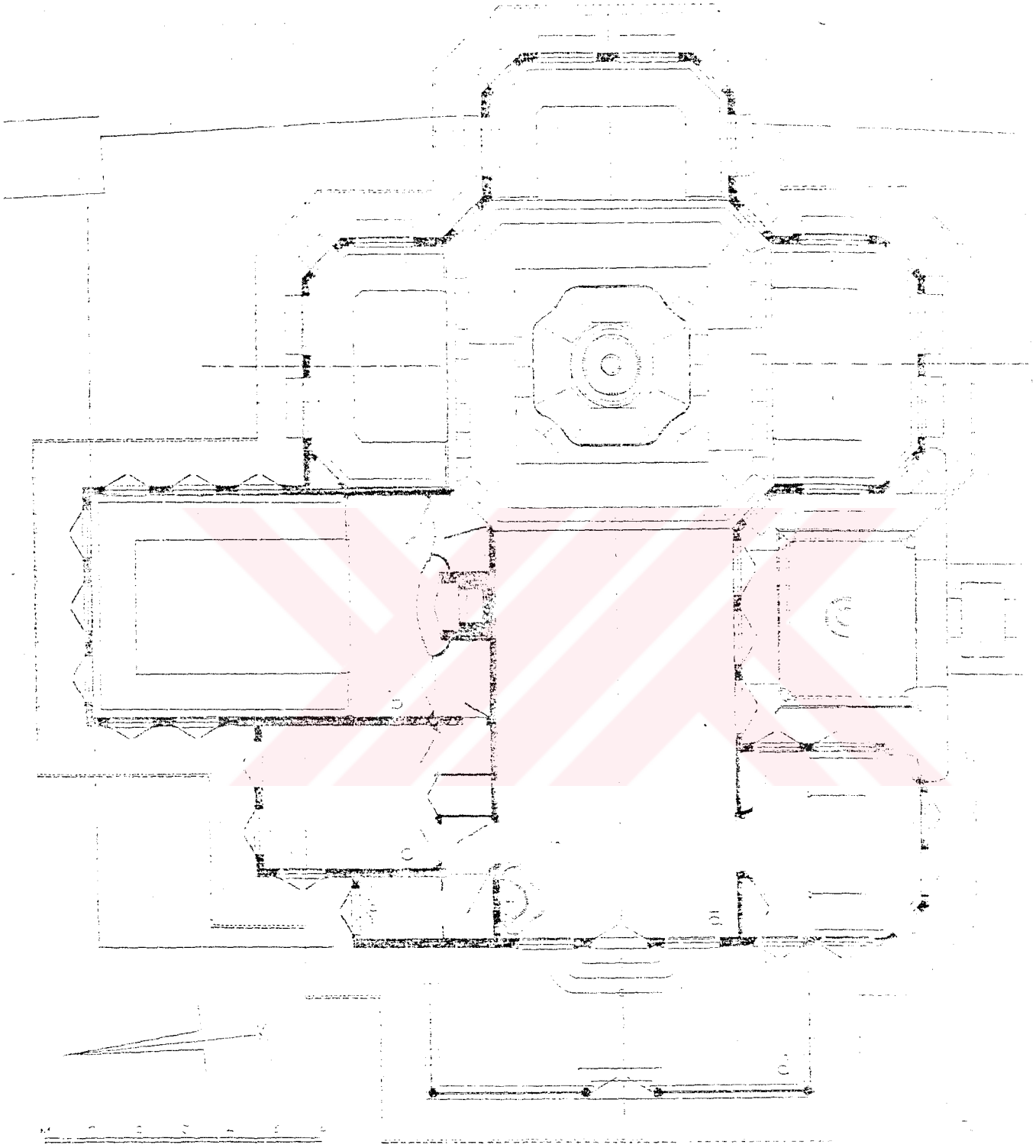

Resim 3.27 Günümüzde Emirgan Cami ve Şerifler Yalısı

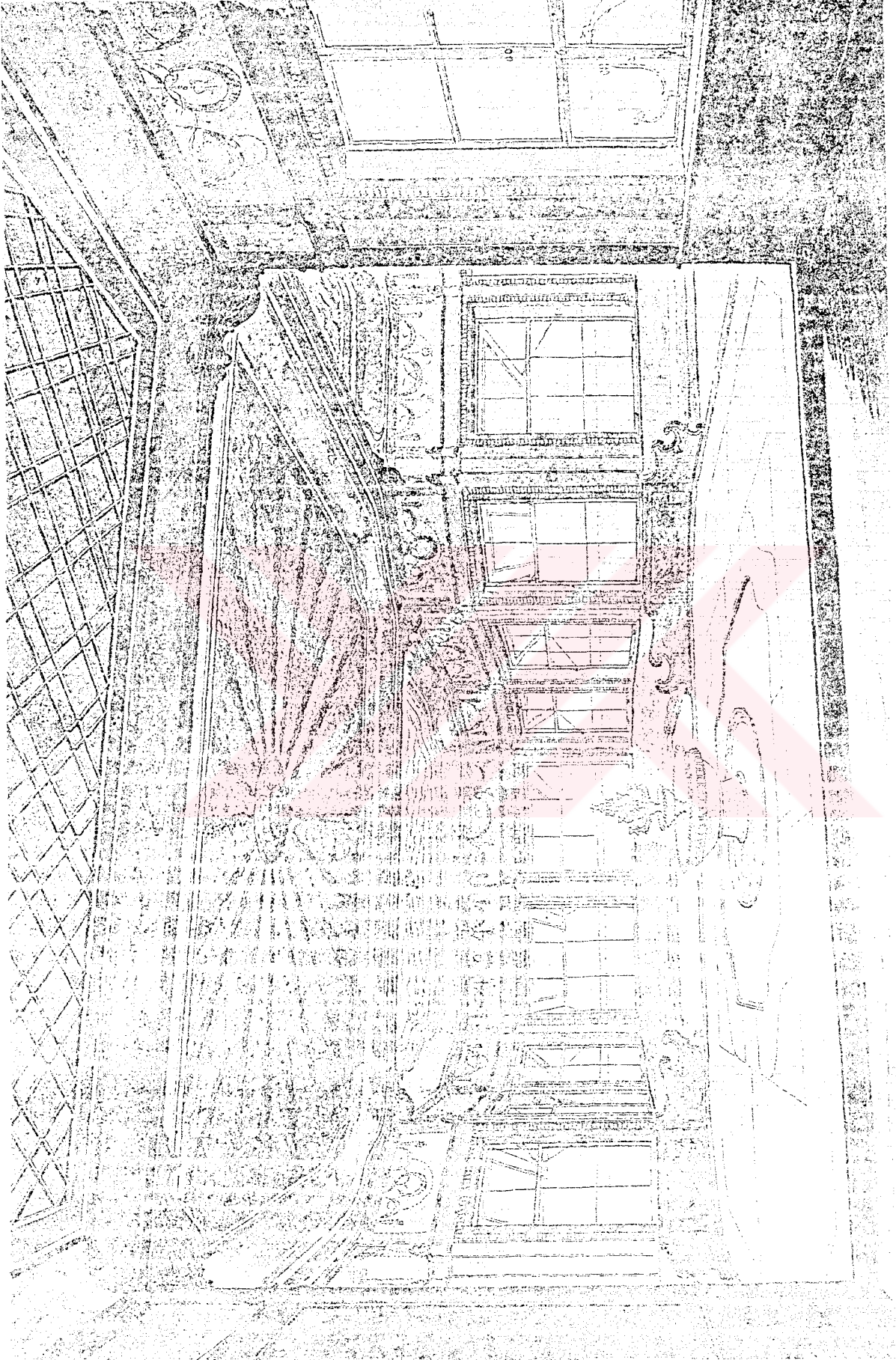

Resim 3.28 Sahil yolu yapılmadan önce Şerifler Yalısı'nın Selamlık binası
(Erdem, 1998)

Resim 3.29 Şerifler Yalısı Selamlık binası planı
(Eldem, 1979)

Resim 3.30 Şerifler Yalısı Selamlık binasında sofanın görünüşü
(Eldem, 1979)

3.2.1.3 Emirgan Camisi

Boğaziçi'nde Emirgan'da cadde üzerindedir. Sultan I. Abdülhamid H.1196 (M.1781) tarihinde yaptırmıştır. Cami ile beraber onun karşısında bir muvakkithane, okul ve ayrıca imam ve müezzin meşrutaları da yapılmıştır. Son yıllarda cami ve Hünkar Kasrı Vakıflar İdaresi tarafından tamir edilmiştir. Cami kagir, çatısı ahşap ve minaresi tek şerefelidir. Caminin yanında mermer bir sekiden çıkılan Hünkar Kasrı da vardır. Oldukça geniş olan avluda şadırvan ve birkaç oda mevcuttur. Caminin içini bu civarda oturan hayırseverlerin hediye ettiği kıymetli levhalar süslemektedir.

Kible kitabesinde caminin I.Sultan Abdülhamid tarafından Mehmet adında ölen bir oğlunun ve bu şehzadenin annesi Hümaşah Hatun'un ruhlarını şad eylemek için yaptırıldığı kaydedilmiştir. Deniz tarafının üzerindeki bir diğer kitabede caminin H.1254(M.1838) yılında ikinci Sultan Mahmud tarafından tamir edildiği yazılıdır. Caminin avlusunda su teknesi H.1322(M1904) de, Mısır valisi Mehmed Ali Paşa'nın haremi Mümtaz Kadının kalfası Rengigül Hanımın hayır eseridir. Caminin karşısında, meydanın deniz tarafında bulunan muvakkithane H.1260 (M.1844) senesinde Sultan Abdülmecid tarafından yaptırılmıştır.

Resim 3.31 Emirgan Cami'sinin görünüşü
(Demirsar, 1994, s.169)

3.2.1.4 Emirgan Meydan Çeşmesi (Hamidi Evvel Çeşmesi)

Emirgan cami önündeki meydanda, büyük çınarlar altında, sekiz cepheli, geniş saçaklı, kubbeli bir meydan çeşmesidir. I.Abdülhamid tarafından Emirgan bir boğaz köyü olarak kurulurken cami ve bir hamam (günümüzde 92 ada, 41 parselde yer alan yapının yerinde) ile birlikte yaptırılmıştır. Sekizgen planlı çeşmenin dört cephesinde dört ayrı çeşme mevcuttur. Bütün cepheleri mermer kaplı olup türk barok üslubunda kabartmalarla tezyin edilmiştir. Sultan Abdülhamid bu meydan çeşmesini zevcelerinden Hümaşah Kadın ile oğlu Şehzade Mehmed'in ruhlarını şad etmek için onların adına yaptırmıştır. Çeşme üzerindeki yazıları devrin büyük hattatı Yesari Mehmed Esad Efendi yazmıştır. Çeşmenin suyu zamanında Taksim bentlerinden gelmekteydi. Taksim suyunun Bahçeköy'den yükselen galerisi şehre doğru yol alırken, Şişli-Büyükdere şosası üzerinde Maslak mevkiinden ayrılan Boyacıköy-Emirgan kolu Emirgan'a kadar iner ve bu arada bir çok çeşmelerle beraber bu çeşmeyi de beslerdi. Günümüzde Emirgan Meydan Çeşmesi'nin Taksim suyu kesilmiş, çeşmeye Kanlıkavak suyu verilmiş bulunmaktadır(Şehsuvaroğlu, 1996).

Resim 3.32 Emirgan Meydan Çeşmesi

Şekil 3.2 Emirgan Meydan Çeşmesi
(W.H. Barlett'in gravürü Sabiha Bozçalı eli ile)

3.2.2 Eski Eser Niteliği Taşıyan Diğer Yapılar

Emirgan İlköğretim Okulu

Emirgan Mektebi sokağı ile Saf Saf sokağın kesiştiği yerdedir. İki katlı kagir bir binadır. 1873'de Mısır Hidivi İsmail Paşa tarafından Erkek Rüşdiyesi olarak yaptırılmıştır. 1914'de "Emirgan Numune Mektebi" olmuş, 1921'de İsmail Paşa'nın kızının adı verilmiş ve "Prenses Fatma Numune Mektebi" adını almıştır. 1928'de adı "29. Karma ilkokul" ve ilkokullardan numaralar kaldırıldığında "Emirgan İlkokulu" olmuştur. Günümüzde ise Emirgan İlköğretim Okulu adı ile eğitim vermektedir(Resim 3.58).

Özdemir Sabancı Lisesi

Emirgan Mektebi sokağı ile Kestane sokak köşesinde, set üstü bir avlu içerisinde 3 katlı kagir bir binadır. 1874'de Mısır Hidivi İsmail Paşa tarafından Leyli Kız Rüşdiyesi olarak yaptırılmıştır. Okul binasının altında 14m. boyunda, 4m. eninde ve 4m. derinliğinde ve içinde kaynağı bulunan taş ve tuğla ile yapılmış bir ayazma sarnıç vardır. 1914'de Kız Rüşdiyesi nakledilince, bina Emirgan Erkek Rüşdiyesi'ne verilmiştir. 1928'de "28.Karma İlkokul" olmuş, 1936'da da adı Emirgan Ortaokulu'na çevrilmiştir. Günümüzde Özdemir Sabancı Lisesi adı ile eğitim vermektedir(Resim 3.63).

Emirgan Tekkesi

Emirgan Çeşmesi Sokağında mevcut olup, Kadiri Dergahı olarak kullanılmaktaydı. Harem ve selamlıklı olmak üzere iki katlı ve sekiz odalı ahşap bir binaydı. 2 meşrutası vardı. Tekkelerin kapatılmasından sonra yıkılan bu yapının sadece meşrutalarından birisi günümüzde mesken olarak kullanılmaktadır.

Emirgan Hamamı

Günümüzde mevcut olmayan bu hamam, Sultan I.Abdülhamid'in Emirgan'ı bir köy haline getirip iskana açtığı sırada cami ve çeşme ile birlikte yaptırılmıştır. Hamamın su ihtiyacı, İstinye sırtlarında toplanan Taksim suyu ile karşılanıyordu. Ayrıca bahçesinde yer alan iki büyük kuyudan da yararlanılıyordu. Uzun bir süre halkın kullanımına açık olan hamam 1949'da yıktırılmış ve yerine apartman yaptırılmıştır. (92 ada, 41 parsel)

3.3 Tarihsel Değerlerin Tespiti ve Analizi

Emirgan yerleşimi ve koruma sorunları üzerine yapılan araştırma çerçevesinde korunması gerekli yapılar ile yeni yapılar incelenmiş ve analizler yapılmıştır. Analiz ve tespit çalışmaları genel olarak Emirgan köy içi bölgesinde, Muvakkithane cd., Mektep sk., Kestane sk., Emirgan Korusu cd., Konur sk., Sığırcık sk., Emirgan Çeşmesi sk., Emirgan Hamamı sk., dahilinde yapılmıştır. Araştırma bölgesi sınırları içerisindeki parseller ve yapılar ada ve pafta numaraları ile birlikte belirtilmiş, korunması gerekli yapılar ve yeni yapılar olmak üzere iki ayrı sınıfta araştırma yapılmıştır. Bunun dışında elde edilen belgeler yardımı ile varlığı bilinen fakat günümüzde mevcut olmayan tescilli yada tescili olmayan parsellerde analiz paftalarında belirtilmiştir. Mevcut durum analizi yapılarak korunması gerekli yapılar ve yeni yapılarda sınıflandırılmıştır. Kat yükseklikleri analizi ile de aykırı ve uyumlu yapılar belirlenmiştir. Strüktür analizi çerçevesinde ahşap, ahşap görünümlü, kagir ve betonarme yapılar açıklanmıştır. İşlev analizinde yapıların kullanım amaçları ve işlevleri incelenmiş, yerleşim bölgesinde daha çok konut olduğu tespit edilmiştir. Ulaşım analizinde ise yol durumları ve kullanımları belirlenmiştir.

<u>İncelenen yapı sayısı</u>	:170
Korunması gerekli yapılar	: 66 (% 39)
Yeni yapılar	: 104 (% 61)

Restorasyon uygulamaları analizi

<u>İncelenen yapı sayısı</u>	: 66
Restorasyon uygulaması yapılmış	: 36 (% 55)
Restorasyon uygulaması yapılmamış	: 30 (% 45)

Çalışma bölgesi sınırları içerisinde korunması gerekli yapıların, yeni yapılara oranla daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Restorasyon uygulaması yapılmış yapıların, yapılamamışlara oranla ağırlıkta olduğu belirlenmiştir. Henüz restorasyon uygulaması yapılmamış yapıların strüktüründe büyük ölçüde problemler görülmüştür (Şekil 3.4).

Korunması gerekli yapılar içerisinde

<u>İncelenen yapı sayısı</u>	:	66	
Tescilli yapılar	:	46	(% 70)
Tescili önerilen ahşap yapı	:	18	(% 27)
Korunması öngörülmeleyen ahşap yapı	:	2	(% 03)

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından hazırlanan Emirgan bölgesi eski eser tespit listesine göre (Ek 1) yapılan analiz çalışmasında çalışma bölgesi sınırları içerisinde tescilli yapıların oranının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte tescili olmayan ve korunması gerekli eski eser niteliği taşıyan 18 binada analiz çalışmalarına dahil edilmiştir. Ayrıca korunması öngörülmeleyen 2 ahşap yapı ise tarihi değer taşımayıp gecekondü niteliğinde olan yapılardır (Şekil 3.5).

Müdahalelerin analizi

<u>İncelenen yapı sayısı</u>	:	66	
Koruma ilkelerine uygun müdahale edilmiş	:	4	(% 06)
Kısmi müdahale edilmiş	:	49	(% 74)
Tahrip edilmiş	:	13	(% 20)

Kısmi müdahale edilmiş 49 yapı içerisindeki 32 yapı, restorasyon uygulaması kavramına girmektedir. Kalan 17 yapı ise bu kavrama dahil olmayıp tadilat ve küçük müdahalelere maruz kalmıştır. 13 yapıya ise hiçbir müdahalede bulunulmayıp tamamıyla dış etkilere açık olduğu için tahrip edilmiştir (Şekil 3.6).

Korunması gerekli yapılar mevcut durum analizi

<u>İncelenen yapı sayısı</u>	:	66	
İyi durumda	:	30	(% 45)
Hafif onarım gerektiren	:	11	(% 16)
Kapsamlı onarım gerektiren	:	25	(% 39)

Korunması gerekli yapılar içerisinde, restorasyon uygulaması yapılmış olan 36 yapının 30'unun iyi durumda olduğu belirlenmiştir. Kalan 6 yapı ise dış etkilere maruz kaldığı için hafif onarım gerektirmektedir. Hafif onarım gerektiren ve restorasyon yapılmamış bina sayısı ise 5'dir. Bununla birlikte kapsamlı onarım gerektiren 25 yapı ise ya tahrip edilmiş yada kısmen müdahale edilmiş ve restorasyon uygulaması yapılmamış yapılardır (Şekil 3.7).

Yeni yapılar

<u>İncelenen yapı sayısı</u>	:	104
Çevreye uyumlu	:	5 (% 05)
Nötr yeni yapılar	:	71 (% 68)
Aykırı yeni yapılar	:	28 (% 27)

Çalışma bölgesinde incelenen 170 yapının, 66'sı korunması gerekli yapılardır. Kalan 104'ü ise bölgede yapılan yeni yapılardır. Bunlar içerisinde yapılan analiz dahilinde 5 yapının tarihi dokuya uyum sağladığı ve çevreye uyumlu olduğu belirlenmiştir. 71 yapı ise gerek cephe gerekse kat yükseklikleri açısından nötr durumdadır. Tespit edilen 28 yapı tarihi dokuya aykırı olup bütünüyle olumsuz bir etki ile dikkat çekmektedir (Şekil 3.7).

Korunması gerekli yapılar kat yükseklikleri analizi

<u>İncelenen yapı sayısı</u>	:	66
1 - 2 katlı yapılar	:	27 (% 40)
3 - 4 katlı yapılar	:	35 (% 54)
5 - 6 katlı yapılar	:	4 (% 06)

(Şekil 3.8)

Yeni yapılar kat yükseklikleri analizi

<u>İncelenen yapı sayısı</u>	:	104
1 - 2 katlı yapılar	:	56 (% 54)
3 - 4 katlı yapılar	:	45 (% 43)
5 - 6 katlı yapılar	:	3 (% 03)

(Şekil 3.8)

Strüktür analizi

<u>İncelenen yapı sayısı</u>	:	170
Ahşap	:	25 (% 15)
Ahşap görünümlü	:	27 (% 16)
Kagir	:	14 (% 08)
Betonarme	:	104 (% 61)

Korunması gerekli restorasyonu yapılan 36 yapının 27'si, tamamıyla ahşap görünümlü ve strüktürü orjinaline bağlı kalınmayarak B.A. sistemle restore edilmiştir. 9 yapının ise orjinal

sisteme uyduğu görülmüştür. Bunun 2'si ahşap 7'si kagir strüktüre sahiptir. 104 yapı ise B.A. yeni yapılardır (Şekil 3.9).

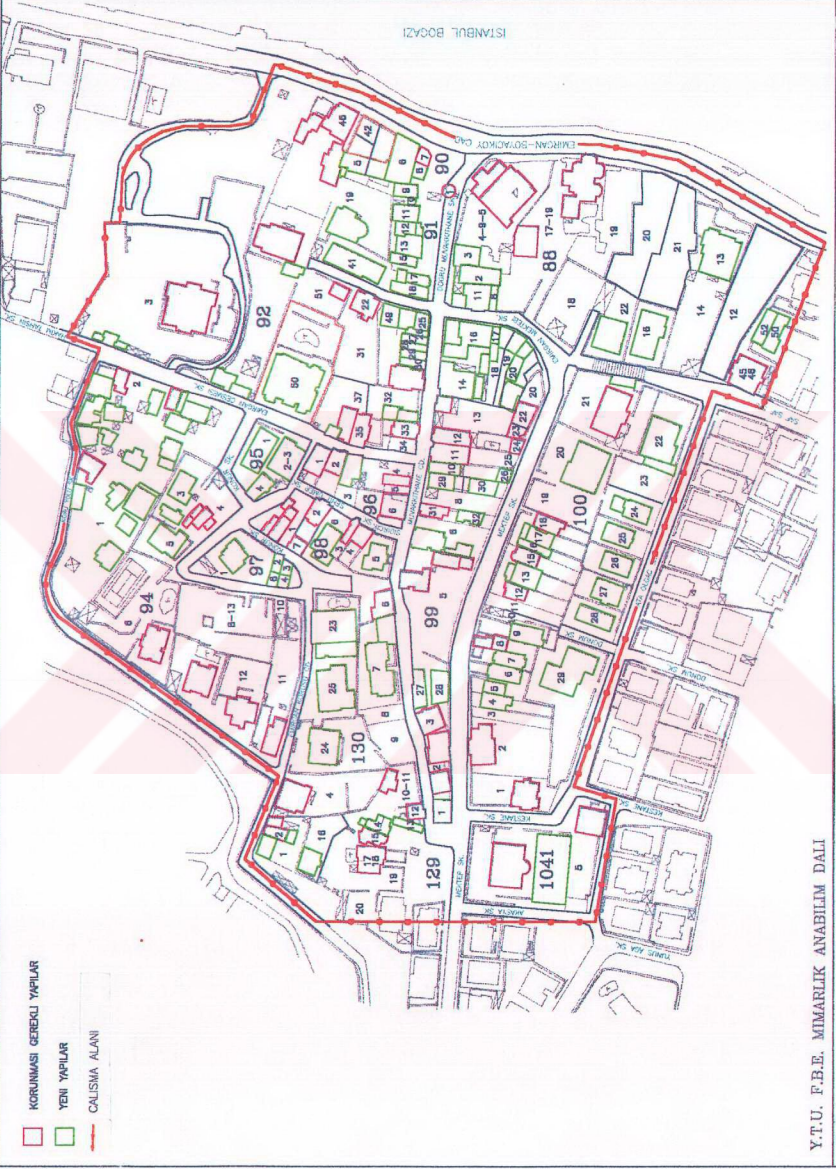
İşlev analizi

<u>İncelenen yapı sayısı</u>	: 170
Ticaret + konut	: 13 (% 08)
Konut	: 128 (% 75)
Ticaret	: 19 (% 11)
Resmi yapı	: 2 (% 01)
Dini yapı	: 2 (% 01)
Eğitim yapılar	: 3 (% 02)
Kültür yapısı-müze	: 3 (% 02)

Bölgedeki yerleşimin büyük bir kısmını konut oluşturmaktadır. %20'lere varan ticaret birimleri genellikle köyiçi mevkiinde bulunmaktadır. 3 eğitim yapısının 2'si Özdemir Sabancı Lisesi'ne aittir. Diğer yapı ise Emirgan İlköğretim okuludur. Bunun dışında bölgede Sabancı Müzesi ve Kültür Bakanlığı'na bağlı olan Şerifler Yalısı'nın iki ayrı binası bulunmaktadır (Şekil 3.10).

Ulaşım analizi

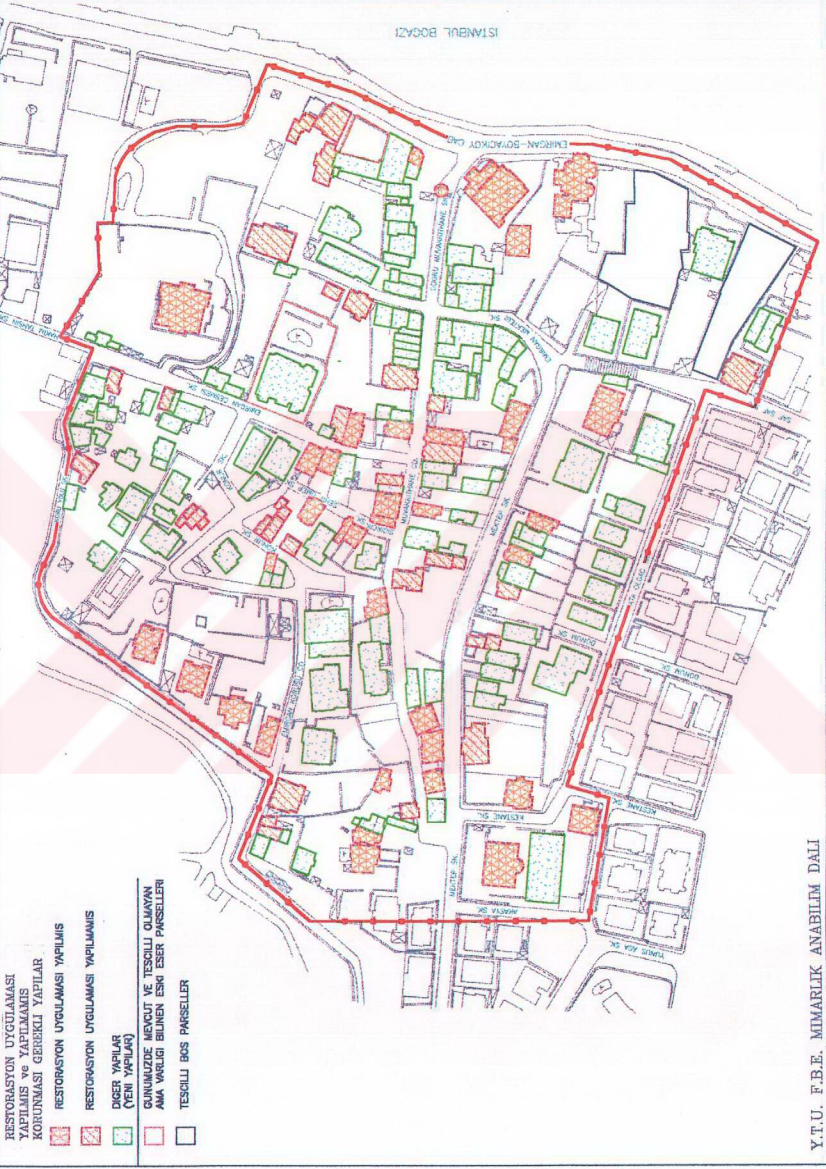
Emirgan köyiçi yerleşimde ve araştırma bölgesi sınırları dahilinde yapılan analizlerde ulaşım da incelenmiş ana ulaşım, araç trafiğine kapalı yol ve ara yollar tespit edilmiştir.

Şekil 3.3

İSTANBUL 1989

EMİRGAN YERLEŞMESİ VE KORUMA SORUNLARI ÜZERİNE BİR ARASTIRMA

- RESTORASYON UYGULANMIŞ VE YENİLENEBİLİR KURULUMSAL GEREKLİ YAPILAR
- RESTORASYON UYGULANMIŞ YAPILIMIS
- RESTORASYON UYGULANMIŞ YAPILANMIS
- DİĞER YAPILAR (YENİ YAPILAR)
- GÜNÜMÜDE MENKUL VE TESLİMLİ OLAN YAN AMA VARLIĞI BİLİNEBİLİR ESKİ EŞER PARSİLLERİ
- TESLİMLİ BOŞ PARSİLLER

Y.T.U. F.B.E. MİMARLIK ANABİLİM DALI

ROLOVE RESTORASYON PROGRAMI

DANISMAN-DOC.DR.CENGİZ CAN

MİMAR R.YESİM DOLUNAY

Şekil 3.4

EMİRGAN YERLEŞMESİ VE KORUMA SORUNLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

İSTANBUL 1989

KORUNMASI GEREKİ YAPILAR

TESLİ YAPILAR

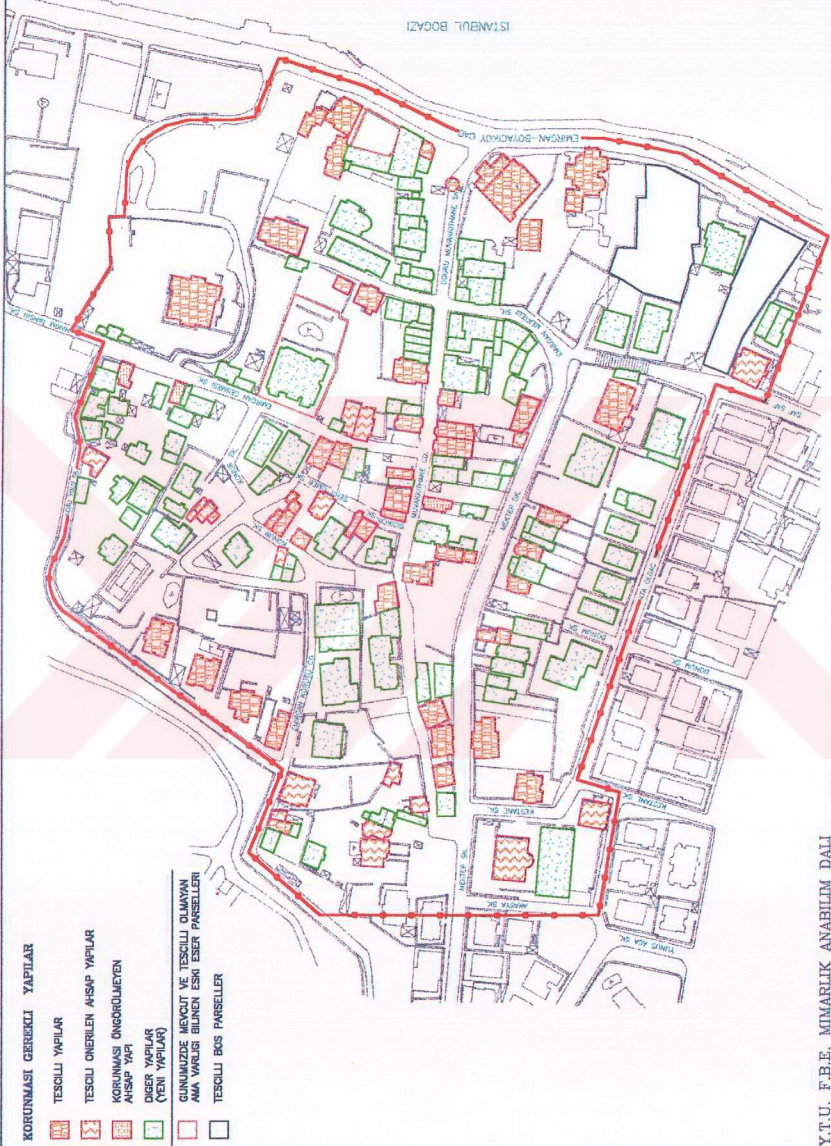
TESLİ OYUNLARI ANSAP YAPILAR

KORUNMASI ÖNGÖRÜLMİYEN ANSAP YAPILAR

DİĞER YAPILAR (YENİ YAPILAR)

GÜNÜMÜZDE HARCET VE TESLİ OLAMAYAN AMA VARLIĞI BİLGİLE ESKİ EYER PARSSELLER

TESLİ BOŞ PARSSELLER

Y.T.U. F.B.E. MİMARLIK ANABİLİM DALI

ROLOVE RESTORASYON PROGRAMI

DANISMAN-DOC.DR.CENGİZ CAN

MİMAR R.YESİM DOLUNAY

Şekil 3.5

İSTANBUL, 1989

EMİRGAN YERLEŞMESİ VE KORUMA SORUNLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

KORUNMASTI GEREKLİ YAPILARA
GETİRİLEN MÜDAHALELERİN ANALİZİ

■ KÖRÜMÜ İZLENİNE UYGUN
MÜDAHALE EDİLMİŞ

■ KİŞİ MÜDAHALE EDİLMİŞ

■ TADRİP EDİLMİŞ

■ DİĞER YAPILAR
(YENİ YAPILAR)

■ GÜNÜMÜZDE MEVCUT VE TESLİM OLUNAN
AMA YIKULU BİLEEN ESKI DEĞER PARSELLER

■ TESLİMİ BOŞ PARSELLER

Y.T.U. F.E.E. MİMARLIK ANABİLİM DALI
ROLOVE RESTORASYON PROGRAMI

DANISMAN:DOC.DR.CENGİZ CAN

MİMAR R.YEŞİM DOLUNAY

Şekil 3.6

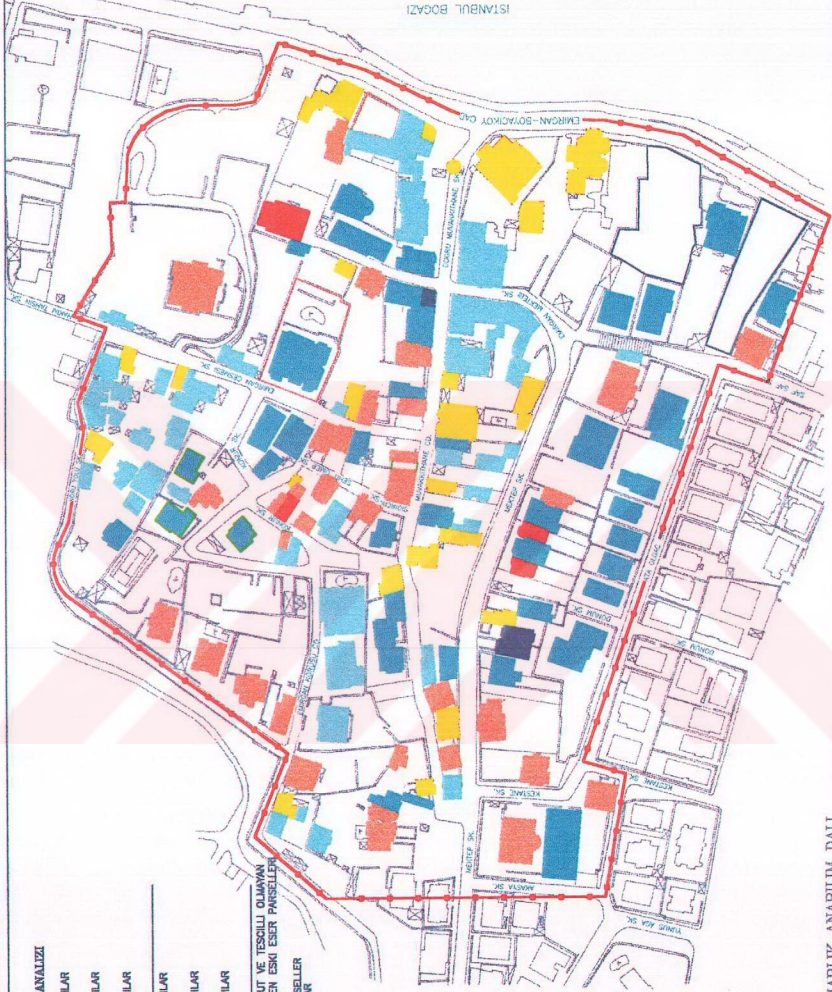

KAT YÜKSEKLİKLERİ ANALİZİ

- 1. VE 2. KATLI YAPILAR
(K.G./YAPILAR)
- 3. VE 4. KATLI YAPILAR
(K.G./YAPILAR)
- 5. VE 6. KATLI YAPILAR
(K.G./YAPILAR)

- 1. VE 2. KATLI YAPILAR
(YENİ YAPILAR)
- 3. VE 4. KATLI YAPILAR
(YENİ YAPILAR)
- 5. VE 6. KATLI YAPILAR
(YENİ YAPILAR)

- ÇUKURLUĞA ULAŞIYOR VE TESLÜLİ OLAMAYAN
ANA YAPILI BİNAEİ ESKİ ESER PARSİLELERİ
- TESLÜLİ BİNAEİ PARSİLELER
- ANRİ YENİ YAPILAR

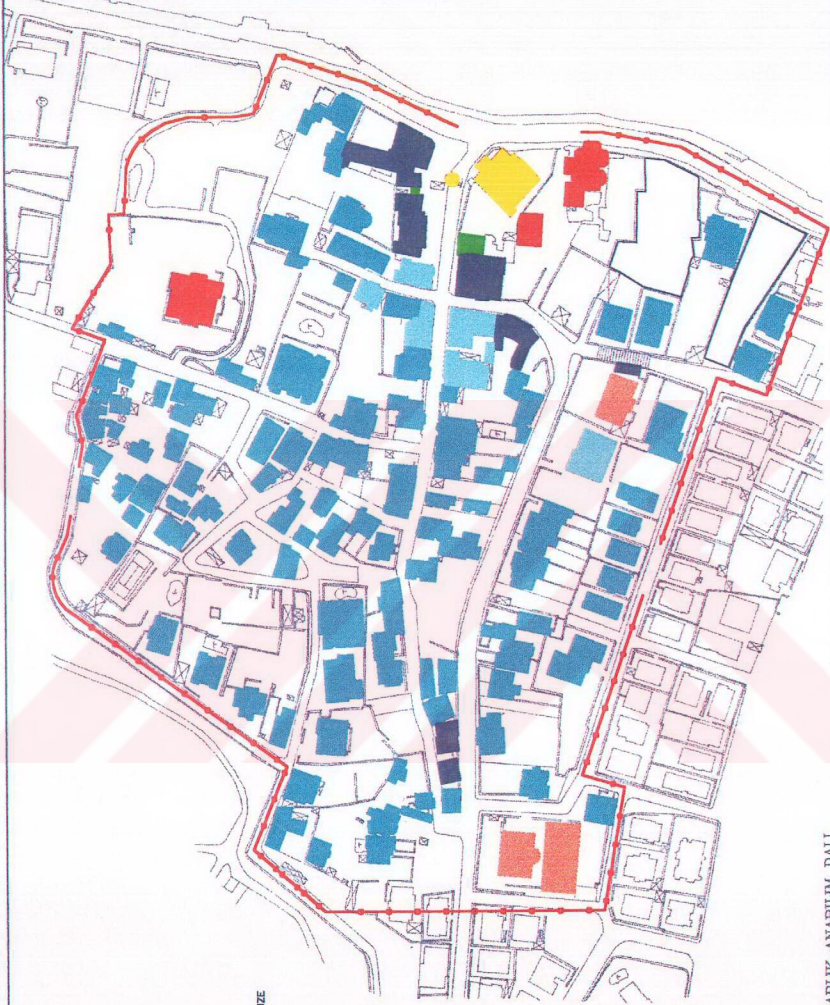

İSTANBUL, 1998

EMİRGAN YERLEŞMESİ VE KORUMA SORUNLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

- İŞLEV ANALİZİ
- TOCARET-KONUT
  - KONUT
  - TOCARET
  - RESMİ YAPI
  - DİNİ YAPI
  - EGİTİM YAPILARI
  - KÜLTÜR YAPISI-MÜZE

Y.T.U. F.E.E. MİMARLIK ANABİLİM DALI

ROLOVE RESTORASYON PROGRAMI

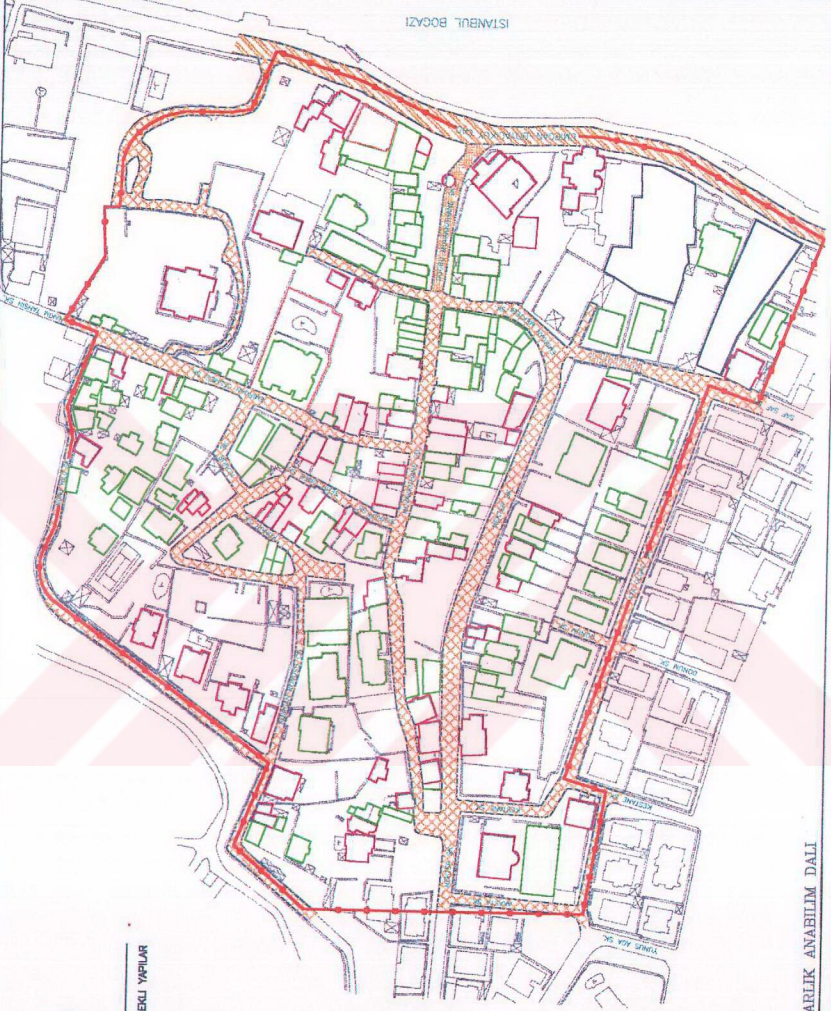
DANISMAN:DOC.DR.CENGİZ CAN

MİMAR R.YESİM DOLUNAY

Şekil 3.10

EMİRGAN YERLEŞMESİ VE KORUMA SORUNLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

İSTANBUL 1989

ULUŞIM ANALİZİ

- ANA ULUŞIM (BOCAZ YOLU)
- ARAÇ TRAFİĞİNE KAPALI YOL
- ARA YOLLAR

KORUNMASI GEREKLİ YAPILAR

- YENİ YAPILAR
-

Y.T.U. F.B.E. MİMARLIK ANABİLİM DALI

ROLOVE RESTORASYON PROGRAMI

DANISMAN: DOÇ. DR. CENGİZ CAN

MEMAR: F. YESİM DOLUNAY

Şekil 3.11

Resim 3.33 Emirgan Cami

Resim 3.34 Şerifler Yalısı Selamlık binası

Resim 3.35 Emirgan-Boyacıköy cad. 90 ada-42 ve 46 parseller

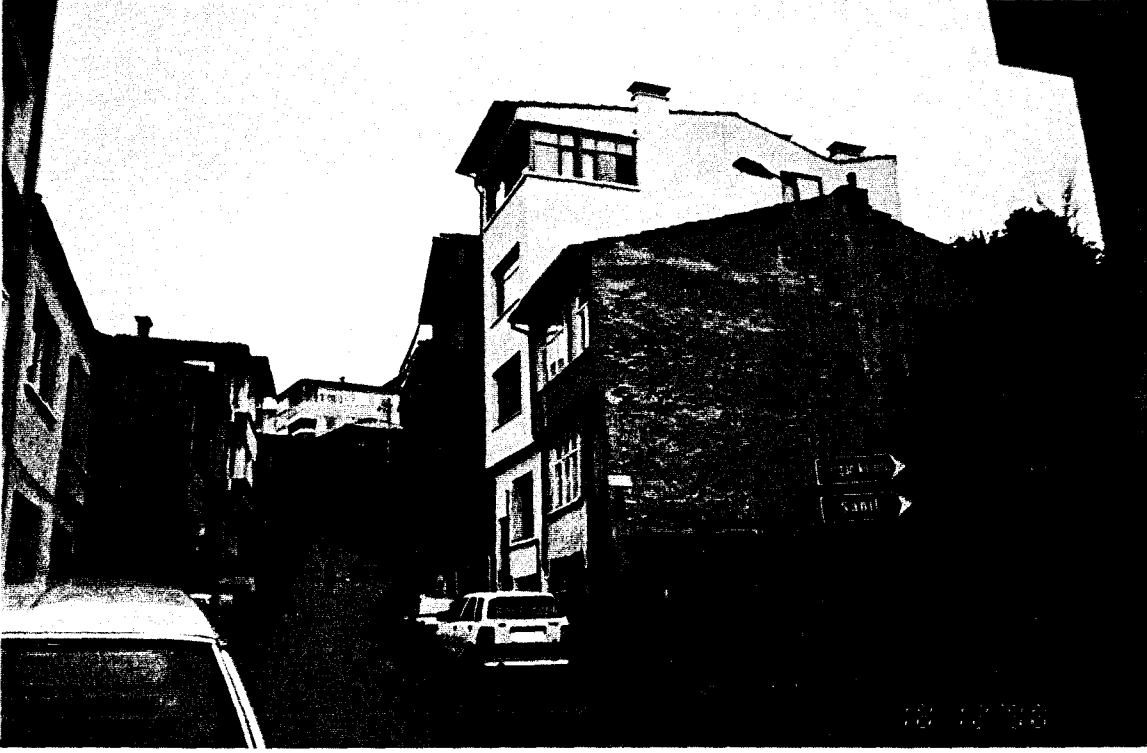
Resim 3.36 Emirgan-Boyacıköy cad. 90 ada-46 parsel

Resim 3.37 Muvakkithane cad. 92 ada-28, 29, 30 parseller

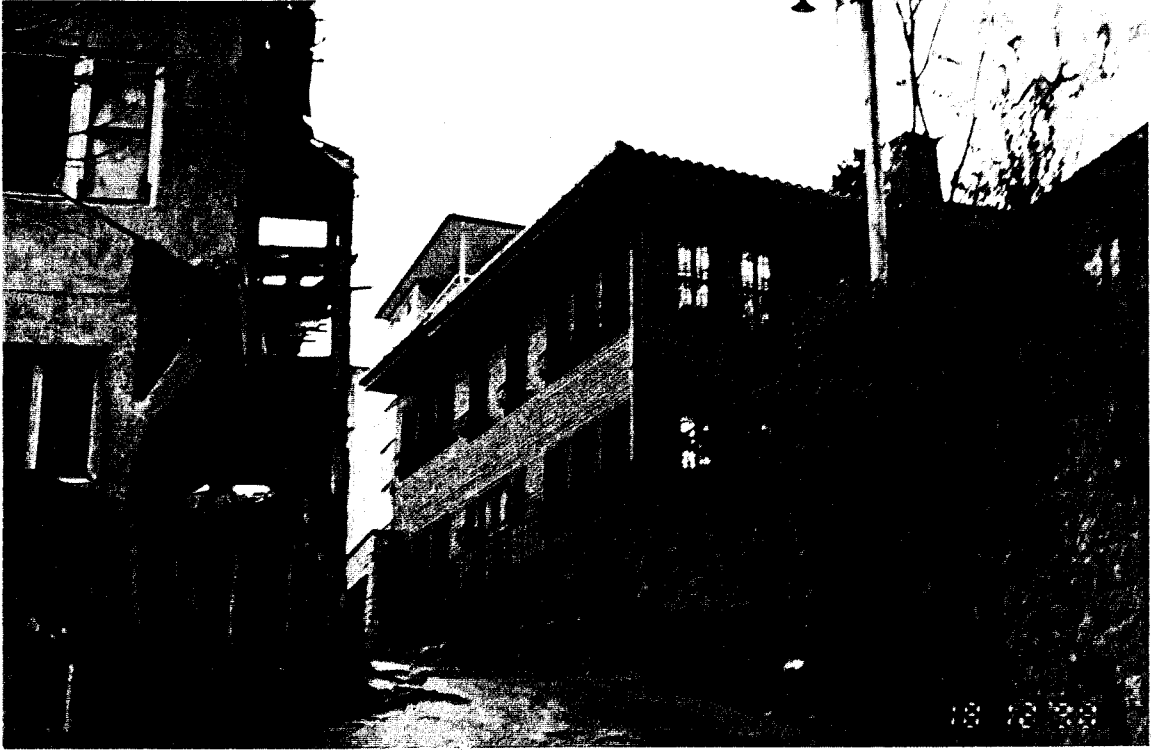
Resim 3.38 Muvakkithane cad. 92 ada-32, 33 parseller

Resim 3.39 Muvakkithane cad. 92 ada-4, 5, 6 parseller

Resim 3.40 Muvakkithane cad. 96 ada-6 parsel

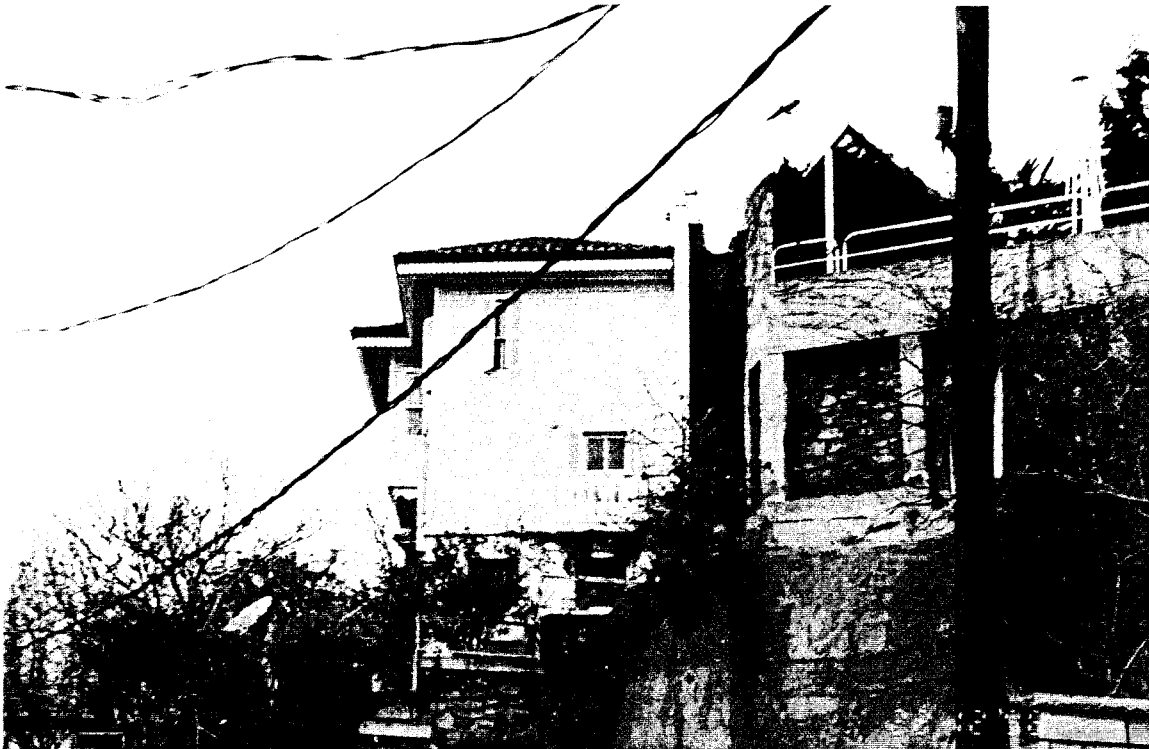
Resim 3.41 Muvakkithane cad. 130 ada-6 parsel

Resim 3.42 Muvakkithane cad. 130 ada-12 parsel

Resim 3.43 Muvakkithane cad. 130 ada-10, 11 parseldeki yapının ön görünüşü

Resim 3.44 Muvakkithane cad. 130 ada-10, 11 parseldeki yapının sağ yan görünüşü

Resim 3.45 Mektep sk. 129 ada-12, 13, 14, 15, 17, 18 parseller

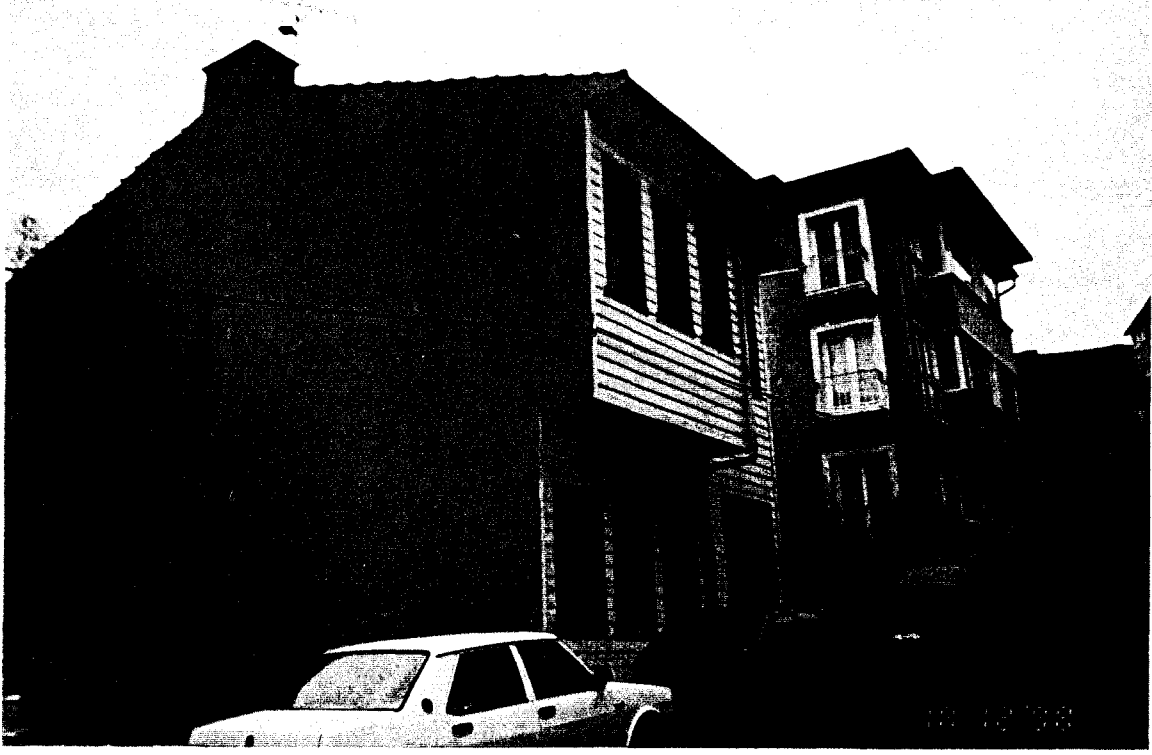
Resim 3.46 Muvakkithane cad. 129 ada-15 parsel

Resim 3.47 Muvakkithane cad. 99 ada-13 parsel

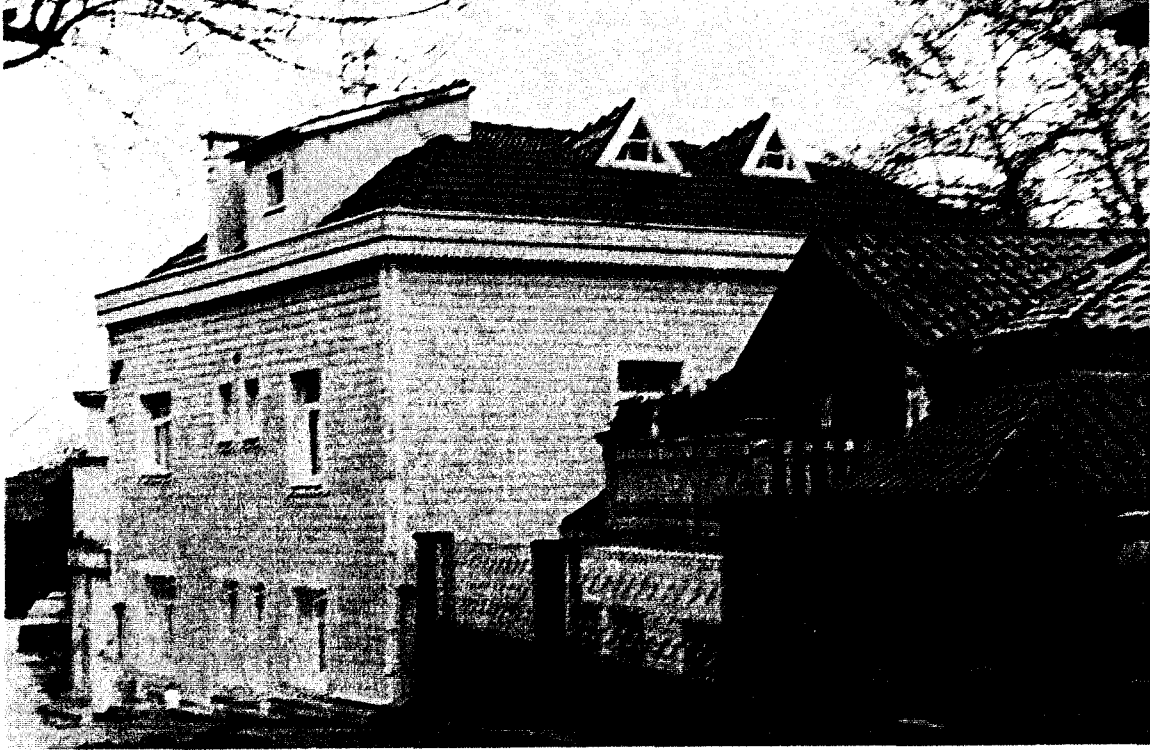
Resim 3.48 Muvakkithane cad. 99 ada-12, 11 parseller

Resim 3.49 Muvakkithane cad. 99 ada-31, 6 parseller

Resim 3.50 Muvakkithane cad. 99 ada-5 parsel

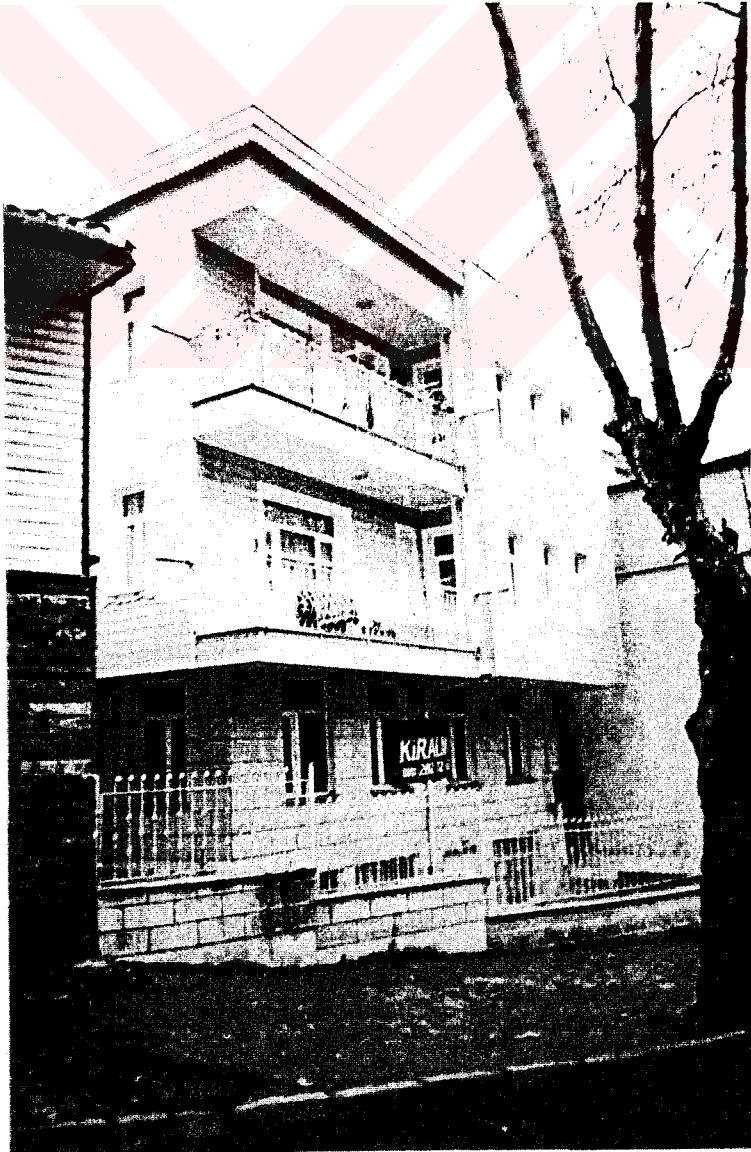
Resim 3.51 Muvakkithane cad. 99 ada-3 parsel

Resim 3.52 Muvakkithane cad. 99 ada-3, 2, 1 parseller

Resim 3.53 Mektep sk. 99 ada-2 parsel

Resim 3.54 Mektep sk. 99 ada-3 parsel

Resim 3.55 Mektep sk. 100 ada-20 ve 19 parseller

Resim 3.56 Mektep sk. 99 ada-22, 23 parsel

Resim 3.57 Mektep sk. 99 ada-22, 23, 24 parsel

Resim 3.58 Mektep sk. 100 ada-21 parselde yer alan Emirgan İlköğretim Okulu

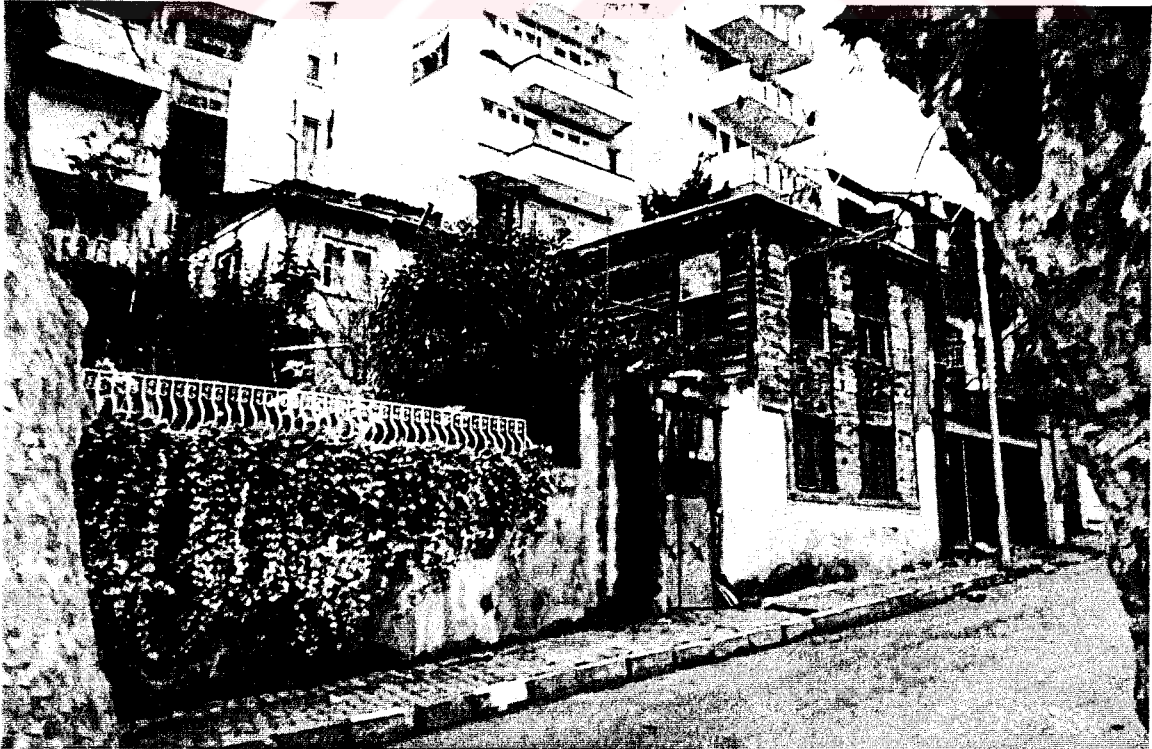
Resim 3.59 Mektep sk. 100 ada-18 parsel

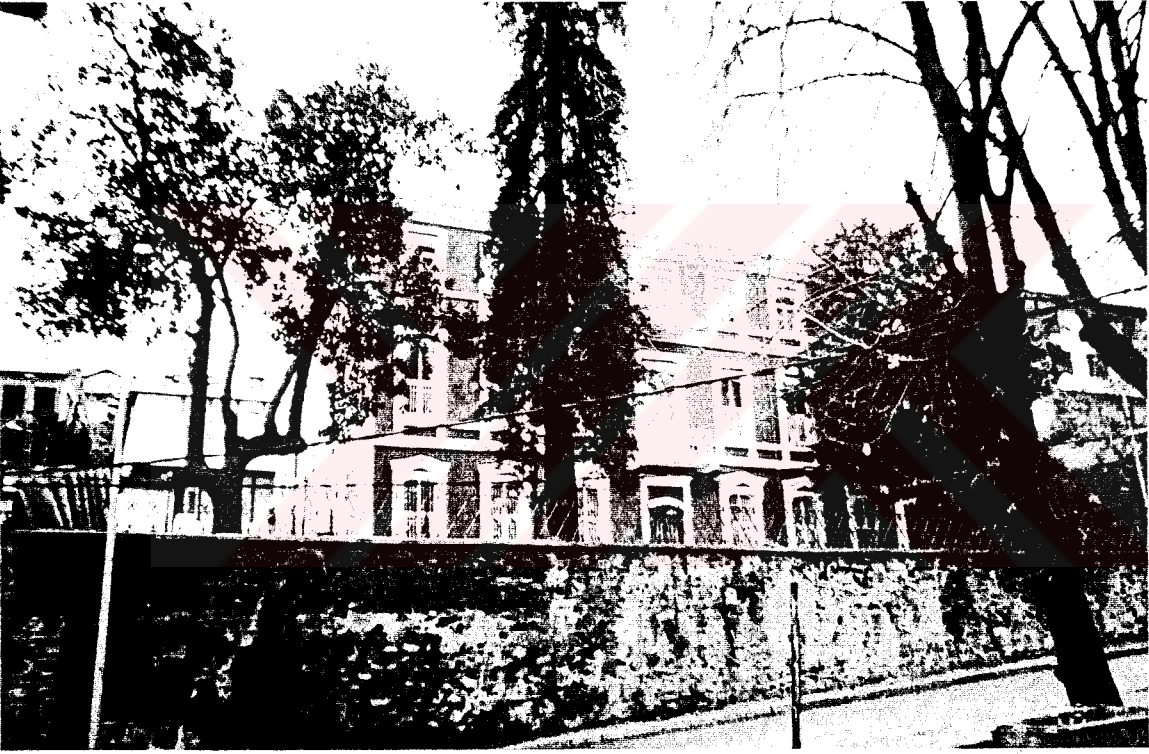
Resim 3.60 Mektep sk. 100 ada-15 parsel

Resim 3.61 Mektep sk. 100 ada-12 parsel

Resim 3.62 Mektep sk. 100 ada-8 parsel

Resim 3.63 Mektep sk. 104 ada-5 parselde yer alan Emirgan Lisesi

Resim 3.64 Kestane sk. 104 ada-6 parsel

Resim 3.65 Kestane sk. 100 ada-4 parsel

Resim 3.66 Emirgan Hamamı sk. 92 ada-25 ve 48 parseller

Resim 3.67 Emirgan Hamamı sk. 92 ada-22 ve 51 parseller

Resim 3.68 Emirgan eşmesi sk. 92 ada-35 parsel

Resim 3.69 Emirgan eşmesi sk. 92 ada-3, 2 parseller

Resim 3.70 Emirgan Çeşmesi sk. 96 ada-2, 4 parseller

Resim 3.71 Emirgan Çeşmesi sk. 92 ada-37 parsel

Resim 3.72 Emirgan Çeşmesi sk. 92 ada-37 ve 35 parseller

Resim 3.73 Sığircık sk. 98 ada-4 ve 3 parseller

Resim 3.74 Konur sk. 98 ada-1 parsel

Resim 3.75 Konur sk. 94 ada-4 parsel

Resim 3.76 Konur sk. 94 ada-4 parsel bahçe müstemilatı

Resim 3.77 Emirgan Mektebi sk. 88 ada-45, 46 parseller

Resim 3.78 Konur sk. 98 ada-7 parsel

Resim 3.79 Sığircık sk 98 ada-7 ve 1 parseller

Resim 3.80 Konur sk. 97 ada-2 ve 3 parseller

Resim 3.81 Emirgan Korusu cad. 130 ada-4 parsel

Resim 3.82 Emirgan Korusu cad. 130 ada-2 ve 1 parseller

Resim 3.83 Emirgan Korusu cad. 130 ada-2 parsel

Resim 3.84 Emirgan Korusu cad. 94 ada-11 parsel

Resim 3.85 Koru Yolu sk. 94 ada-12 parsel

Resim 3.86 Koru Yolu sk. 94 ada-6 parsel

Resim 3.87 Koru Yolu sk. 94 ada-1 parsel

Resim 3.88 Emirgan eşmesi sk. 94 ada-2 parsel

4 TAŞKONAK RÖLÖVE, RESTİTÜSYON VE RESTORASYON PROJELERİ

Emirgan mah., Mekteb sokakta yer alan kagir yapı 179 pafta, 100 ada, 2 parselde yer almaktadır. 10/ 06/ 1978 tarihinde K.T.V.K.K. tarafından alınan kararla tescilli eski eser statüsüne girmiştir. Yapılan araştırmalar çerçevesinde, yapıya ilişkin tarihi bir belge bulunamamıştır. Yapı halk arasında Taşkonak adı ile tanınmaktadır. Mevcut durum araştırmalar çerçevesinde irdelenmiş, bozulmalar ve yapının gördüğü değişimler tespit edilmiştir. Bu bilgiler ışığında hazırlanan rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri Ek:2' de sunulmaktadır. Rölöve ve restitüsyon projelerindeki tespitler, işçilik ve malzeme farklılığı gözönünde bulundurularak yapılmış ve bu tespitler dahilinde projeler hazırlanmıştır.

Yapı bütünüyle kagirdir. 1 zemin ve 3 normal kattan oluşmaktadır. Uzun bir süre kullanılmayan yapı oldukça hasar görmüş, taşıyıcı duvarlarında oturmalar ve çatlaklar mevcuttur. Ahşap döşemelerin pek çoğu kırılmış ve kullanılamaz hale gelmiştir. Çatının oldukça büyük bir kısmının parçalanmış ve çökmüş olması, zaman içinde yapının dış etkenlere karşı daha açık olmasına neden olmuştur. Katlar arasında özellikle 1. Kat, 2. Kat ve çatıya çıkan merdivenlerin kullanılamaz olması, bazı mekanlara girilmesine engel olmuş, rölöve ve restitüsyon projelerinin hazırlanmasını da zorlaştırmıştır. Yapının strüktüründe, yığma sisteminde ve cephe elemanlarında büyük ölçüde bozulmalar görülmektedir. Pencere, kapı doğramalarının bir çoğu parçalanmış, diğerlerinin de çürüdüğü tespit edilmiştir. Zemin suyunun ve yağmur gibi dış etkenlerin bina temelinde zarar verdiği, çürüme ve yosunlaşmalar görülmektedir. Restorasyon uygulaması sırasında, yapı temelinde çıkabilecek sorunlara karşı (binadaki oturmalarda göz önünde bulundurularak) önlemler alınması ve gerekli taş, tuğla gibi elemanların da çürütme yapılarak yenilenmesi zorunludur. Bununla birlikte yapı cephesinde de çiçeklenmeler görülmektedir. Arka bahçe ise bakımsızlıktan kullanılamaz hale gelmiştir.

Dikdörtgen planlı geniş bir giriş holü ile yapıya girilmektedir. Zemin katta üç ayrı mekanın açıldığı bu hole, döşemesinin yüksek olması sebebiyle 1. katta da iki ayrı mekan bakmaktadır. Zemin kat döşemesi; giriş holü olan Z. 02 mekanı, 1. kata çıkan merdivenin yer aldığı Z 06 ve Z.04 dışında 2.15 m.'dir. Giriş holünün ardından kare planlı başka bir mekana geçilmektedir. Buradan 3 kollu bir merdiven ile ara katlara çıkılmaktadır. Bu merdiven dışında zemin katta, ara kat niteliği taşıyan 1. kata çıkan iki ayrı merdivenin daha bulunduğu

belirlenmiştir. Z.07 mekanında günümüzde mevcut olmayan merdivenin izleri duvarda görülmektedir. Z.04 mekanının önünde yapıya ait taş duvarla çevrili bir ön bahçe yer almaktadır. Üst katlara çıkan merdivenlerin çoğu ağır hasar görmüş durumdadır. Bunun dışında zemin kattan yan ve arka bahçeye açılan 3 ayrı çıkış olduğu belirlenmiştir. Bu katta döşemeler moloz ile dolmuş durumdadır. Pencere oranlarının bir kısmı değişmiş, kapı ve pencere doğramalarının pek çoğunun parçalandığı belirlenmiştir. Zemin katın dış cephe duvar kalınlıkları 78 cm., iç duvarlar ise 60 cm olarak tespit edilmiştir. 3 ayrı merdivenle ulaşılan mekanlardan oluşan 1.katın döşemeleri (1.01 ve 1.02 mekanlarının dışında) yıkılmış durumdadır. Bu iki mekan dışında diğer mekanların tümünün pencereleri büyük zarar görmüş, söveleri ve doğramaları parçalanmıştır. Bu katta iç ve dış duvar kalınlıklarının azaldığı tespit edilmiştir. Dış duvarlar 70 cm., iç duvarlar ise 46 ve 60 cm. olarak tespit edilmiştir. 2. kat 6 ayrı oda ve girilemeyen bir başka mekandan oluşmaktadır. Bu katta da 2.05 ve 2.07 mekanlarının ahşap döşemeleri kırılmıştır. Bu katta ön cephede yapılan 1 m. konsol yapının mimarisini belirleyen en önemli özelliklerden birisi olmuştur. Bu konsolun altında ise payandalar yer almaktadır. Arka cephede benzer bir çıkma yapılmış, mekan büyütülerek cephede de hareket sağlanmıştır. 3. kata merdivenin büyük hasar görmesinden dolayı çıkılamamıştır. 2. ve 3. katlar arasındaki merdivenin çift kollu ve sahanlıklı olduğu duvardaki izlerden tespit edilmiştir. Bunun dışında 2. ve 3. katta iç duvar kalınlıkları daha da azaltılarak yapının yükü hafifletilmiştir. Yapının 3 ayrı cephesinde eşit oranda pencere boşlukları kullanılmıştır. Ayrıca bakımsızlık ve dış etkenler nedeniyle yapının çatısı büyük ölçüde zarar görerek çökmüş durumdadır.

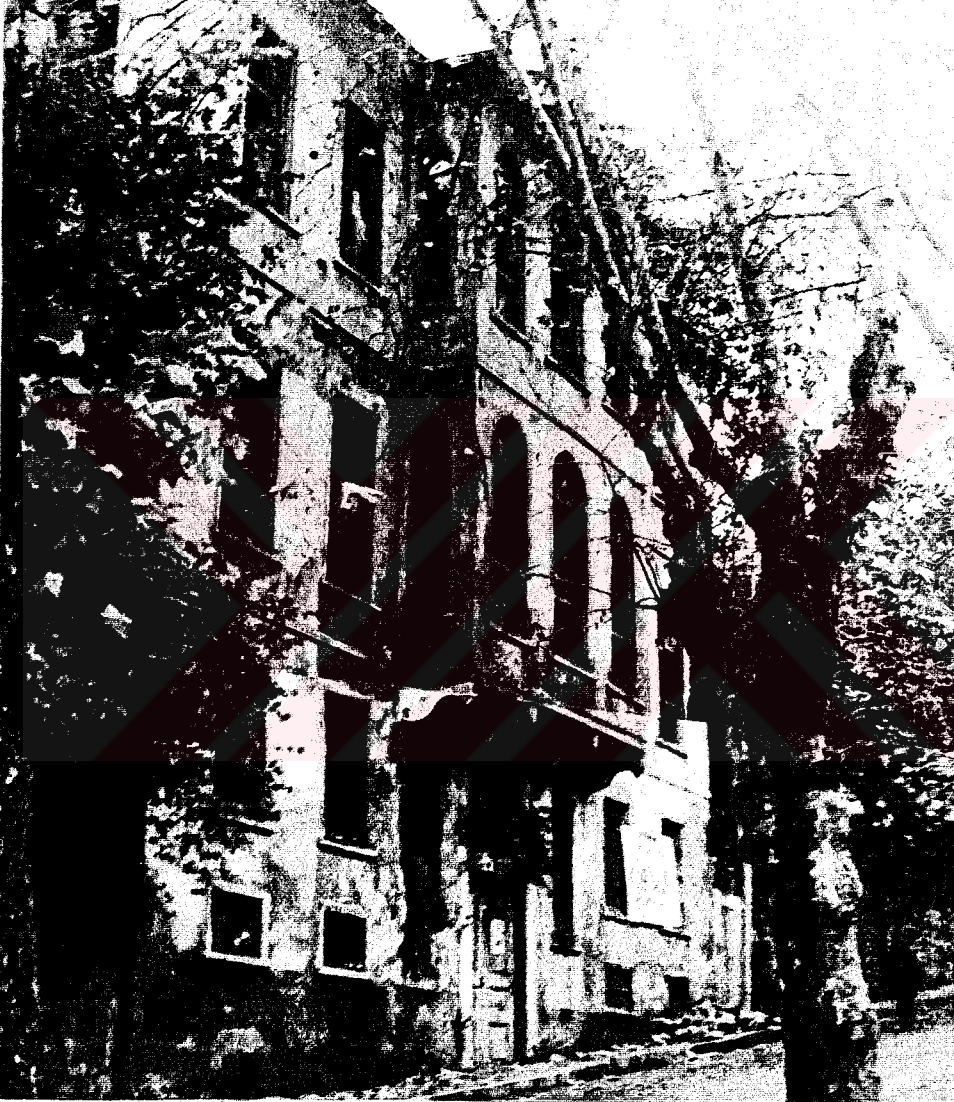
Yapıya ait herhangi bir belgenin bulunamaması, restitüsyon projelerinin elde edilen veriler ve bozulmalar göz önünde bulundurularak hazırlanmasına neden olmuştur. Restorasyon projeleri ise hazırlanan restitüsyon projelerinden faydalanarak hazırlanmıştır.

Restorasyon projesinde yapının işlevi orjinaline bağlı kalınarak yine konut olarak düşünülmüştür. İç ve dış duvarlara herhangi bir müdahalede bulunulmamış, bununla birlikte sadece banyo birimlerini oluşturan hafif duvarlar eklenmiştir. Günümüzde mevcut olmayan yada hasarlı olan merdivenler yeniden düzenlenmiştir. Pencere oranları, kapı ve pencere doğramaları, kırılan söveler bozulmalar dikkate alınarak yenilenmiştir. Kısmen çöken çatı orjinal hali ile revize edilmiştir. Demir parmaklık, payanda ve dış cephe profilleri rölöve

projesi hazırlanması sırasında detaylandırılmış ve restorasyon projesinde yeniden düzenlenmiştir.

Emirgan köyiçi bölgesi içerisinde kalan, korunması gerekli yapılar içerisinde bölgede önemli bir yer teşkil eden ve bölge halkı tarafından Taşkonak adı ile bilinen yapının rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri EK-2’de sunulmaktadır. Dış etkiler ve canlıların tahripleri sonucunda gittikçe değerini yitiren Taşkonak’ın, hazırlanan bu projeler yardımı ile doğru bir restorasyon uygulaması ile yenilenmesi ve tarihsel kimliğine kavuşması şarttır.

Resim 4.1 Ön cephe

Resim 4.2 Ön cephe

Resim 4.3 Ön cephe giriş kapısı

Resim 4.4 Ön cephe Mektep sk. Görünüşü

Resim 4.5 Ön cephe

Resim 4.6 Ön cephe 3.kat görünüşü

Resim 4.7 Ön cephe giriş kapısı detayı

Resim 4.8 Arka cephe

Resim 4.9 Arka cephe

Resim 4.10 Arka cephe

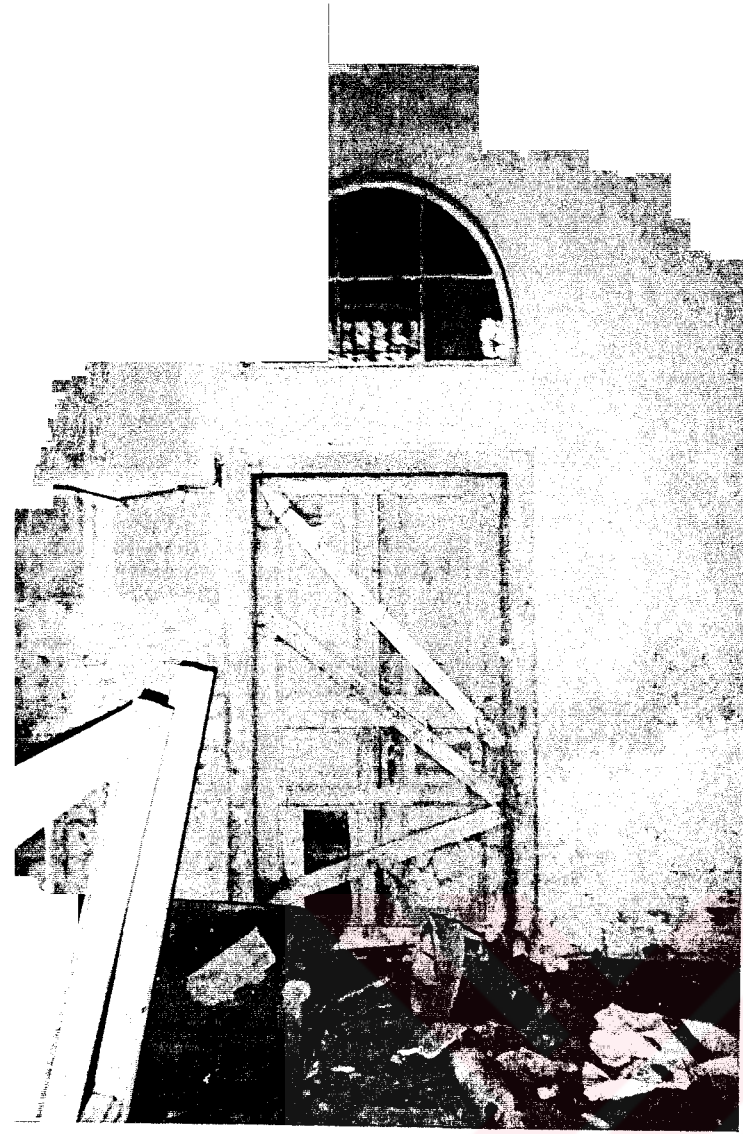
Resim 4.11 Arka cephe 3. kat ve çatı görünüşü

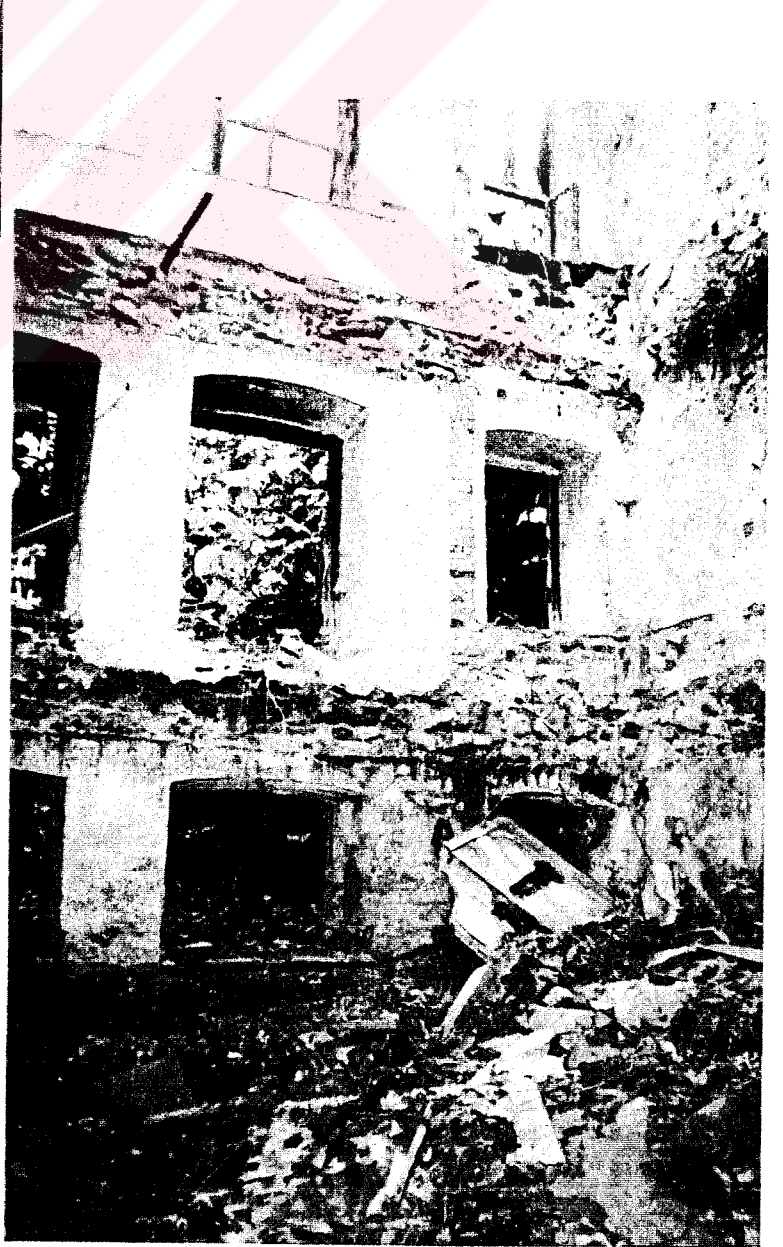
Resim 4.12 Z.02 Giriş holü

Resim 4.13 Z.02 Giriş holü

Resim 4.14 Z.02'den Z.06'ya geçiş kapısı

Resim 4.15 Z.05-1.05 döşemesi kırılan birimler

Resim 4.16 Z.05-1.05 mekanları

Resim 4.17 Z.05-1.05 mekanları

Resim 4.18 Z.04 Ön bahçeye çıkış

Resim 4.19 Z.04 Arka bahçeye çıkış

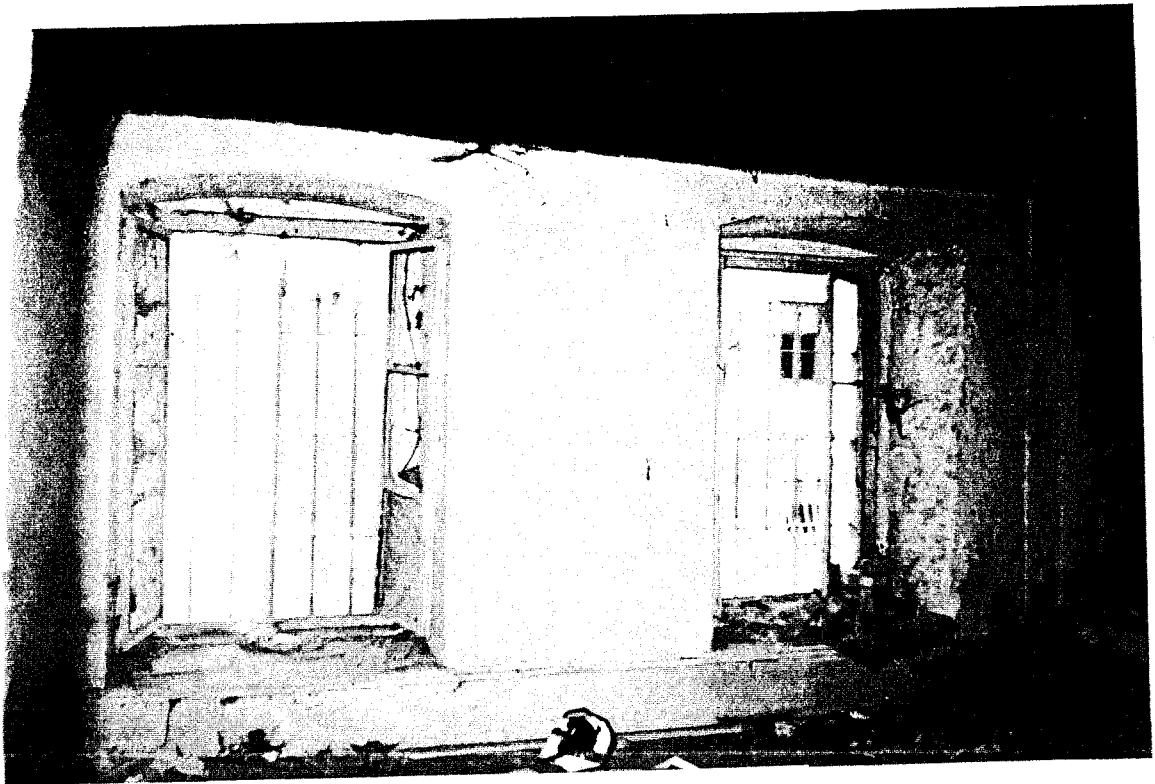
Resim 4.20 Z.06 1. kata çıkan merdiven

Resim 4.21 Z.04 Çanak görünüşü

Resim 4.22 1.041 den 1. kata çıkış merdiveni

Resim 4.23 1.02 mekanı

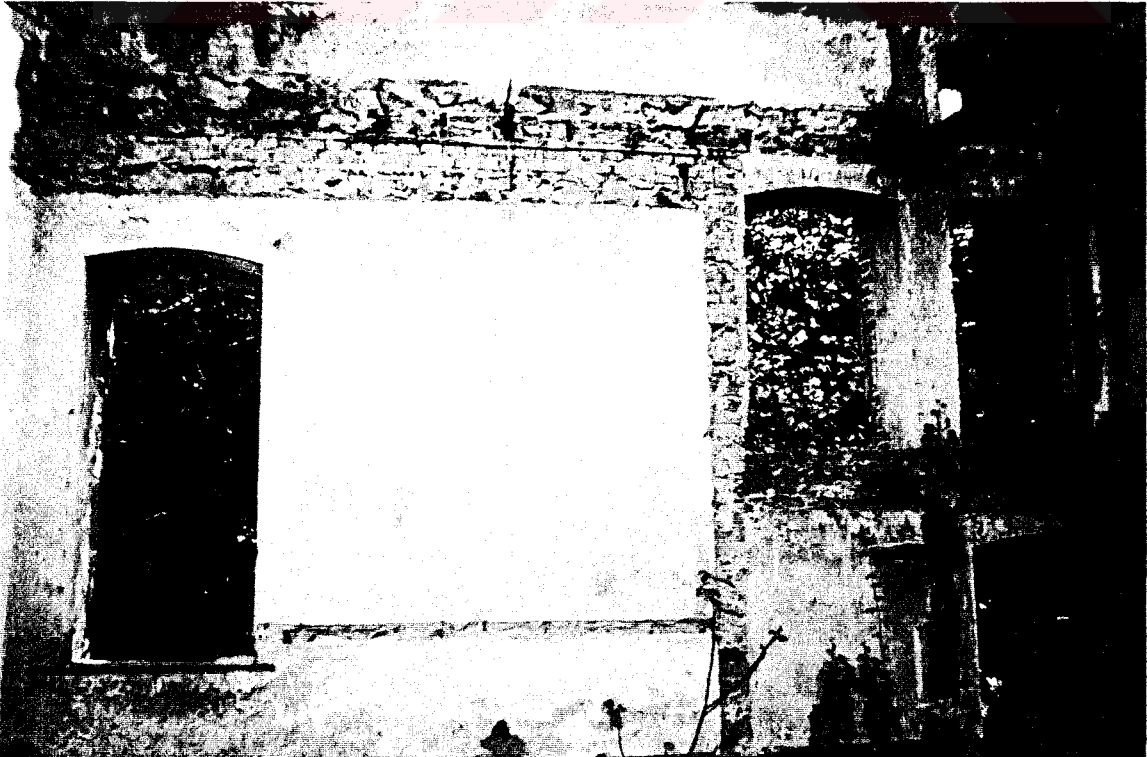
Resim 4.24 2.02 Ön cephe pencereleri

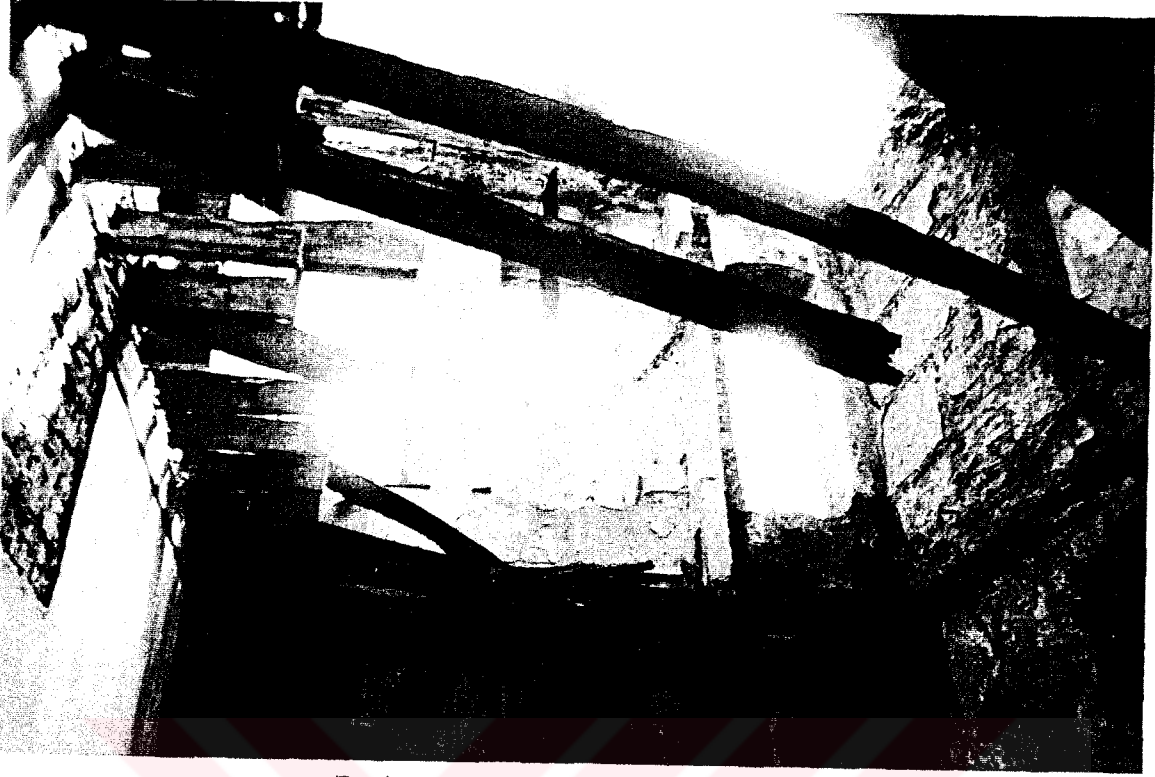
Resim 4.25 2.02 Mekanın kırılmış döşemesi

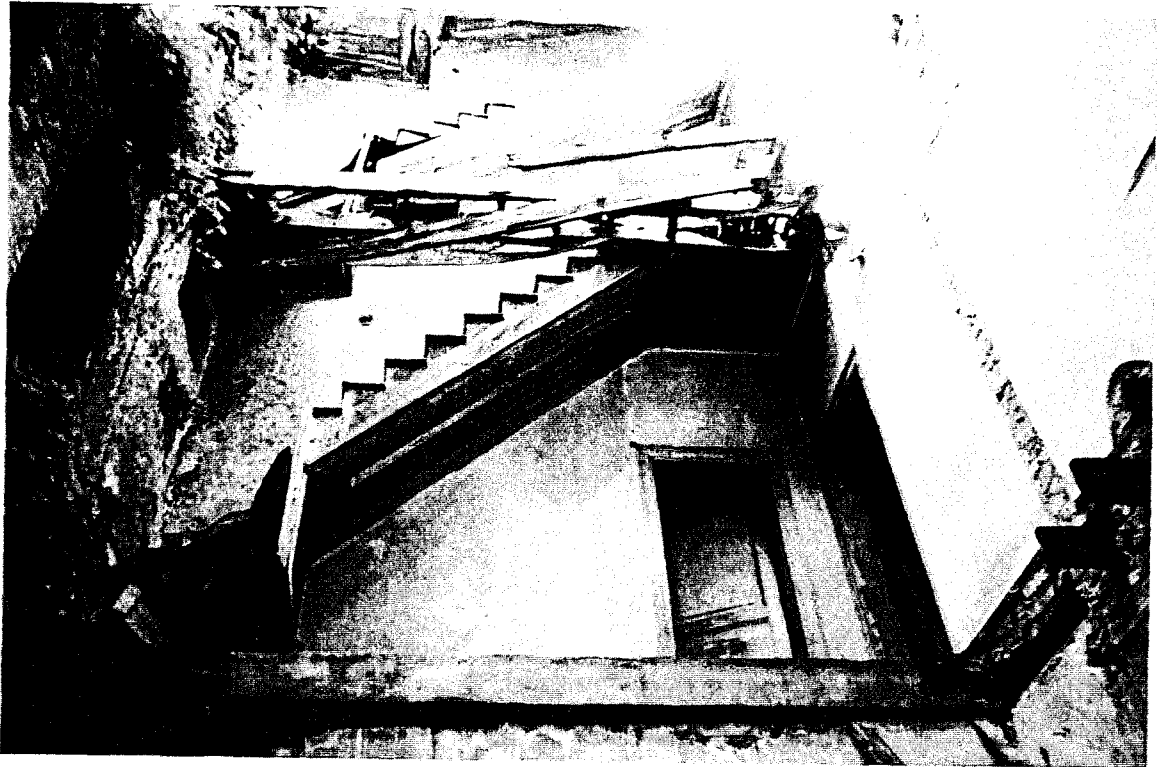
Resim 4.26 1.04-2.07 Mekanları

Resim 4.27 1.04-2.07 Arka cephe pencereleri

Resim 4.28 1.03-2.05 Mekanları

Resim 4.29 Üst kata çıkan merdivenler

8 SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Emirgan Yerleşmesi ve koruma sorunları üzerine yapılmış olan bu araştırmada, Emirgan merkezi köy içi yerleşimi incelenmiştir. Bölgede tarihsel dokunun gittikçe bozulduğu ve çarpık yapılaşmaların bulunduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, araştırma bölgesi sınırları dahilinde incelenen korunması gerekli yapıların mevcut durumları, işlevleri ve bu yapılara getirilen müdahaleler belirlenmiştir. Emirgan köy içi yerleşmesindeki restorasyon uygulamaları incelenmiştir. Bu uygulamalardan en başarılıları, Şerifler Yalısı ve Emirgan Korusu içerisinde yer alan önce Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, daha sonra İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından restorasyon uygulamaları yapılan köşkler sayılabilir.

Korunması gerekli tescilli eski eserlerdeki restorasyon uygulamalarında, yanlış malzeme ve işçilik kullanımı gün geçtikçe artmaktadır. Köy içi bölgesinde değilsede, yakın çevresinde hızla artmakta olan yeni yapılaşmalar da bu mimari kirliliği artırmaktadır. Bununla birlikte günümüzde bölgede çürümeye bırakılmış pek çok tarihi eser yer almaktadır. Bu yapıların yanlış müdahalelerle karşılaşmadan, bir an önce gerekli müdahaleleri görmesi şarttır.

Tarihsel değeri yüzyıllar öncesine dayanan bu önemli dokuya, daha fazla yıpranmadan gerekli özen gösterilmesi şarttır. Tarihsel çevrenin korunması için en önemlilerinden birisi olan bilinçlenme, belki de ilk adım olabilir. Bununla birlikte dikkatli ve kontrollü uygulamalar tarihsel çevre içerisinde önemli bir yeri olan eski Mirgün mahallesinin mümkün olduğunca eski değerine kavuşmasına yardımcı olacaktır.

KAYNAKLAR

Ana Britannica, (1994), "İstanbul", c.17, s.55-61

Ana Britannica, (1997), "İstanbul Boğazi", c.17, s.65.

Ana Britannica, (1994), "Şerifler Yalısı", c.29, s.95-96.

Alus, M., (1995), İstanbul Kazan Ben Kepçe, İletişim Yayınları, İstanbul Dizisi 18, s.167-169.

Artan, T., (1994), "Şerifler Yalısı", İstanbul Ansiklopedisi, c.8, s. 168, 171.

Aysu, Ç., (1989), Boğaziçi'nde Mekansal Değişim, İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Doktora Tezi, yayınlanmamış, 84-88, İstanbul.

Ayverdi, S., (1968), Boğaziçi'nde Tarih, İstanbul Fetih Cemiyeti İstanbul Enstitüsü Yayını, İstanbul.

Bayrı, M. H.,(1951), "Emirgan", İstanbul Hayat Yayınları, , s.58, 141.

Belge, M., İstanbul Gezi Rehberi, Türk Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Carbognano, C.C., (1993), 18.yy. Sonunda İstanbul, Eren Yayıncılık, İstanbul.

Celal, M., (1946), Eski İstanbul Yaşayışı, Türkiye Yayın Evi, İstanbul.

Demirsar, B., (1994), "Emirgan Cami", İstanbul Ansiklopedisi, c.3, s. 169.

Eldem, S.H., (1979), Boğaziçi Anıları, İstanbul.

Eldem, S.H., (1964), Köşkler ve Kasırlar II, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimarlık Bölümü Rölöve Kürsüsü, İstanbul.

Erdenen, O., (1994), Boğaziçi Sahilhaneleri-4 Yeniköy-Ortaköy, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları, İstanbul.

Gülersoy, Ç., Yıldız ve Emirgan Parkları ve Köşklere, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayını, İstanbul.

İnciyan, P.G., (1976), 18. Asırda İstanbul, İstanbul Fetih Cemiyeti İstanbul Enstitüsü Yayını, İstanbul.

İstanbul Kültür ve Sanat Ans., (1983), "Emirgan", Tercüman Gazetesi Kültür Yayını, c.3, s.1629-1631.

Kayra, C.; Üveypazarcı, E., (1992), II. Mahmut'un İstanbul'un Bostancıbaşı Sicilleri, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayını.

Koçu, R.E., (1958), Bostancıbaşı Defterleri, İstanbul Enstitüsü Mecmuası, İstanbul.

Koçu, R.E., (1966), İstanbul Ansiklopedisi, Koçu Yayınları, c.8, s.5091-5099, İstanbul.

Nedjib Guide de Stamboul, Emirghian haritası.

Rumeli Ciheti Haritaları, (1926), İstanbul Keşfiyat ve İnşaat Türk Anonim Şirketi Yayını, İstanbul.

Şahenk, H., (1996), Bir Zamanlar İstanbul, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul.

Şehsuvaroğlu, Y.H., (1986), Boğaziçi'ne Dair, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayını, İstanbul.

Şehsuvaroğlu, Y.H., Asırlar Boyunca İstanbul, Cumhuriyet Gazetesi Yayını, İstanbul.

Yaltırık, F., (1994), "Emirgan", İstanbul Ans., Tarih Vakfı Yayını, c.3, s.168, 171.

Yurt Ans., "Emirgan", s.3781, 3782.

Yücel, E., (1998), "Şerifler (Emirgan) Yalısı, Art Decor, sayı 63, s.88-93, İstanbul.

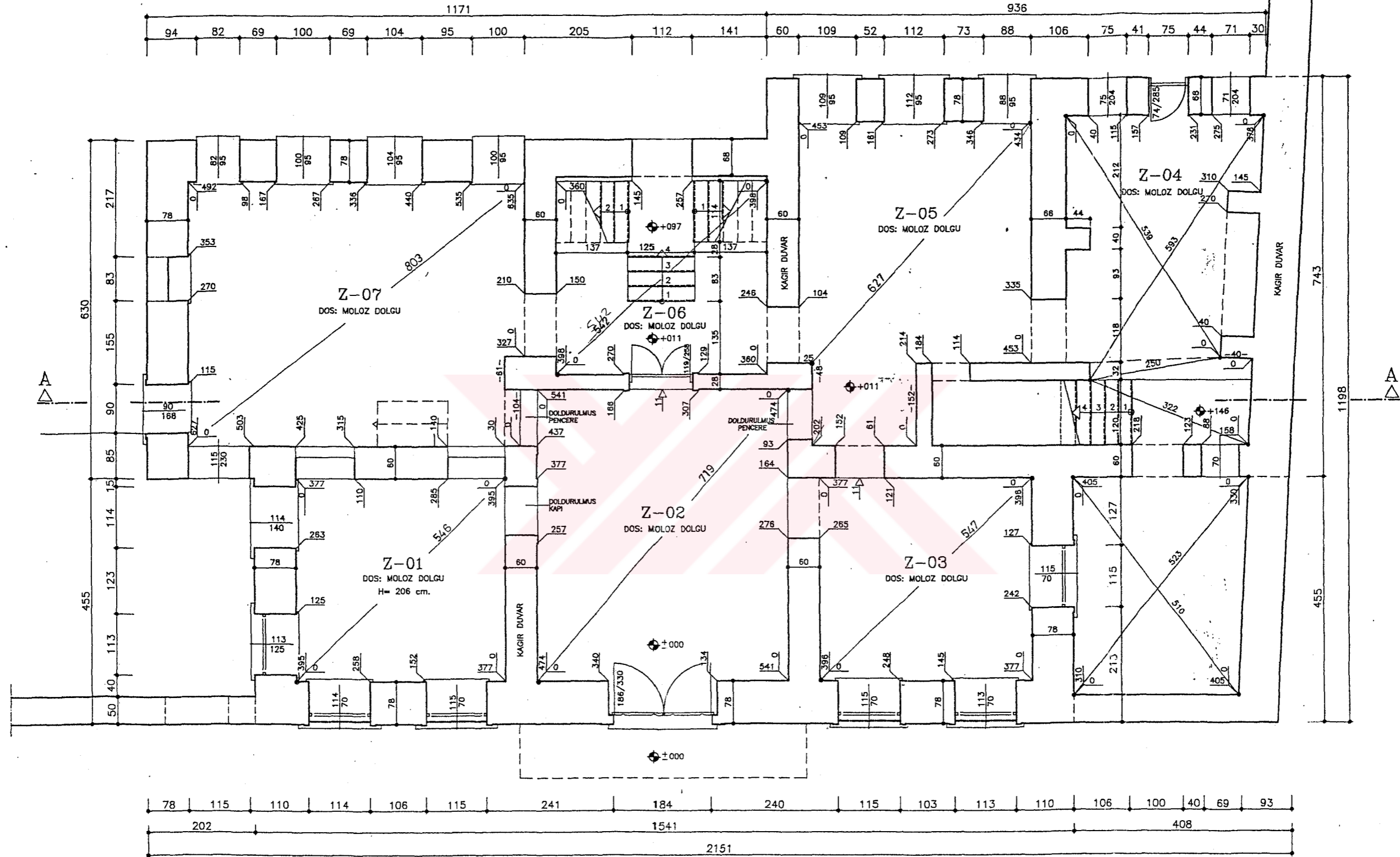
KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA KURULU**EMİRGAN BÖLGESİ ESKİ ESER TESPİT LİSTESİ**

ANITSAL YAPILAR	ADA	PARSEL
ÇEŞME	88	12
TONOZ DÜKKANLAR	88	5
TONOZ DÜKKANLAR (İLKOKUL BAHÇESİ ALTINDA)	88	5
ÇEŞME	92	7
ESKİ YAPI KALINTILARI	100	19
EMİRGAN CAMİSİ	100	21
EMİRGAN CAMİSİ MEYDAN ÇEŞMESİ	129	2

SİVİL YAPILAR

ADA	PARSEL	ADA	PARSEL
88	19	99	13
92	22	99	22
92	31	99	31
92	33	100	1
92	35/37	100	2
92	46	100	8
94	11	100	12
96	1	100	15
96	2	100	18
96	4	100	21
96	6	130	6
98	1	130	8
98	3	130	10
98	4	130	12
98	7	130	15
99	2	130	17
99	3		
99	5		
99	11		
99	12		

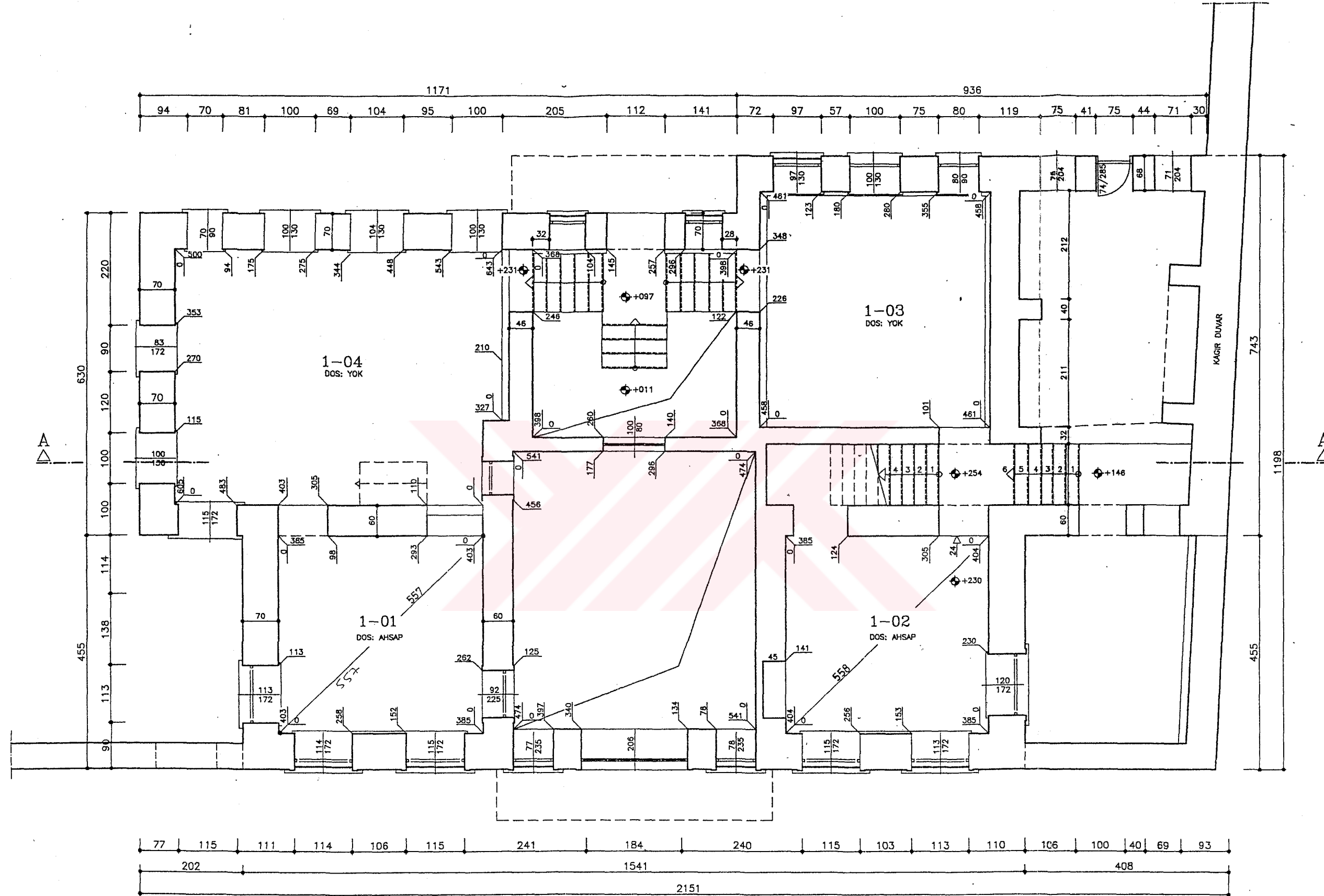
BAHÇE

ZEMİN K.PLANI
(RÖLÖVE)

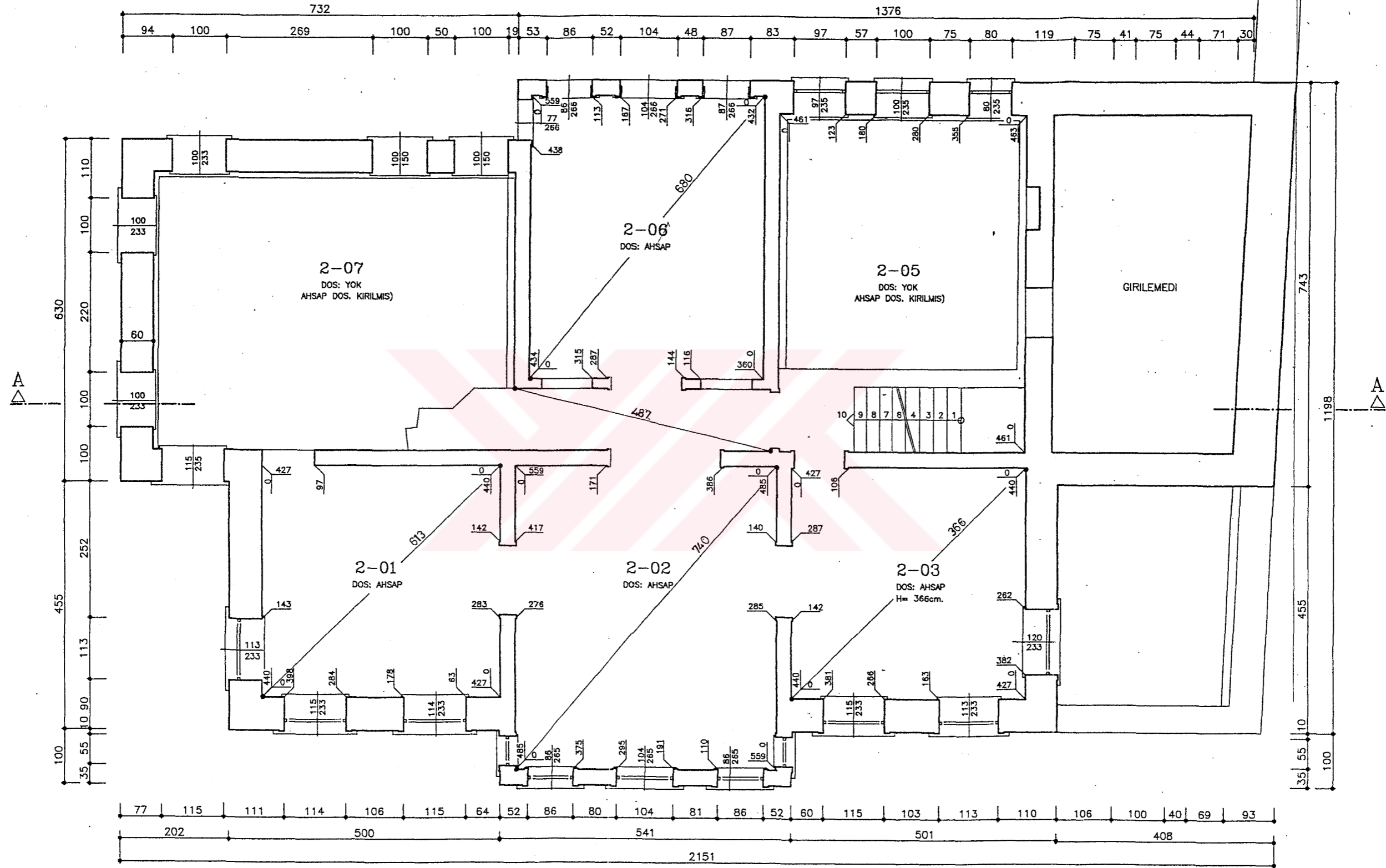
İNŞAAT KURULU
MÜHÜR MERKEZİ

MİMAR YEŞİM DOLUNAY

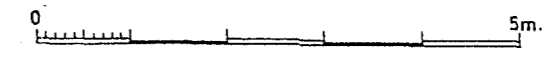

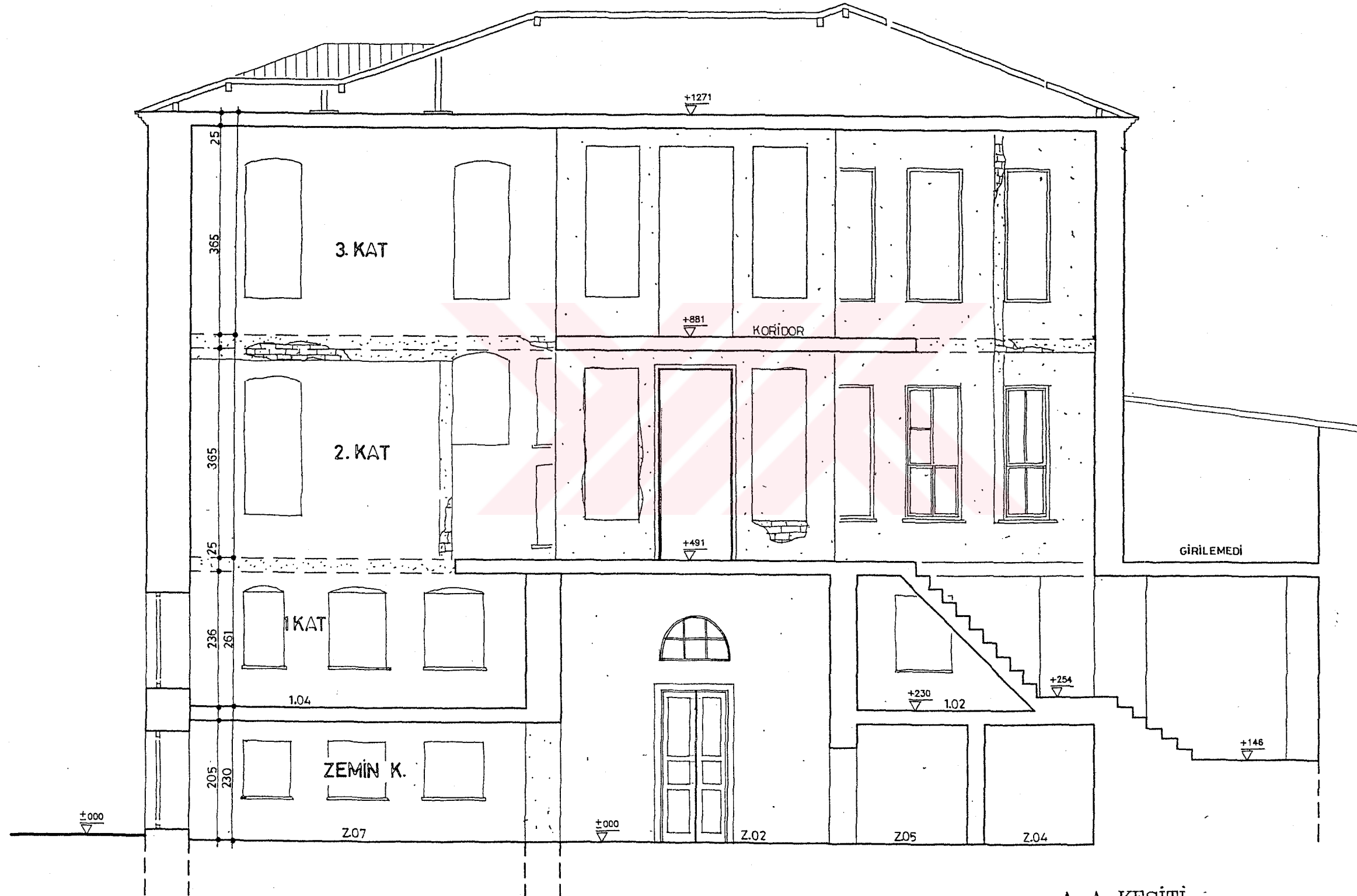
1. KAT PLANI
(RÖLÖVE)

2. KAT PLANI
(RÖLÖVE)

A-A KESİTİ :
(RÖLÖVE)

0 5m.

ÖN GÖRÜNÜŞ
(RÖLÖVE)

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
MİMARLIK BAKANLIĞI
MİMARLIK ENSTİTÜSÜ

MİMAR YESİM DOLUNAY

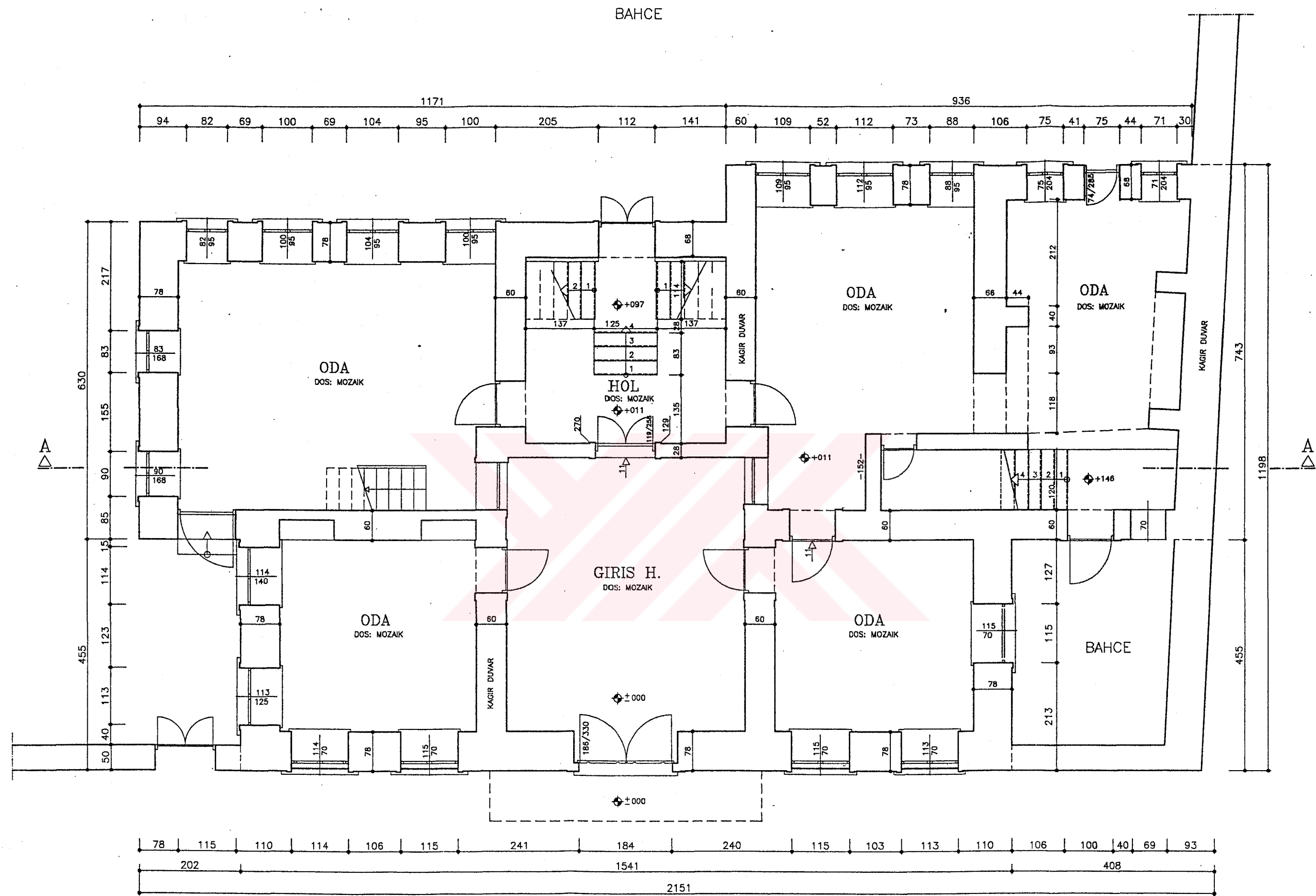
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
(RÖLÖVE)

0 5m.

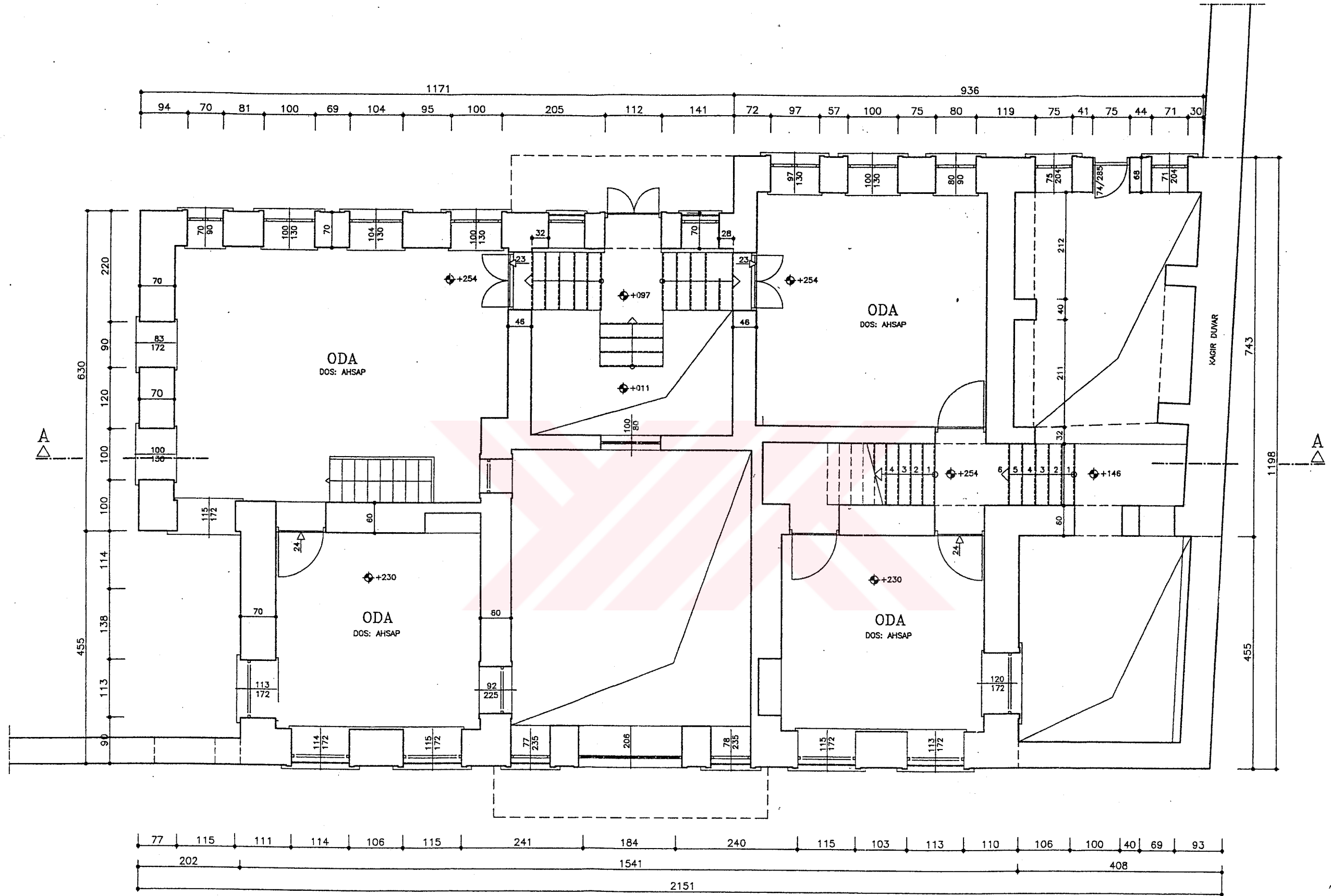
ARKA GÖRÜNÜS
(RÖLÖVE)

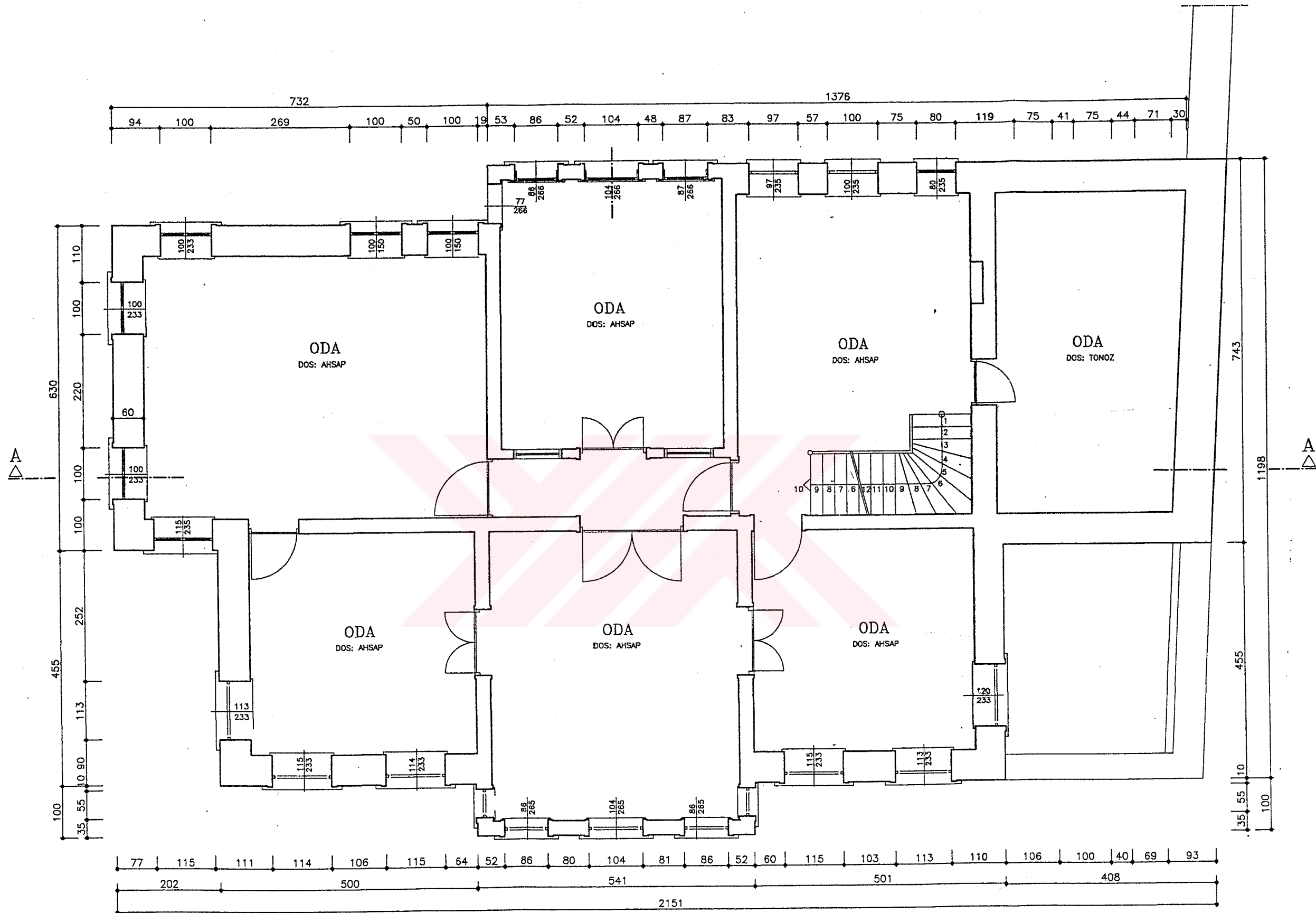
ZEMİN K.PLANI 1/50
(RESTITÜSYON)

1. KAT PLANI
(RESTİTÜSYON)

2. KAT PLANI
(RESTİTÜSYON)

A-A KESİTİ
(RESTİTÜSYON)

ÖN GÖRÜNÜS
(RESTİTÜSYON)

0 5m

SOL YAN GÖRÜNÜŞ
(RESTİTUSYON)

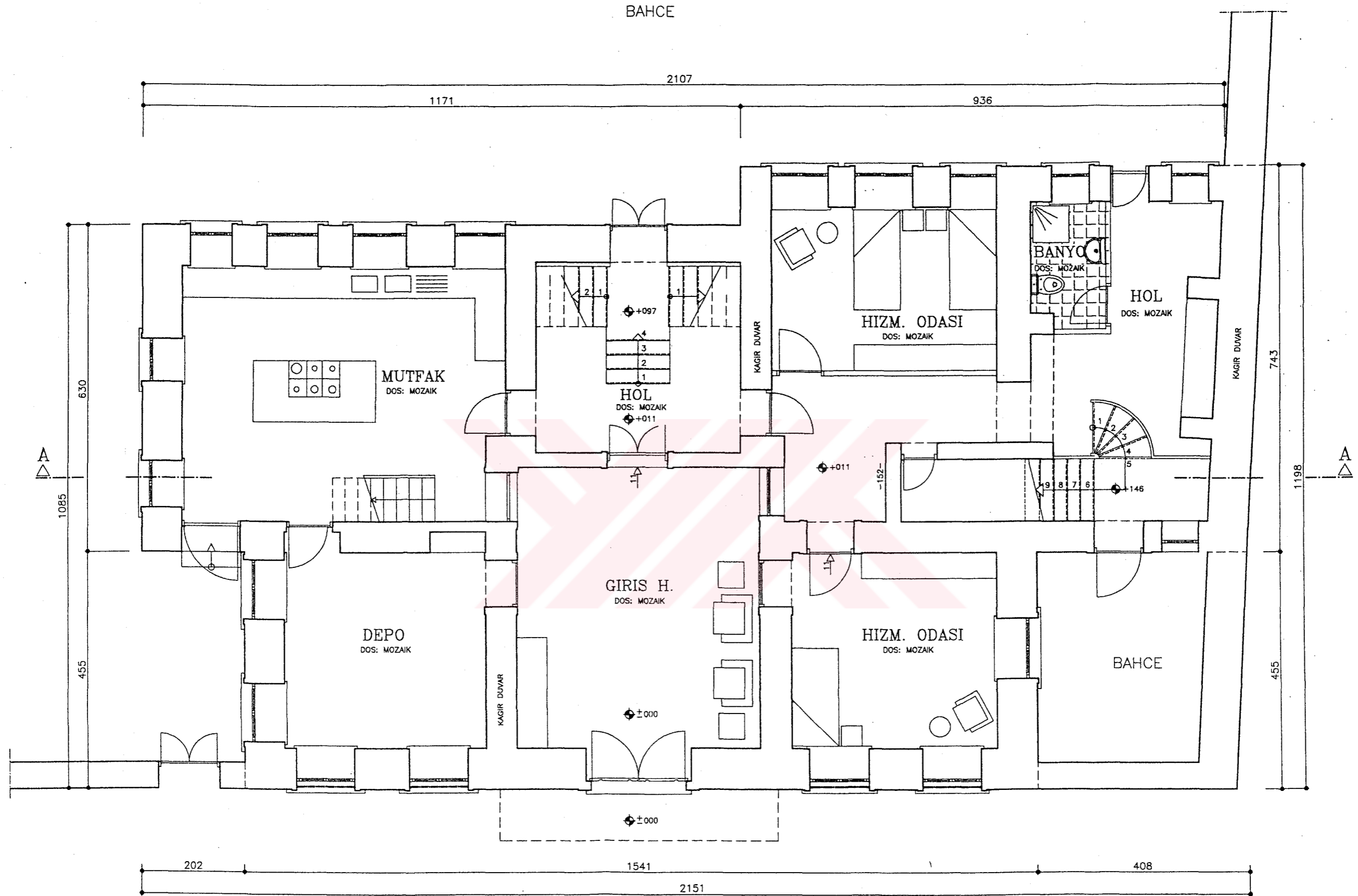
0 5m.

111
MİMAR YEKİM KURULU
RESTİTÜSYON MERKEZİ

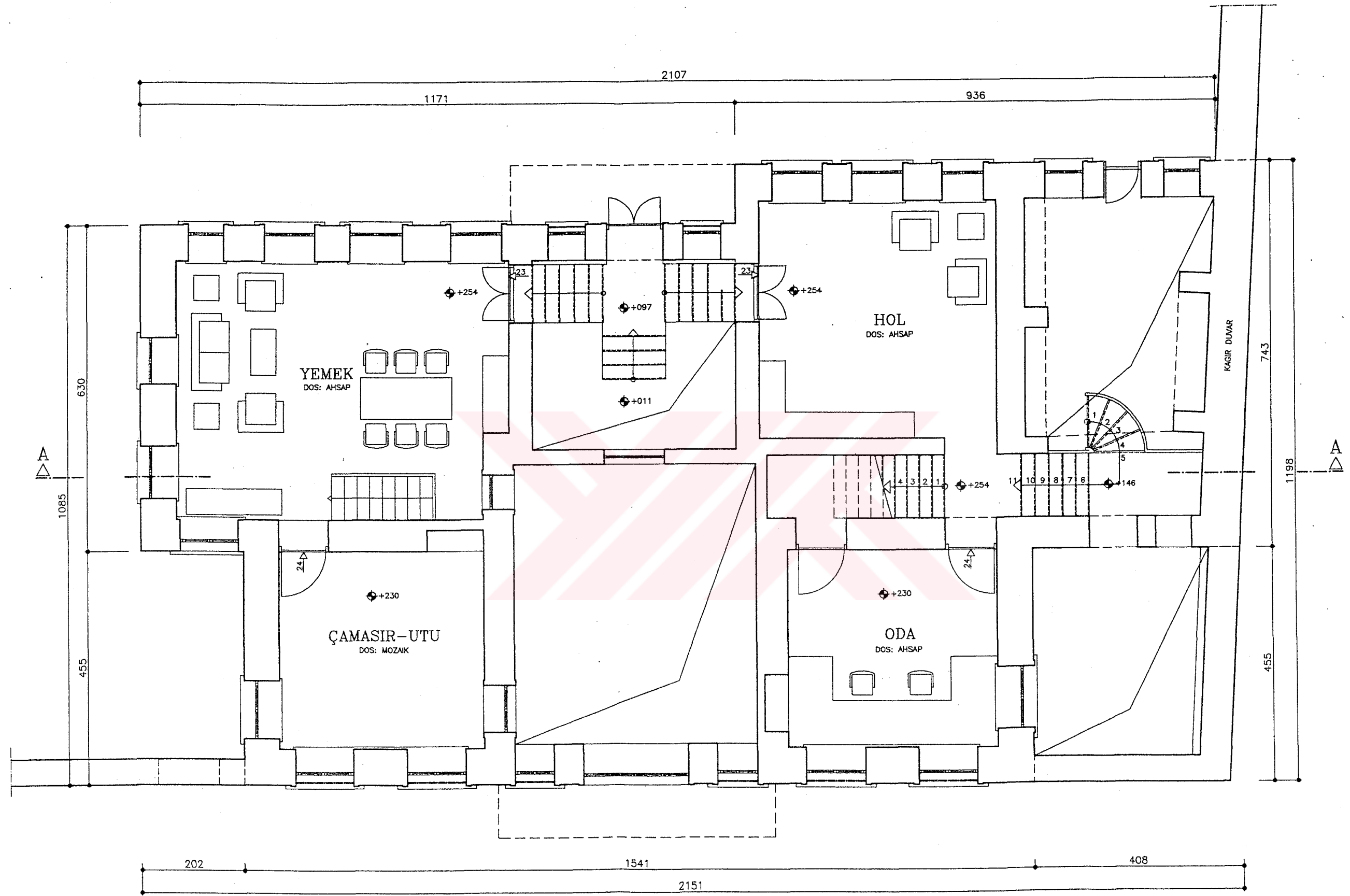

ARKA GORUNUS
(RESTITUSYON)

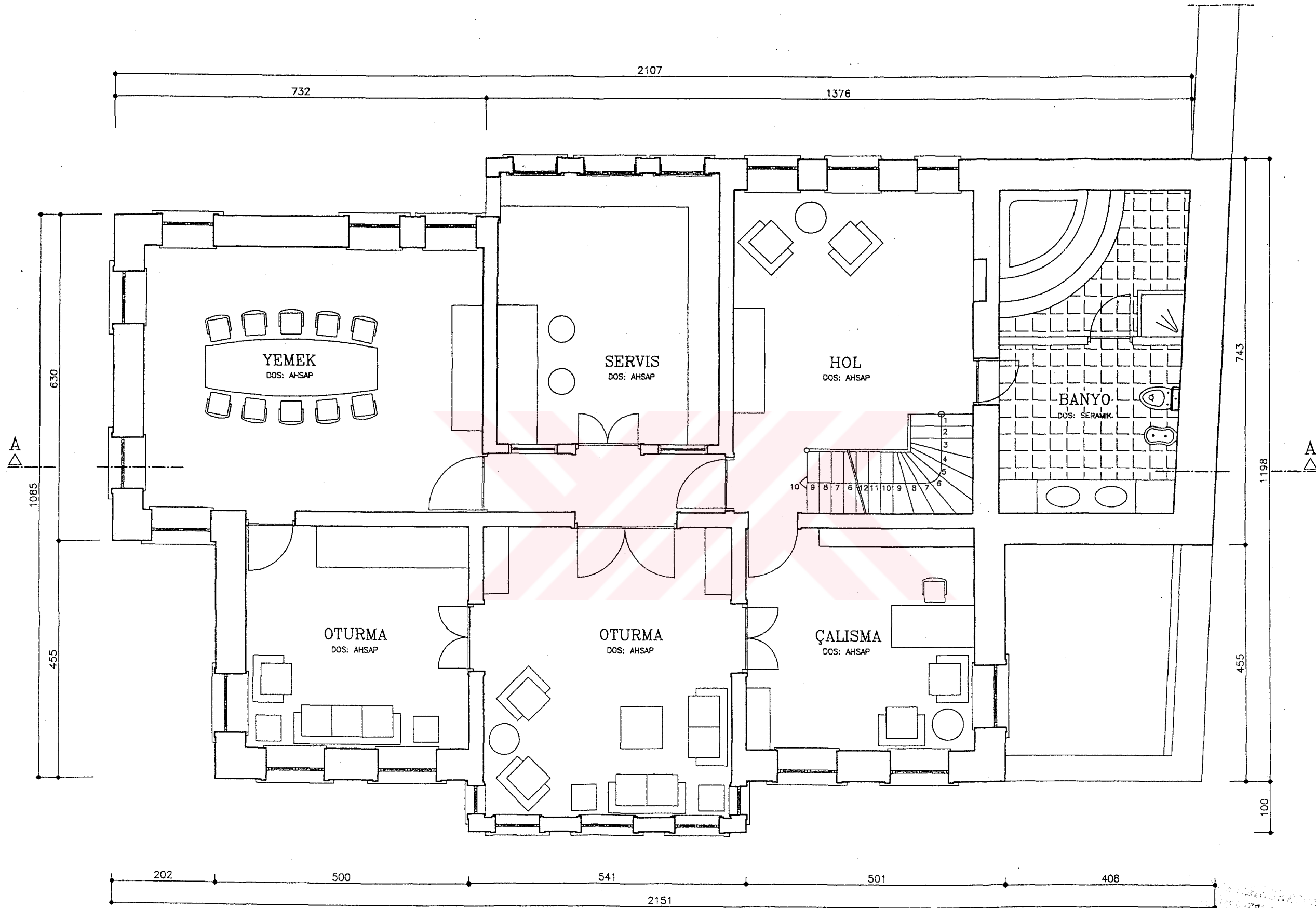
0 5m.

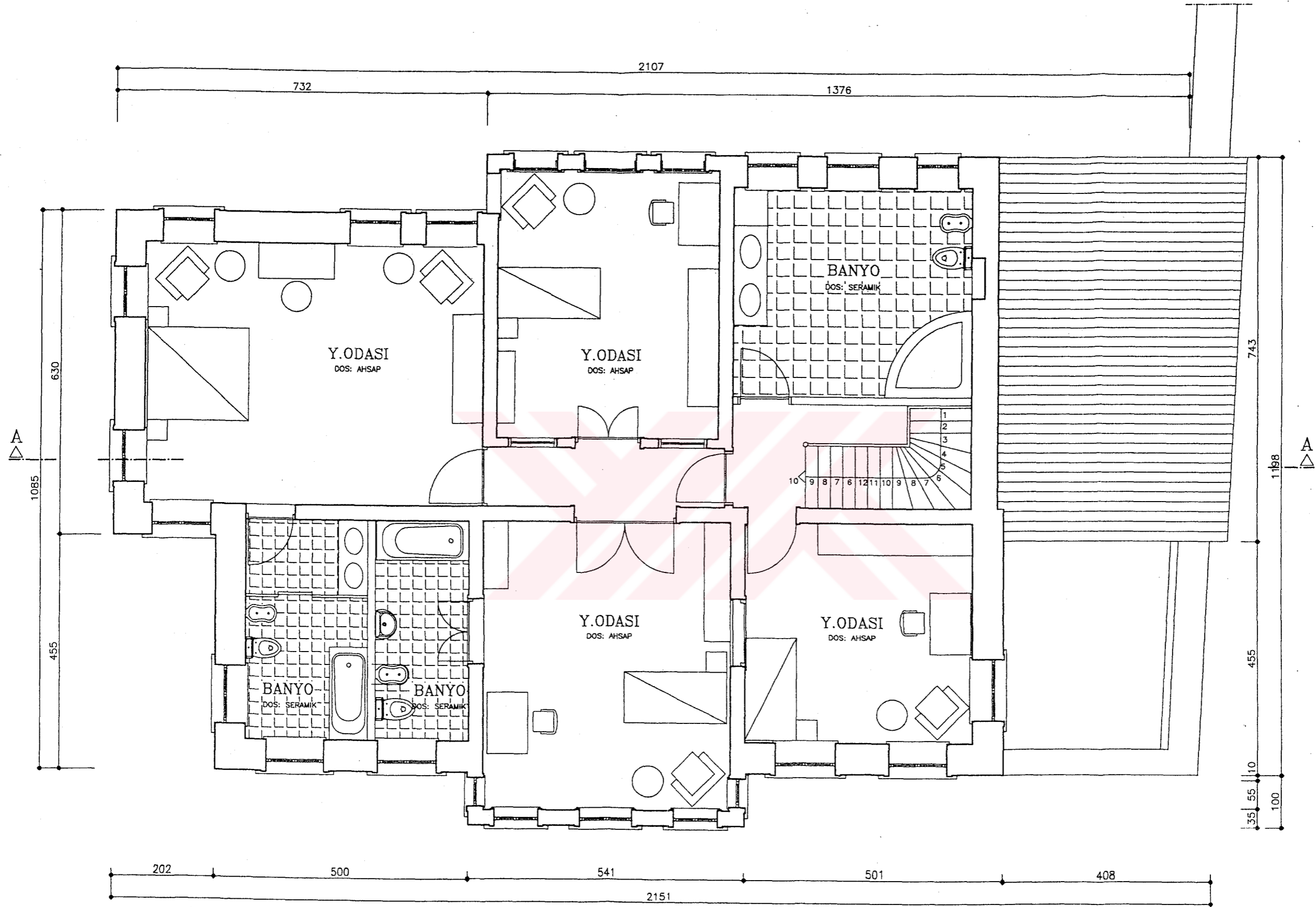
ZEMİN K.PLANI
(RESTORASYON)

1. KAT PLANI
(RESTORASYON)

2. KAT PLANI
(RESTORASYON)

3. KAT PLANI
(RESTORASYON)

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi	03.11.1971	
Doğum yeri	İstanbul	
Lise	1985-1988	Beşiktaş Lisesi
Lisans	1988-1993	Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fak. Mimarlık Bölümü
Yüksek Lisans	1996-1999	Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Rölöve Restorasyon Programı

Çalıştığı kurumlar

1990-1995	Saka Mimarlık
1995-1996	USKON
1996-Devam ediyor	Dolunay Mimarlık

TC KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
DOKÜMANTASYON MERKEZİ